

 ONDER DE LOEP

Klokkenluiders bij de
Brusselse overheid

 ACTUALITEIT

De relatie tussen burger
en bestuur: voorbeelden
in Rotterdam

 ONDER DE LOEP

Studie Belfius: staat van
de lokale financiën

Nieuwsbrief

Stad en Gemeenten van Brussel-Hoofdstad

STATEN-GENERAAL
VAN DE POLITIE: HOE
ZIET DE POLITIE VAN
MORGEN ER UIT?

Nr. 134

AFGIFTEKANTOOR : BRUSSEL X
TWEEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT
MEI-JUNI 2023
ERKENNINGSNUMMER P 921662

Ethias, uw pensioenpartner

Wettelijk pensioen 1^e pijler

- > Pensioenverzekering voor **lokale mandatarissen**
- > Bijdrageverzekering voor **statutaire personeelsleden**

Een unieke service, een kwaliteitsvol beheer van de wettelijke pensioenen!

Aanvullend pensioen 2^e pijler

Voor **contractuele personeelsleden**

Alle financieringsinstrumenten:
groepsverzekering (tak 21 of 23)
en OFP - Pensioenfonds

Publi-Plan

Baart de beheersing van uw loonmassa en pensioenbijdragen (basisbijdragen en responsabiliseringsbijdragen) u zorgen?

Publi-Plan helpt u de evolutie ervan te plannen!

Meer info?

Kijk op onze website

of contacteer

Serge Pitet
Head of Account
Manager Life
0475 55 95 93
serge.pitet@ethias.be

Philippe Brack
Head of Sales Life
0475 93 50 89
philippe.brack@ethias.be

Adri Van Seer
Account Manager Life
0475 95 65 43
adri.vanseer@ethias.be

Gert Roobaert
Account Manager Life
0474 91 14 35
gert.roobaert@ethias.be

Eline Urlings
Key Account Manager Life
0474 57 21 80
eline.urlings@ethias.be

Edwin Hoeven
Key Account Manager Life
0479 98 35 60
edwin.hoeven@ethias.be

Brussel

Limburg
Antwerpen
West-Vlaanderen

Vlaams-Brabant
Oost-Vlaanderen
Antwerpen

Vlaanderen

Ethias nv, rue des Croisiers 24 te 4000 Luik, is een verzekeringsmaatschappij toegelaten in België onder het nr. 0196 en onderworpen aan het Belgisch Recht.
www.ethias.be • info@ethias.be • RPR Luik • BTW BE 0404.484.654 • IBAN: BE72 0910 0078 4416 • BIC: GKCCBEBB.
Publicitair document. Vormt geen contractuele verbintenissen. V.U.: Vincent Pecasse.

We zijn er voor je. **ethias**

INHOUD

EDITORIAAL: VROUWEN IN DE POLITIEK 04

SPECIAL STATEN-GENERAL VAN DE POLITIE

STATEN-GENERAAL VAN DE POLITIE: EEN BLIK OP DE VOORSTELLEN UIT DE WERKGROEPEN	05
DE LOKALE POLITIE: CENTRAAL IN HET KERNTAKENDEBAT STAAN ZICHTBAARHEID, TOEGANKELIJKHEID EN BESCHIKBAARHEID	10
“EEN BETAALPOLITIE LOST STRUCTURELE FINANCIERINGSPROBLEMEN VAN POLITIE NIET OP”	12

IN ONZE GEMEENTEN

DE 15-MINUTENSTAD: DE HOOFDSTAD OP MENSENMAAT 14

ONDER DE LOEP

STUDIE VAN DE LOKALE FINANCIËN 2023: DE BRUSSELSE STEDEN EN GEMEENTEN SLAGEN ERIN DE KOSTENEXPLOSIË OP TE VANGEN

ACTUALITEIT

DE RELATIE TUSSEN BURGER EN BESTUUR: VOORBEELDEN IN ROTTERDAM..... 20

ONDER DE LOEP

BESTUURLIJKE POLITIE: EEN COMPLEET DOSSIER (4/5): DE VERSCHILLENDE SOORTEN HANDELINGEN VAN DE BURGEMEESTER EN VAN HET COLLEGE VAN BURGEMEESTER EN SCHEPENEN

ONDER DE LOEP

KLOKKENLUIDERS BIJ DE BRUSSELSE OVERHEID..... 30

EUROPAGINA

DE LOKALE MANDATARIS, DE GRONDLEGGER VAN HET EUROPA VAN MORGEN..... 38

EUROPAGINA

HERNIEUWD EUROPEES GEWETEN MET TOP VAN REYKJAVIK..... 40

Nieuwsbrief

Stad en Gemeenten van Brussel-Hoofdstad

Nr. 134

TWEEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT
MEI-JUNI 2022

DIRECTIE:

Corinne François

COÖRDINATIE:

Céline Mercier

REDACTIE:

Quentin Vanhay, William Verstappen,
Philippe Moreau, Lejla Celikovic, Arnaud
Desso, Antoine Castadot, François
Schapira, Davide Lanzillotti, Justyna
Podrazka

VERTALING:

Patrice Van Laethem, AV Translations

SECRETARIAAT:

Joao André

ABONNEMENTEN:

02 238 51 49

welcome@brulocalis.brussels

RECLAME:

Target Advertising

02 880 59 14 of 081 55 40 78

www.targetadvertising.be

Credits foto's:

Belga Image, Unsplash, Pixabay, Pexels

FOTO COVER:

Shutterstock

Nieuwsbrief wordt gedrukt op 100%
gerecycleerd papier.

Cette revue existe aussi en français. Si
vous souhaitez recevoir le Trait d'Union,
contactez notre secrétariat:
welcome@brulocalis.brussels

Sinds 2002 is Nieuwsbrief-Brussel integraal
beschikbaar op
www.brulocalis.brussels

Gepubliceerd met de steun van

BRULOCALIS

Koningsstraat 168 - 1000 Brussel

Tel 02 238 51 40

welcome@brulocalis.brussels

www.brulocalis.brussels

VROUWEN IN DE POLITIEK

Op 21 juni heeft Brulocalis op haar jaarlijkse algemene vergadering een rondetafelgesprek gehouden over vrouwen in de politiek.

Men spreekt er soms over in de media, het thema is onderwerp van universitair onderzoek, het komt soms aan bod bij de lokale overheid, op de verschillende bestuursniveaus en bij de politieke partijen.

Ook hier, in dit editoriaal, moeten we er wat langer bij stilstaan. Want hoe meer we ons in het onderwerp verdiepen, hoe meer we beseffen hoe groot de bewuste - of onbewuste - struikelblokken voor vrouwen zijn, zowel in de politiek als elders. We willen graag onze zustervereniging CEMR steunen, die binnenkort een grootschalig onderzoek start in een veertigtal Europese landen om de ervaringen en moeilijkheden van vrouwen die lokaal verkozen zijn, te objectiveren.

In 1994 was België het eerste land ter wereld¹ dat quota introduceerde en daarmee zorgde voor meer evenwichtige kieslijsten. Hoewel we blij mogen zijn dat we nog steeds aan de top van de Europese landen staan wat betreft de vertegenwoordiging van vrouwen in de politiek², kunnen we alleen maar betreuren dat er eerst een hindernissenparcours moet afgelegd worden vooraleer een bestuursmandaat, eventueel een burgemeesterschap, kan worden verkregen, en dat er een marathon gelopen moet worden om daar te kunnen blijven! Zoals blijkt uit een studie van onze Waalse zustervereniging³ en een andere studie van Groen bij onze Vlaamse bureaus, worden vrouwen vaak ontmoedigd en verlaten ze daarom sneller de politieke arena⁴. Ze krijgen meer virulente kritiek, wat ze ook doen (ze zijn “te soft”, niet hard genoeg, of integendeel “te hard”), er is het zogenaamde imposter syndroom, een agressiviteit en seksisme van de politieke klasse, vrouwen doen vaker aan zelfcensuur, er is hun onzichtbaarheid en andere “mansplaining”, ze moeten werk en privé kunnen combineren, er is het moederschap en de mentale druk/werkdruk die onder controle gehouden moet worden, ze hebben moeilijker toegang tot financieringsbronnen voor hun campagne of komen minder vaak in de media...

Het is belangrijk om niet alleen meer aandacht te vragen voor deze ongelijkheid, ook bij vrouwen zelf, maar ook om niet bij de pakken te blijven zitten en iets te doen. Er zijn verschillende ideeën: een ritssysteem man/vrouw op de kieslijsten - bij alle verkiezingen, een netwerk oprichten van vrouwelijke politici⁵, specifieke opleidingen⁶ organiseren, mediacoaching geven⁷, de vergaderingen overdag houden in plaats van 's avonds, of een handvest tegen seksistisch gedrag of intimidatie⁸. Het zijn maar een aantal van de mogelijke initiatieven om over na te denken in de aanloop naar een cruciaal verkiezingsjaar in België, zowel gemeentelijk als op de andere bestuursniveaus, en om een einde te maken aan het virilisme in de politiek.

Olivier Deleuze,
Voorzitter Brulocalis

1. *Taking Stock of Women's Representation in Politics across Europe – A Study by the European Women's Lobby*, March 2023, https://www.womenlobby.org/IMG/pdf/final_wip_study-3.pdf
2. CEMR (Raad van Europese Gemeenten en Regio's): *Women in Politics – Local and European Trends*, 2019, [EN](#).
3. Studie van de UVCW over 'de blues van de lokale verkozenen': https://www.uvcw.be/mandataires/communiqués-presse/art-8192?utm_source=Newsletters&utm_medium=e-mail&utm_campaign=Newsletter-UVCW-2023-05-31.
4. *Een op de zes vrouwen verlaat lokale politiek voor einde legislatuur* - De Morgen, 2/06/2023
5. Zoals bv. Het Frans netwerk www.elueslocales.fr
6. Idem.
7. Zoals de RTBF heeft voorgesteld voor minderheidsgroepen.
8. Het Europees Charter voor gelijkheid van vrouwen en mannen op lokaal vlak van de CEMR kan hier als inspiratie dienen. https://www.ccre.org/docs/charte_egalite_nl.pdf

> William Verstappen, adviseur bij Brulocalis

STATEN-GENERAAL VAN DE POLITIE: EEN BLIK OP DE VOORSTELLEN UIT DE WERKGROEPEN

In dit nieuwe nummer brengt Brulocalis een special over de Staten-Generaal van de politie, het initiatief van minister van Binnenlandse Zaken Verlinden waarmee ze de toekomst van de politie wilde uittekenen. We zetten eerst de zaken op een rij en leggen uit wat er op het spel staat. Daarna gaan we samen met Cécile Jodogne (wnd. burgemeester van Schaarbeek en lid van de werkgroep over alternatieve financiering) en Fernand Koekelberg (voormalig commissaris-generaal van de Belgische federale politie en lid van de werkgroep over de kerntaken) dieper in op een aantal aspecten.

Bijna twee jaar na de start van de Staten-Generaal van de politie vond op 21 maart het slotevent plaats met een laatste studiedag en meerdere panels. Alle voorstellen en resultaten van de verschillende werkgroepen en denktanks staan nu beschreven in de *Staten-Generaal van de politie: een blauwdruk voor de politie van de toekomst*, waarmee de beleidsmakers van morgen aan de slag kunnen. Ze werden gelijktijdig voor zowel de federale als de lokale politie gehouden. Brulocalis, begeleid en ondersteund door een werkgroep politie samengesteld uit bijzondere rekenplichtigen van de politiezones en andere deskundigen, heeft voor de lokale politie actief meegewerkt aan dit omvangrijke project binnen de *Multidisciplinaire commissie voor de financiering en de optimale schaalgrootte van de Politie (MCFS)*.

Brussel, bv. het statuut van internationale hoofdstad en het daaraan verbonden fonds *Europese Toppen*, en het feit dat de zes Brusselse politiezones tot de 12 grootste van het land behoren. Ook werden er opnieuw een aantal fundamentele eisen geformuleerd en verdedigd, zoals het feit dat de maatregelen van de federale regering (loonsverhogingen voor agenten, NAVAP, maaltijdcheques, enz.) budgettair neutraal moeten zijn.

Tweede reeks werkgroepen

Na afloop van de eerste vergaderronde eind 2021, begin 2022, startte een nieuw drieluik van thematische werkgroepen rond de kerntaken van de lokale politie, de schaalvergroting van de zones en hun optimale grootte en, ten slotte, de studie van de zogenaamde

alternatieve financiering, waar Brulocalis aan heeft meegewerkt.

De resultaten en aanbevelingen van de drie werkgroepen zijn op 8 maart toegelicht op een speciale plenaire zitting van de MCFS.

Overzicht van de kerntaken

Onder het medevoorzitterschap van Fernand Koekelberg, voormalig commissaris-generaal van de Belgische federale politie (zie het gesprek met hem verderop), ging deze denktank van een tiental experts in de lente van 2022 van start. Hij kreeg de opdracht om de kerntaken van de lokale politie kritisch tegen het licht te houden: volstaan ze nog? Nauwkeurig genoeg? Nog relevant? De zeven kerntaken of basisfuncties, die in het koninklijk

START VAN DE STATEN-GENERAAL EN INSTALLATIE VAN DE MCFS

Start van de werkzaamheden

In een vorig nummer uit 2022 schetsten we de achtergrond van het initiatief van minister Verlinden. In het federale Vivaldi-regeerakkoord werd de organisatie van deze Staten-Generaal vooropgesteld. Hierbij moesten verschillende thema's aan bod komen (relaties met de burger, criminaliteit, cybercriminaliteit, digitalisering, (her)financiering, ...). De uitdagingen voor de politie van de toekomst moesten in kaart worden gebracht en er moesten beleidsaanbevelingen komen.

Brulocalis focuste op het luikje financiering, en meer bepaald de financiering van de lokale politie. De discussies en besprekingen vonden plaats binnen de MCFS, de commissie die integraal deel uitmaakte van de Staten-Generaal en de contouren moest schetsen van een nieuw financieringsmodel voor de lokale politie. Brulocalis lichtte de Brusselse situatie toe en gaf meer uitleg over het specifieke van

> Op 21 maart viel het doek over de Staten-Generaal.

besluit van 17 september 2001¹ opgeleest staan, werden verder omschreven in omzendbrief PLP 10 van 9 oktober 2001. Ze zijn al meer dan 20 jaar ongewijzigd gebleven en beantwoorden dus niet langer volledig aan de behoeften en de nieuwe realiteiten op het terrein.

De experts stelden onder andere voor om ook de kerntaken van de federale politie duidelijk in beeld te brengen, wat nu niet het geval is. Ze haalden ook de mogelijkheid aan om toezicht te houden op de uitvoering van de kerntaken op lokaal niveau. De manier moet nog bepaald worden, maar de zones die ze het best toepassen, zouden in aanmerking kunnen komen voor een bijkomende financiering.

Er is ook gesuggereerd om de zeven bestaande normen te actualiseren en er een achtste functie aan toe te voegen, de zogenaamde *ondersteunende functies*. Deze functies zouden verplicht zijn, omdat ze beschouwd worden als essentieel voor het goed functioneren van de politiezones. De lijst is niet exhaustief, er zouden verschillende functies moeten zijn die samen goed zijn voor 20% van het personeelsbestand. Fernand Koekelberg licht ze verder in dit dossier nader toe.

De deskundigen hebben ook benadrukt dat er per politiezone een informatieverzamelingsdienst moet komen, die gebruik maakt van moderne technologische middelen.

De uitoefening van deze acht basisfuncties moet worden gezien vanuit een multifunctioneel perspectief. Daarbij moeten compartimentering en buitensporige specialisatie vermeden worden.

Deze “ondersteunende functies” vormen de belangrijkste nieuwigheid. De experts stellen manieren voor om ze te implementeren. Bepaalde functies kunnen over meerdere politiezones verdeeld of uitbesteed worden. Hiermee komt in ieder geval een andere zaak aan het rollen die door de MCFS is onderzocht: de optimale schaalgrootte van de politiezones.

De optimale schaalgrootte en schaalvergroting van de politiezones: de nieuwste dada van minister Verlinden?

In het federale regeerakkoord van 30 september 2020 staat dat “*het systeem van de federale politiedotaties en de federale preventiemiddelen hervormd zullen worden tot een objectief en transparant financieringsmodel dat bovendien een optimale grootte van politiezone stimuleert*”².

Een aantal weken later sprak de minister tijdens haar beleidsverklaring voor het parlement van de “meest accurate schaalgrootte”. Een onafhankelijke, externe partner zou ingeschakeld worden. Die moet dan “een optimale grootte van de lokale politiezones” voorstellen³.

In november 2022 stelde de minister, nog altijd in de Kamer, de schaalvergroting van de politiezones voor als “*essentieel om de politiezones weerbaar te maken, overhead kosten te besparen, meer carrière-*

mogelijkheden te geven aan het personeel en meer specialisatie te creëren binnen de Lokale politie”⁴. Ze vertelde toen ook dat er ondertussen een wetenschappelijk onderzoek uitgevoerd is geweest **waarbij een kwalitatieve en kwantitatieve evaluatie van tien reeds gefuseerde politiezones werd gemaakt**. Op basis en in navolging van dit onderzoek moet haar “*administratie ondersteuning en begeleiding bieden aan de politiezones die wensen te fusioneren*”⁵. Dit kader kreeg gestalte in de vorm van een beheercel “Schaalvergroting”, die sinds januari 2023 operationeel is binnen de FOD Binnenlandse Zaken.

De minister onthulde de eerste resultaten van dit onderzoek via een persmededeling in februari 2023⁶. De studie van de Universiteit Gent stelt voor om tegen 2030 het aantal politiezones terug te brengen van 184 naar 40, waarvan sommige idealiter minstens 500 operationele politieagenten zouden moeten tellen. Deze fusies moeten “*op vrijwillige basis*” gebeuren. Wat Brussel betreft, sluit de minister zich aan bij haar partij en zegt ze “*ervan overtuigd te zijn dat het samenvoegen van de politiezones in Brussel een goede zaak is. Dit staat niet in het huidige regeerakkoord, maar het is duidelijk dat een fusie bepaalde zones kan helpen. Er is al een vrij nauwe samenwerking tussen de Brusselse politiezones voor grote evenementen, zoals de eindejaarsfeesten. Ook zonder fusie kunnen we samenwerken, maar met een fusie kunnen we dingen nog beter organiseren en het welzijn van politieagenten verbeteren*”⁷.

Na haar uitspraken over fusies bevestigde minister Verlinden op 8 maart 2023⁸ in de commissie Binnenlandse Zaken van de Kamer haar ambitie om een traject op te starten, zodat er vanaf 2024 concrete maatregelen genomen kunnen worden. Volgens haar streven de meeste korpschefs naar een schaal van 300 tot 500 operationele personeelsleden. Op justitieel niveau zou, in overeenstemming met omzendbrief PLP 10, de voorkeur worden gegeven aan een omvang van ten minste 500 operationele personeelsleden tegen 2030 door middel van vrijwillige fusies.

Het Gentse onderzoek

Het Gentse onderzoek is het grootste ooit besteld over fusies van politiezones en mikt op een analyse van de resultaten van tien fusies van lokale politiezones in Vlaanderen tussen 2011 en 2019.

Wat zijn de krachtlijnen van het onderzoek?

Afhankelijk van de keuzes van de politiezones waren de gevolgen van de fusie anders: sommige politiezones zetten in op specialisatie en expertise, andere op de backoffice, terwijl een beperkt aantal inzette op financiële efficiëntie.

Eén constante is duidelijk: een grotere schaal maakt het gemakkelijker om personeelstekorten of materiaalproblemen op te vangen. Externe schokken zoals onvoorziene incidenten, de evolutie van de misdaad of situaties waarvoor een hoge mate van specialisatie

1. De zeven kerntaken zijn wijkwerking, onthaal, interventie, politionele slachtofferbejegening, lokale opsporing en lokaal onderzoek, handhaving van de openbare orde, verkeer. Zie Koninklijk besluit van 17 september 2001 tot vaststelling van de organisatie- en werkingsnormen van de lokale politie teneinde een gelijkwaardige minimale dienstverlening aan de bevolking te verzekeren, BS 12 oktober 2001, p. 35.531. En de ministeriële omzendbrief PLP 10 van 9 oktober 2001 inzake de organisatie- en werkingsnormen van de lokale politie met het oog op het waarborgen van een minimale gelijkwaardige dienstverlening aan de bevolking, BS 16 oktober 2001, p. 35.984. De kerntaak “verkeer” kwam er nadien met het koninklijk besluit van 16 oktober 2009, BS 29 oktober 2009, p. 70.345.
2. Regeerakkoord van 30.09.2020, p. 73.
3. Beleidsverklaring – Binnenlandse Zaken, Kamer van volksvertegenwoordigers, 6 november 2020, p. 7.
4. Algemene beleidsnota – Binnenlandse Zaken, Kamer van volksvertegenwoordigers, 10 november 2022, DOC55 2934/028, p. 85.
5. Algemene beleidsnota – Binnenlandse Zaken, Kamer van volksvertegenwoordigers, 10 november 2022, DOC55 2934/028, p. 85.
6. Zie *De Standaard*, 16 februari 2023.
7. Vrij vertaald uit *La Dernière Heure* en *La Capitale*, 15 februari 2023.
8. Commissie Binnenlandse Zaken, 8 maart 2023, Kamer van volksvertegenwoordigers, pp.3-21, CRIV 55 COM 1019.

vereist is, lijken gemakkelijker en sneller opgevangen te kunnen worden.

Toch schat het onderzoek in dat het vijf jaar duurt vooraleer de voordelen van een fusie volledig merkbaar zijn. Een van de struikelblokken is het feit dat men intern zo goed samenwerkt als voor de fusie, omdat er nog steeds sprake is van een sterke decentralisatie. Ook het welzijn van het personeel staat onder grote druk. Naast een sterke stijging van het ziekteverzuim is slechts één op de vijf personeelsleden tevreden over de fusie, terwijl het management, de vakbonden en de burgemeesters over het algemeen positiever zijn. Het grote publiek ziet niet echt veranderingen.

Tot slot suggereert het onderzoek een aantal mogelijkheden voor de toekomst:

- *Het personeel ondersteunen en begeleiden;*
- *Ervoor zorgen dat de schaalvergroting bedoeld is om meer synergieën tot stand te brengen;*
- *De relatie tussen lokale en federale politie herzien;*
- *Terwijl de minister het heeft over zones van 500 operationele personeelsleden, suggereert het onderzoek een grootte van "300 tot 500 personeelsleden" als de ideale grootte.*

Wat met Brussel?

Van de 10 politiezones die in het Gentse onderzoek bekeken werden, heeft de grootste, na de fusie, ongeveer 350 operationele medewerkers.

De huidige grootte van de zes Brusselse politiezones is veel groter, zoals blijkt uit de meest recente cijfers van het aantal personeelsleden van de politiezones op 31 december 2021⁹.

Zowel op basis van de aanbevelingen van het onderzoek (van 300 naar 500 operationele personeelsleden) als op basis van de verklaringen van de minister (500 operationele personeelsleden) hebben de Brusselse politiezones al een optimale schaalgrootte. Ze behoren allemaal tot de 12 grootste politiezones van het land.

In haar visiedocument van november 2022¹⁰, bezorgt de Algemene Inspectie van de Federale politie en de Lokale politie ons de volgende gegevens: (zie tabel hiernaast).

In deze studie stelt de Inspectie zich ook "ernstige vragen bij de levensvatbaarheid van bepaalde politiezones"¹¹. Uit gesprekken met korpschefs van politiezones van categorie 1, 2 en zelfs 3 blijkt vaak dat zij er niet toe komen om beleid te voeren, "hun dagindeling wordt de facto beheerd door tussenkomsten allerhande en het blussen van allerhande brandjes". Tevens ontvangt de Algemene Inspectie steeds meer signalen "dat de basispolitiezorg niet meer naar behoren kan worden uitgeoefend"¹².

Politiezone	Operationeel kader (organisch kader)	Operationeel kader (werkelijk kader)	CALog (organisch kader)	CALog (werkelijk kader)
Brussel Hoofdstad-Elsene 5339	2.593	2.232	490	392
Brussel West 5340	806	698	204	154
Politiezone Zuid 5341	1.035	749	189	170
PZ Ukkel/W-B/Oudergem 5342	490	455	148	85
Zone Montgomery 5343	505	486	106	94
PZ Polbruno 5344	898	803	144	170

PZ Categorieën	Aantal Cat I	Aantal Cat II	Aantal Cat III	Aantal Cat IV	Aantal Cat V	Totaal # PZ
	< 75, FTE	75 - 149 FTE	150 - 299 FTE	300 - 599 FTE	> 600 FTE	
Brussels Hoofdstedelijk Gewest	0	0	0	2	4	6
Vlaams Gewest	24	56	18	7	2	107
Waaals Gewest	10	45	11	4	2	72
Totaal #PZ	34	101	29	13	8	185

9. Zie de site van de federale politie – Morfologie <https://www.politie.be/statistieken/nl/morfologie>

10. Algemene Inspectie van de Federale Politie en van de Lokale politie, *Waarheen met de Belgische politie? Hoe future proof is onze politie?*, visiedocument nr. 7 van de Inspecteur-generaal en de adjunct-Inspecteur-generaal, 4 november 2022. <https://www.aigpol.be/nl/nieuw-visiedocument-van-de-algemene-inspectie-over-de-toekomst-van-de-politie>

11. *Ibidem*, p.36.

12. *Ibidem*, p.37.

> Minister van Binnenlandse Zaken Annelies Verlinden.

Ook hier zijn deze bevindingen niet van toepassing op de Brusselse politiezones.

Een ander belangrijk punt is dat de Brusselse politiezones niet hebben gewacht op de nieuwe aanbevelingen om onderling al synergieën te ontwikkelen, een van de belangrijkste doelstellingen van schaalvergroting. Deze samenwerkingsverbanden nemen meerdere vormen aan:

- *Protocolen en akkoorden;*
- *Samenwerking en bundeling;*
- *Regelmatig overleg over het veiligheidsbeleid (strategisch, operationeel en tactisch);*
- *Gezamenlijke ondersteuning;*
- *Ten slotte het Globaal Veiligheids- en Preventieplan (GVPP), specifiek voor het Brussels Gewest waarmee de acties samenhangen en gecoördineerd worden.*

Bij wijze van conclusie kunnen we zeggen dat de zes politiezones van het Gewest, zowel voor de bijgewerkte kerntaken als voor de grootte van de zones, zoals vooropgesteld door de minister op basis van het onderzoek van de Gentse universiteit, nu al voldoen aan de vooropgestelde criteria en voorwaarden.

De zgn. alternatieve financiering

Naast de kerntaken en de schaalvergroting van de politiezones werd ten derde tijdens de tweede ronde van de werkzaamheden van de MCFS het zoeken naar zogenaamde "alternatieve" financiering behandeld.

Zoals gezegd heeft Brulocalis actief meegewerkt aan deze werkgroep. De werkgroep werd ondersteund¹³ door de werkgroep Politie Brussel, die opgericht werd om het werk van de MCFS voor te bereiden. De politiek was vertegenwoordigd door de burgemeester van Schaarbeek, Cécile Jodogne, daarbij gemandateerd door de Conferentie van burgemeesters. Zij was ook bereid om hierover een aantal vragen van Brulocalis te beantwoorden.

Met alternatieve financiering bedoelen we potentiële financieringsbronnen ter aanvulling van de bestaande financiering. Op de agenda van deze werkgroep stond een onderzoek naar de mogelijkheden voor een betaalpolitie op basis van artikel 90 van de wet tot organisatie van een geïntegreerde politiedienst¹⁴.

Het idee is niet nieuw en is al eerder uitvoerig besproken. Er werden in die zin al twee ontwerpen van koninklijk besluit uitgewerkt. Het eerste in 2003, met een gedetailleerde lijst van mogelijke betalende diensten; en het tweede in 2012, met twee categorieën van taken die in aanmerking komen voor betaling (in de vorm van een retributie). Deze twee teksten zijn nooit in werking getreden als gevolg van een politieke patstelling.

Het werkerrein van de werkgroep lag in het verlengde van deze twee teksten, aangezien de werkgroep de opdracht kreeg zich een beeld te vormen van welke diensten daarvoor in aanmerking zouden kunnen komen, evenals van de details en

voorwaarden voor de implementatie van een nieuw ontwerpbesluit.

Al snel bleek tijdens de debatten hoe gevoelig het onderwerp ligt... Niet alleen politiek, maar ook omwille van de aard, die de essentie van de politietaken als openbare dienst in twijfel trekt. Waar trekken we de grens? Hoe leggen we bijvoorbeeld de relatie met beveiligingsbedrijven vast? De moeilijkheid van deze oefening werd weerspiegeld in de resulterende SWOT-analyse. De invoering van een betalende politie zou evenveel, zo niet meer, zwakke punten en bedreigingen met zich meebrengen dan sterke punten en kansen.

Zoals Jodogne aangeeft (zie verder), concludeerden de Brusselse vertegenwoordigers die ze vertegenwoordigde dat het nog te vroeg was om een standpunt in te nemen. Er zijn in dit stadium nog te veel onzekerheden en vragen. Hoewel ze voorstelden om de werkzaamheden voort te zetten, pleitten ze er om redenen van relevantie voor om dit debat te koppelen aan het kerntakendebat. In het algemeen en in dit stadium biedt het principe van een betaalpolitie geen structureel antwoord op de chronische onderfinanciering waarmee politiezones te kampen hebben.

De Brusselse vertegenwoordigers legden de werkgroep ook een vijftiental alternatieve financieringsbronnen voor, waarvan er twee - een deel van de opbrengst van de GAS-boetes naar de politiezones doorsturen en de btw voor investeringen verlagen van 21% naar 6% - de aandacht van minister Verlinden trokken. In haar conclusies bij het rapport dat op 21 maart werd bekendgemaakt, riep ze op tot verdere verkenning.

De aanbevelingen over de kerntaken, de uitbreiding van de politiezones en alternatieve financieringsbronnen waren niet alleen bedoeld om stof tot nadenken te geven voor de toekomst, maar ook om de weg vrij te maken voor de lancering van een studie over de politiefinanciering.

Naar een nieuwe financieringswet?

Dit is de laatste fase in het proces, en ongetwijfeld de fase waar het meest naar wordt uitgekeken. Het werk van de MCFS moet nu vertaald worden in een studie die de basis legt voor een "nieuw financieringssysteem dat wetenschappelijk onderbouwd is"¹⁵. De eerste vergadering met de verenigingen van steden en gemeenten vond eind mei plaats. De documenten die we op deze bijeenkomst hebben kunnen inkijken, wijzen op een ambitieuze studie met als belangrijkste doel het opstellen van een financiële kaart van de 184 zones over de afgelopen 10 jaar. De zones worden verder bevraagd teneinde de cijfers te verfijnen en in context te plaatsen. Deze uitvoerige momentopname, die in totaal zes maanden zal duren en dit jaar rond moet zijn, zal als basis dienen voor de uitwerking van een nieuw, herzien, objectief, transparant en duurzaam financieringsmodel.

13. Een van de leden van de werkgroep Politie, Catherine Devoet, bijzonder rekenplichtige voor de politiezone Brussel-Noord, woonde de vergaderingen bij.

14. "De gemeenteraad of de politieraad kan een reglement vaststellen betreffende de inning van een vergoeding voor opdrachten van bestuurlijke politie van de lokale politie. De Koning regelt, bij een in Ministerraad overlegd besluit, de voorwaarden en de nadere regels van deze inning".

15. Algemene beleidsnota – Binnenlandse Zaken, Kamer van volksvertegenwoordigers, 10 november 2022, DOC55 2934/028, p. 13.

Iedereen is het erover eens dat het huidige model achterhaald is. Zowel het lokale en federale niveau als het gerechtelijke niveau kunnen niet goed en effectief blijven functioneren onder de druk van deze chronische onderfinanciering.

Net als de algemene conclusies die op 21 maart werden voorgesteld, is de kans echter groot dat de aanbevelingen en voorstellen van deze financiële studie niet zullen worden uitgevoerd voor het einde van deze legislatuur, waardoor deze essentiële kwestie de facto wordt doorgeschoven naar de volgende federale regering.

Terwijl we ons moeten beginnen voor te bereiden op de toekomst, staan een aantal cruciale zaken voor de financiering van politiezones, en dus van lokale besturen, nog steeds open en worden ze door Brulocalis nauwlettend op de voet gevolgd. Dit geldt

in het bijzonder voor het nieuwe sectoraal akkoord. Nadat we, in samenwerking met onze zusterverenigingen UVCW en VVSG, hebben kunnen bekomen dat de federale overheid de loonopslag van de politiemensen volledig voor haar rekening neemt, is het nu de beurt aan de financiering van de maaltijdcheques en de toekomst van de NAVAP-regeling¹⁶.

Ook hier zal Brulocalis de belangen van haar leden blijven behartigen met alle middelen die zij ter beschikking heeft.

16. Non-activiteit voorafgaand aan de pensionering, eindloopbaanregeling waarmee je vroeger kunt stoppen met werken.

Lees het jaarverslag van BRUGEL, de Brusselse regulerende instantie voor elektriciteit, gas en controle van de waterprijs.

In dit verslag, dat beschikbaar is op een specifieke website, wordt teruggeblikt op het transversale werk dat door alle BRUGEL-teams is verricht om de verschillende controle- en adviesopdrachten uit te voeren die hun werden toevertrouwd.

LEES ONS JAARVERSLAG 2022 100% DIGITAAL

U vindt ook :

- Het woord van onze voorzitter Kevin Welch;
- Een dubbelinterview met Pascal Misselyn en Régis Lambert, de twee directeurs van BRUGEL;
- De hoogtepunten van het jaar 2022;
- De kerncijfers;
- Onze 6 belangrijke thema's.

<http://annual-report-2022.brugel.brussels>

> Quentin Vanhay, externe communicatie, en William Verstappen, adviseur bij Brulocalis

DE LOKALE POLITIE: CENTRAAL IN HET KERNTAKENDEBAT STAAN ZICHTBAARHEID, TOEGANKELIJKHEID EN BESCHIKBAARHEID

Zoals we het al gezien hebben in deze special, vormde de MCFS het kader voor een aantal werkgroepen die een reeks voorstellen en aanbevelingen voor de politie van morgen moest bekijken. Vervolgens moeten die voorgelegd worden aan het ministerie van Binnenlandse Zaken. Fernand Koekelberg, voormalig commissaris-generaal van de Belgische federale politie, was medevoorzitter van de werkgroep die zich over de kerntaken van de lokale politie boog. Hij gaat dieper in op de voorstellen die voorliggen en op het belang om ze in de praktijk te brengen.

> Fernand Koekelberg, co-voorzitter van de werkgroep over de kerntaken van de lokale politie.

U leidde een werkgroep die de kerntaken van de lokale politie moest bekijken. Kunt u ons vertellen wat de doelstellingen van deze werkgroep waren en uit wie deze was samengesteld?

Hoofdcommissaris Koen Van Steenwinckel en ik stonden aan het hoofd van een werkgroep die hoofdzakelijk samengesteld was uit mensen van de lokale politie: drie uit het Vlaams Gewest, drie uit het Waals Gewest, twee uit het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en tot slot drie vertegenwoordigers van de federale politie, waaronder korpschefs. De werkzaamheden van deze werkgroep maakten deel uit van die van de multidisciplinaire commissie die door de minister van Binnenlandse Zaken werd opgericht naar aanleiding van de "Staten-Generaal van de politie" en die als opdracht had een nieuw financieringsstelsel uit te werken voor de politiezones en de impact te onderzoeken op hun optimale schaalgrootte. De opdracht van deze werkgroep bestond erin de kerntaken van de lokale politie kritisch onder de loep te nemen. Met andere woorden: bepalen wat de lokale politie moet doen en hoe; dit geldt ook voor bepaalde federale politie-eenheden die ook basisfuncties vervullen (bv. de spoorwegpolitie in stations).

Wat verstaan we eigenlijk onder functies? Welke zijn dat?

De basisfuncties of kerntaken staan opgesteld in de wet van 7 december 1998 tot organisatie van een geïntegreerde politiedienst, gestructureerd op twee niveaus (nvdv: het federale niveau en het lokale niveau). Artikel 3 van deze wet bepaalt dat "de geïntegreerde politiedienst (...) de overheden en de burgers een minimale gelijkwaardige dienstverlening (waarborgt) over het gehele grondgebied van het Rijk". Artikel 142 bepaalt dat de Koning de "de organisatie en werkingsnormen van de politiediensten" bepaalt om deze minimale dienstverlening te garanderen.

In het koninklijk besluit van 17 september 2001 omschreef de Koning zeven kerntaken van de lokale politie. De tekst werd vervolgens aangevuld door omzendbrief PLP 10 van 9 oktober 2001. Deze zeven kerntaken zijn:

- wijkwerking;
- onthaal;
- interventie;
- politionele slachtofferbejegening;
- lokale opsporing en lokaal onderzoek;
- handhaving van de openbare orde;
- verkeer.

De wetgever heeft de kerntaken van de lokale politie vastgelegd, voor de federale politie is dat nog niet gebeurd...

Er is nog geen gelijkaardig traject geweest om de gespecialiseerde en bovenlokale functies van de federale politie te omschrijven. Er is geen koninklijk besluit zoals dat van 17 september 2001. Dit valt te betreuren, omdat het kan leiden tot verwarring in de taakverdeling tussen de twee politieniveaus.

Kortom, wat zijn de aanbevelingen van deze denktank?

Eerst en vooral gingen we bij al onze overwegingen uit van de filosofie van de gemeenschapsgerichte politiezorg, de community policing: de zichtbaarheid, de toegankelijkheid en de beschikbaarheid van de politie zijn daarbij de sleutelwoorden.

Voor het onthaal hebben we vooral de nadruk gelegd op de toegankelijkheid van de politie. Dat kan ook met technologische middelen. Het is dus niet nodig om in elke gemeente binnen een zogenaamde meer-gemeententzone een politiekantoor te hebben.

Op het vlak van interventie raden we aan om, in plaats van een minimumaantal politiepatrouilles op te leggen, redelijke interventietijden te voorzien (80% van de dringende interventies - inclusief aankomst ter plaatse - moet binnen de 18 minuten gebeuren) en altijd een officier van gerechtelijke politie standby

te houden, 24 op 24 en 7 op 7, zelfs in de kleinste politiezones.

Voor de handhaving van de openbare orde stelt de werkgroep voor om het systeem van hypothetische capaciteiten te vervangen door een systeem waarbij politiezones, afhankelijk van hun grootte, een gevormde eenheid moeten kunnen leveren (van een sectie voor de kleinste politiezones tot een half eskadron voor de grootste). Voor lokale opsporingsdiensten hebben we hun minimumcapaciteit ingeschat op 12% van het operationele personeel van de politiezone, waar we in de kleinste zones momenteel niet toe komen.

“ Transversaliteit en informatie-uitwisseling zijn essentieel voor een Intelligence Led Police ”

Bovendien waren we van mening dat omzendbrief Col2/2002 van het College van procureurs-generaal, waarin de gerechtelijke politietaken worden verdeeld tussen de federale politie en de lokale politie, moet worden toegepast rekening houdend met de huidige en evoluerende situatie van de gerechtelijke bevoegdheden van de leden van de lokale opsporingsdiensten, hun omvang en de evolutie van de criminaliteit. Het concept van de basispolitietaken die door de lokale politiediensten moeten worden uitgevoerd, dekt niet langer dezelfde realiteit als twintig jaar geleden.

We hebben ook sterk de nadruk gelegd op het gevaar van compartimentering tussen de entiteiten die deze verschillende functies vervullen. Integendeel, wederzijdse samenwerking en uitwisseling van informatie zijn essentieel voor een Intelligence Led Police. We bevelen daarom een grotere betrokkenheid van de zonale veiligheidsraad aan om, indien nodig, normen aan te nemen die beter aangepast zijn aan de configuratie van de zones. Deze normen moeten in het zonale veiligheidsplan verwerkt worden, dat later natuurlijk aangepast kan worden als de situatie verandert.

Kunt u ons meer vertellen over de aanbeveling om “ondersteunende functies” toe te voegen binnen de politiezones?

Een politiezone wordt gezien als een kmo die bepaalde diensten moet leveren (de kerntaken), maar de werkgroep beveelt ook aan om bijzondere aandacht te besteden aan een aantal noodzakelijke ondersteunende

diensten of personen die de korpschef nodig heeft voor de goede werking van zijn korps.

Deze noodzaak wordt uitdrukkelijk erkend in omzendbrief PLP 10, waarin wordt gezegd dat “[...] het evident is dat elk lokaal politiekorps daarenboven de vereiste capaciteit moet voorzien voor, en investeren in ondersteunende activiteiten, die het mogelijk moeten maken deze zes functies op een kwalitatief hoogstaande manier aan te bieden en uit te voeren”. Noch in de omzendbrief, noch in het koninklijk besluit wordt hier meer uitleg over gegeven.

Om maar een paar van deze ondersteunende functies te noemen: personeelsbeheer, logistiek, ICT en financiën, beheerscontrole, interne en externe communicatie, secretariatsdiensten, juridische ondersteuning, beleidsanalyse enzovoort. Niet al deze ondersteunende functies hoeven binnen de zone zelf te worden uitgevoerd. Er kunnen protocollen tussen zones worden afgesloten en er kan zelfs worden overgegaan tot uitbesteding of bepaalde ondersteuning door de gemeenten. Maar het gaat om basisfuncties waarvoor voldoende gekwalificeerd personeel nodig is.

De burgemeesters, die uiteraard en terecht in de eerste plaats begaan zijn met de dienstverlening aan de bevolking, moeten zich bewust zijn van het belang van deze ondersteuning. Een politiezone die deze functies zelf zou willen uitvoeren, zou er bijna 20% van zijn capaciteit aan moeten besteden.

Om de algemene controle op de naleving van de correcte uitvoering van de kerntaken en de daarmee verband houdende normen te verzekeren, stellen we voor dat deze controle wordt uitgeoefend door de algemene inspectie van de federale politie en de lokale politiediensten. Wat de zonale veiligheidsplannen betreft, wordt voorgesteld dat deze worden goedgekeurd door de provinciegouverneurs alvorens te worden voorgelegd aan de ministers van Binnenlandse Zaken en Justitie, gezien hun goede kennis van het politielandschap in hun provincie en de bevoegdheden die hen worden toegekend door artikel 128 van de Provinciewet. In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest worden deze bevoegdheden uitgeoefend door de minister-president.

In hoeverre houdt de uitbreiding van de schaalgrootte van de zones verband met deze 8e functie?

Eens we hebben bepaald welke dienstverlening een politiezone moet kunnen bieden en wat de korpschef nodig heeft om die te kunnen waarmaken, moeten we conclusies trekken over de capaciteiten (kwantitatief en kwalitatief) van de politiezone. Naast het voorstel om ondersteunende functies op te nemen in

omzendbrief PLP 10 of in een omzendbrief PLP 10bis, kunnen sommige voorstellen en aanbevelingen van de werkgroep met betrekking tot andere kerntaken inderdaad een impact hebben op de personeelsbezetting van bepaalde politiezones en dus aanleiding vormen om na te denken over een eventuele schaalvergroting om deze minimumdienstverlening aan de bevolking te kunnen verstrekken.

Wat kunnen we verwachten nu er verschillende aanbevelingen zijn gedaan door uw werkgroep?

Ik wil graag duidelijk maken dat de voorstellen en aanbevelingen van onze werkgroep gezien worden als doelstellingen op de lange termijn. We beweren niet dat het ideale suggesties zijn, maar we geloven wel dat de bevolking een betere dienstverlening krijgt als we naar deze doelstellingen toewerken.

> Vragen door Quentin Vanhay, externe communicatie, en William Verstappen, adviseur bij Brulocalis

“EEN BETAALPOLITIE LOST STRUCTURELE FINANCIERINGSPROBLEMEN VAN POLITIE NIET OP”

De wnd. burgemeester van Schaarbeek zit met een mandaat van de Conferentie van burgemeesters in de werkgroep over de alternatieve financiering voor de politiezones. De bedoeling: de verschillende bestaande oplossingen voor de onderfinanciering van de lokale politiezones en dus van de gemeenten doornemen en mogelijke (deel)oplossingen in kaart brengen. Het cijferwerk heeft nog niet tot concrete resultaten geleid.

“ Bij de SWOT-analyse namen de negatieve zaken telkens de bovenhand ”

U heeft i.h.k.v. de MCFS (zie artikel supra) meege- werkt aan de werkgroep over de alternatieve finan- ciering. Welke zijn de eerste resultaten en wat kunnen we uit die vergaderingen halen?

De werkgroep heeft jammer genoeg niet voor concrete resultaten gezorgd. Er werden geen oplossingen gevonden. De minister van Binnenlandse Zaken heeft de vergaderingen geleid en is met een aantal voorstellen op de proppen gekomen, zoals bv. wat men verkeerdelijk de betaalpolitie noemt. We hebben verschillende mogelijke alternatieven op tafel gelegd, waarvan sommige recht- streeks van de politie (en dus van het ministerie van Bin- nenlandse Zaken) komen, en andere van het ministerie van Justitie en zelfs van Financiën of andere leden van de federale regering.

De meeste voorstellen werden wel weerhouden maar zijn bij mijn weten niet concreet geworden. En ondertus- sen heeft de minister haar Staten-Generaal gepubliceerd. Ik vrees dus dat we -willen we een betere politiefinancie- ring, wat uiteraard de prioriteit is - het debat -om niet te moeten zeggen deze strijd - verder moeten voeren buiten de werkgroep.

De minister van Binnenlandse Zaken heeft in de pers meermaals het idee van de betaalpolitie opgewor- pen. Het viel bij sommige politici nogal op een koude steen. Wat denkt u van het voorstel?

Ten eerste is het concept momenteel niet duidelijk omschreven. Ten tweede kan de zogenaamde betaalpolitie nooit een oplossing zijn voor de structurele financiering. Want deze vorm van alternatieve financiering hangt van zoveel onbekende factoren af, zoals het aantal evene- menten of het aantal taken waar een betaalpolitie nodig is.

Ten tweede zijn niet alle gemeenten even gelijk. In een gemeente met een groot voetbalstadion of een aantal concertzalen, en waar regelmatig grote evenementen georganiseerd worden, zal de politie ingeschakeld worden om tegen betaling toezicht te houden, terwijl een gemeente zonder dergelijke infrastructuur daar natuurlijk van verstoken zal blijven. En ik denk niet dat we aan een gemeente in de Ardennen kunnen vragen om de beveili-

ging van een evenement in Brugge op zich te nemen om een eventueel personeelstekort op te vangen.

Het systeem kan bovendien ook leiden tot mogelijke uitwassen. Als je meer politieagenten inzet voor betaalde opdrachten, dan betekent dit dat je agenten moet inschakelen die niet meer op het terrein kunnen worden ingezet voor hun kerntaken.

Daarom moet het concept eerst zeer duidelijk omschre- ven worden vooraleer er mee kan doorgedaan worden: de kerntaken moeten eerst vastliggen en er moet verdui- delijkt worden welke taken enkel door de politie kunnen uitgevoerd worden en voor alle burgers, en welke taken niet voor alle burgers bedoeld zijn maar voor (groepen van) mensen, die tegen betaling door de politie zouden kunnen uitgevoerd worden. In alle gevallen moet de politie de volledige regie in handen houden. Ik ben ook van mening dat lokale besturen, in dit geval de burge- meesters, hun zegje moeten kunnen doen over het al dan niet inzetten van bepaalde krachten voor betalende evenementen.

Tot slot sprongen in de uitgevoerde SWOT-analyse de negatieve aspecten er systematisch uit. Dit bewijst eens te meer dat het idee van de betaalpolitie zich nog in een embryonaal stadium bevindt.

Samengevat: de optie ligt nog steeds op tafel, maar moet absoluut beter omschreven worden, en lost op geen enkele manier de structurele financieringsproblemen van de politiezones op. Daarvoor is het willekeurig en sporadisch van aard, hangt het teveel af van de gebeur- tenissen. Er zijn nog steeds veel bedenkingen, en als sommige mensen willen doorgaan met het idee, waarom niet, maar de optie die op tafel ligt, is niet levensvatbaar.

Tijdens de besprekingen van de werkgroep hebben de Brusselse vertegenwoordigers een catalogus met voorstellen voor alternatieve financieringsbronnen voorgelegd, waaronder een btw-verlaging voor investeringen of een grotere verdeling van de opbrengsten van de GAS-boetes

(gemeentelijke administratieve sancties) over de politiezones. Kunt u ons hier meer over vertellen?

We hebben dit voorstel effectief op tafel gelegd. De btw voor allerlei investeringen m.b.t. de politiezones (in het bijzonder investeringen in onroerend goed) zouden van 21% naar 6% kunnen gaan.

De scholen maken al acht jaar¹ gebruik van de maatregel, en aangezien de politie ook een basisvoorziening is, verdient ook zij een verlaging van het btw-tarief naar 6%. Aangezien investeringen in onroerend goed al snel heel wat kosten met zich meebrengen, is een verlaging van de btw met 15% niet onbelangrijk. Ook al is dit nog niet voldoende, nogmaals, om de structurele investeringsproblemen in de politiezones te kunnen verhelpen - je bouwt niet elke vijf jaar een nieuw politiekantoor... Het ministerie van Binnenlandse Zaken steunt het idee, maar geeft aan dat het besproken moet worden met het ministerie van Financiën en binnen de regering.

De tweede mogelijke oplossing is die van de GAS-boetes. Ten eerste mogen we niet vergeten dat een deel van de geïnde boetes door de federale overheid wordt onttrokken aan de gemeenten, om vervolgens herverdeeld te worden onder de politiezones... die al onder de bevoegdheid van de gemeenten vallen. En de gemeenten moeten nu al de financiële putten van de zones opvullen. Er is dus federaal een tussenpersoon te veel, en dat maakt de zaken er niet eenvoudiger op.

Daarnaast zijn er ook nog boetes die geïnd worden met behulp van politie-interventies, maar waar de politie niets aan verdient. Denk maar aan de controles van de MIVB op het openbaar vervoer die samen met de politie gebeuren. Deze controles worden door politie-agenten begeleid, maar de politie krijgt niets... Het gaat natuurlijk niet om grote bedragen, maar het is toch de moeite waard om het te benadrukken.

Daarnaast zijn er ook andere mogelijkheden op tafel gelegd, maar die blijven moeilijk uit te voeren, zoals bv. de bedrijfsvoorheffing. Onder bepaalde voorwaarden verlenen lokale besturen vermindering van de werkgeversbijdragen voor nachtdiensten. Waarom breiden we dit niet uit naar de politie in het algemeen? Politieagenten draaien nachtdiensten en ook dit zou besparingen kunnen opleveren.

Daarnaast werd ook het idee besproken om de verhoging van de pensioenbijdragen van 20% naar 45% te immuniseren, aangezien de federale overheid deze bedragen -nog maar eens- opstrijkt en weer doorbetaalt aan de gemeenten, waardoor er opnieuw een onnodige tussenpersoon in het spel is. Er is een lijst van openbare diensten waarvoor deze immuniteit geldt, waaronder de OCMW's, maar niet de politiezones... Waarom nemen we die er niet bij?

We kunnen ook nog spreken over een eventuele terugbetaling van de maaltijden van gedetineerden in politiebewaring, of over de inning van een deel van de opbrengst van de verkoop van in beslag genomen materiaal... Het doel van deze werkgroepen is om de verschillende mogelijkheden te bekijken en wat op te kuisen, zodat we vervolgens kunnen bekijken welke mogelijke pistes we verder kunnen bewandelen.

Zoals we allemaal weten, heeft de lokale politie te kampen met een chronisch tekort aan middelen en een steeds toenemende werkdruk die van bovenaf komt... Hoe spelen deze problemen zich af binnen de politiezone waartoe bijvoorbeeld uw gemeente behoort? Wat zijn de gevolgen voor zowel politieagenten als burgers?

Eerste probleem is dat deze taakverschuiving heel vaak zorgt voor heel wat administratieve rompslomp, wat betekent dat politieagenten minder tijd kunnen besteden aan hun basistaken en -functies, d.w.z. op het terrein zijn, een onderzoek uitvoeren, een specifieke zaak in hun zone in goede banen leiden... Er worden dus indirect heel wat taken die gewoonlijk door justitie gedaan moeten worden, doorgeschoven naar de politie, wegens een gebrek aan middelen. En het is erg verontrustend om te zien dat de onderfinanciering van justitie - die op zich al erg is - kan leiden tot zulke gevolgen voor de politiezones... En daarmee ook tot een zekere ontmoediging, om niet te zeggen frustratie, bij de politiemensen.

Nog steeds op justitieel vlak, heeft de procureur des Konings onlangs aangekondigd dat een hele reeks zaken zelfs niet meer zullen worden behandeld bij gebrek aan magistraten... Dit betekent dat het politietoetreden niet langer effect heeft, wat leidt tot een vorm van straffeloosheid voor criminelen en natuurlijk tot een enorm gevoel van frustratie bij de politieagenten, die hun werk tot niets zien worden gereduceerd.

De minister wilde met de Staten-Generaal van de politie een blauwdruk maken over de politie van morgen. Wat zijn volgens u de belangrijkste problemen die aangepakt moeten worden en hoe zou de lokale politie er in de toekomst uit moeten zien?

Een structurele politiefinanciering is cruciaal als we willen dat de politie haar taken kan blijven uitvoeren, voldoende personeel heeft, moderniseert en investeert in uitrusting (technologie en infrastructuur) om het hoofd te kunnen bieden aan de uitdagingen van vandaag.

Een tweede belangrijk punt voor mij is rekrutering en opleiding. We moeten niet alleen de middelen hebben om aan te werven, maar we moeten ook kandidaten vinden! We moeten bijvoorbeeld opnieuw uitleggen wat het werk van een politieagent inhoudt, want ordehandhaving is maar een klein deel van het werk. We moeten zorgen

dat het beeld en de waardering van de job beter worden en mensen eraan herinneren dat de politie er in de eerste plaats is om de mensen te dienen en te helpen.

Ten slotte is een derde belangrijke stap het herzien van bepaalde opleidingen voor agenten op het terrein: meer nadruk leggen op hoe je moet reageren in een moeilijke situatie. Ook al is dit niet een van hun hoofdtaken, agenten hebben de facto een sociale functie gezien hun werk in de frontlinie.

Wat mijn visie op de ideale lokale politie betreft, zou ik zeggen dat het een politie moet zijn die gestoeld is op nabijheid, overleg en samenwerking. Een veelzijdige en flexibele politie die nauw samenwerkt met al de partijen op het terrein. Kortom: een politie die deel uitmaakt van een samenwerkingsverband en die kan inspelen op de problemen van mensen door een eerste antwoord te bieden op hun behoeften, bijvoorbeeld door hen naar de juiste instanties door te verwijzen. Deze samenwerking en dit sociale werk zijn essentieel, vooral in de aanpak van recidive.

> Cécile Jodogne, wvd. burgemeester van de gemeente Schaarbeek.

1. Bij KB van 14 december 2015 (BS, 15.12.2015) werd rubriek XL aan tabel A van de bijlage bij het KB nr. 20 toegevoegd. Hierin werd het btw-tarief voor renovatie van schoolgebouwen sinds 1 januari 2016 vastgelegd op 6%.

> Philippe Moreau, adviseur dienst Duurzame stad (DDS), en Quentin Vanhay, externe communicatie bij Brulocalis

DE 15-MINUTENSTAD: DE HOOFDSTAD OP MENSENMAAT

De klimaat-, gezondheids-, sociale, energie- en economische crisis van de afgelopen jaren heeft ons dagelijks leven op zijn kop gezet, onze manier van leven in vraag gesteld en ons onder meer gedwongen om onze verplaatsingsgewoonten opnieuw uit te vinden. In deze specifieke context komt de *15-minutenstad* opnieuw in beeld. Het concept bepleit een stedelijke organisatie waarbij alle basisvoorzieningen binnen een kwartier te voet of per fiets bereikbaar zijn. Maar wat houdt het precies in? Wat zijn de voor- en nadelen? En hoever staan we in het Brusselse Gewest?

> Brussels burgemeester Philippe Close en Philippe Itchert, directeur dienst Planning en Ontwikkeling Stad Brussel.

Het idee van de *15-minutenstad*, dat onlangs nieuw leven is ingeblazen, is niet nieuw. Aan het begin van de 20e eeuw had de Amerikaanse stedenbouwkundige **Clarence Perry** het er al over in zijn werk over de **buurteenheid**. In 1961 was het de beurt aan **Jane Jacobs** om het onderwerp te bestuderen in haar boek *The Death and Life of Great American Cities*, gevolgd door andere stedenbouwkundigen over de hele wereld. In december 2015, tijdens COP21, kreeg het concept een wereldwijde dimensie dankzij het werk van **Carlos Moreno** (stedenbouwkundige, specialist en professor aan de Parijse Sorbonne), die het begrip in 2016 theoretiseerde. In 2020 nam **Anne Hidalgo** het op in haar verkiezingscampagne in Parijs, wat leidde tot het snelle succes van het idee. Corona heeft het in een stroomversnelling gebracht en het is overgenomen door de groep van burgemeesters *C40 Cities*, een wereldwijd steden netwerk voor het klimaat.

Carlos Moreno's idee van de *15-minutenstad* onderscheidt zes stedelijke basisfuncties: wonen, werken, winkelen, gezondheidszorg, onderwijs en persoonlijke ontwikkeling. Voor hem moeten deze zes functies bereikbaar zijn in minder dan een kwartier met een zachte en bij voorkeur koolstofvrije mobiliteit, zodat er weer een 'aangename omgeving' is. Volgens Moreno kunnen zo zowel de ongelijkheden als de opwarming van de aarde worden bestreden, terwijl de burgers tegelijkertijd de sociale banden terugkrijgen die de afgelopen decennia enigszins verloren zijn gegaan. De vele voordelen van deze aanpak sluiten aan bij de duurzame ontwikkelingsdoelstellingen van de Verenigde Naties en de Agenda 2030, voor werknemers, bedrijven en de samenleving als geheel.

DE VOORDELEN VAN DE 15-MINUTENSTAD...

De voordelen voor ieder van ons zijn tijdwinst en een betere levenskwaliteit, dankzij een groot aantal diensten in de buurt. Moderne technologieën, de opkomst van telewerken en de ontwikkeling van

coworking spaces dragen ook bij tot de bevordering van het concept.

Deze nieuwe organisatie leidt er collectief toe dat men minder afhankelijk wordt van de auto en dus minder last heeft van files, ongevallen en een slechte luchtkwaliteit in de wijken. Bovendien wordt het saamhorigheidsgevoel en de gemeenschapszin versterkt doordat de omgeving aantrekkelijker wordt. Door polycentrisch te worden zou de stad aan economische en sociale diversiteit winnen, waardoor de ongelijkheden afnemen en de toegang tot infrastructuur en diensten in wijken die momenteel worden verwaarloosd, wordt verbeterd.¹

... EN HAAR LIMIETEN

Zoals elk concept stuit ook de *15-minutenstad* op een aantal struikelblokken. Allereerst is er de concretisering, wat noodzakelijkerwijs gepaard moet gaan met een gemeentelijke ruimtelijke ordening, waar het over het algemeen gemakkelijker is om uit te gaan van samenhangende activiteiten dan van woningen, die meestal verspreid liggen. Ook moet rekening worden gehouden met de regionale invloed van bepaalde activiteiten waarvoor een voldoende dichte woonomgeving nodig is om levensvatbaar te kunnen zijn (bijvoorbeeld bepaalde soorten winkels, gezondheidscentra, zwembaden, enz.). Bovendien is de nabijheid van de werkplek vaak een compromis tussen sociale organisatie en persoonlijke keuzes die van vele factoren afhangen, zoals het gezinsleven. De kans om een goede job te vinden ligt misschien hoger iets verder van huis, en de kans dat twee samenwonenden allebei een job vinden in de buurt van hun woonplaats is ook kleiner, terwijl veel jobs nog steeds niet van thuis uit kunnen worden gedaan.

Het is dus duidelijk dat het concept van de *15-minutenstad* geen universele wonderoplossing is die bruikbaar is voor alle steden ter wereld. Hetzelfde recept is bijvoorbeeld niet altijd bruikbaar voor zowel steden in het Zuiden als op steden in Europa of Noord-Amerika. Het concept moet worden gezien als een broedplaats van ideeën om onze steden te herdenken voor de toekomst, waarbij beter rekening

1. Bron: <https://collectivitesviabiles.org/articles/ville-des-15-minutes.aspx>, artikel verschenen in maart 2021

wordt gehouden met de klimatologische, sociale en economische uitdagingen van morgen. Er wordt eerder een verzameling ideeën aangedragen dan een wereldwijde toepassing van een grootschalig concept. In feite hebben de specialisten het bij het rechte eind, want het principe past ook op steden van tien, vijftien of zelfs twintig minuten, afhankelijk van de plek op aarde.

EN BIJ ONS?

Het tienminutenverhaal van de stad Brussel

Het Brussels Gewest heeft de ideeën in het buitenland niet afgewacht om het concept van de stad van de nabijheid te onderzoeken en aan te passen aan onze specifieke stedelijke context. Reeds in 2010 nam de gewestelijke administratie het concept op in haar ontwerp van Gewestelijk Plan voor Duurzame Ontwikkeling (GewOP). Hoewel het plan aangenomen is geweest, is het concept van de stad van nabijheid om uiteenlopende redenen niet echt verder uitgewerkt. **Philippe Close**, burgemeester van de stad Brussel, heeft het idee echter opgepakt en opgenomen in zijn verkiezingsprogramma voor 2018 onder de naam 'Tienminutenstad': 'Ik vond het een zeer krachtig en bevattelijk concept voor de mensen. Als we zorgen voor voorzieningen in hun buurt, dan zouden zij zich er beter voelen, ze zouden er willen wonen en zouden er ambassadeurs voor worden [...] En aan welke voorzieningen denken we dan? Wel, aan basisvoorzieningen zoals crèches, scholen, een sportzaal, groen, openbaar vervoer, winkels en natuurlijk nog veel meer. Allemaal op tien minuten wandelafstand van thuis. Dat is herkenbaar en geeft de wijk een identiteit'.

Philippe Close ziet de tienminutenstad als een middel om op systematische wijze te bepalen hoe een buurt ingericht moet worden: 'Een stad wordt over een periode van 15, 20 of 30 jaar opgebouwd, om te bepalen welke infrastructuur er moet komen. We moeten ze in kaart kunnen brengen, zodat we kunnen inschatten waar er kansen en tekortkomingen zijn [...] We hebben onze dienst ruimtelijke ordening uitgebouwd en hebben geografen in dienst genomen. Zij moeten een evolutief instrument ontwikkelen, want de stad is voortdurend in verandering'.

Een waardevolle IT-tool

De stad Brussel beschikte al enkele jaren over een geautomatiseerd cartografisch instrument (een GIS, of geografisch informatiesysteem) waarin een hele reeks gegevens zaten en dat voornamelijk door de administratie gebruikt werd. Het innovatieve idee was hier om dit

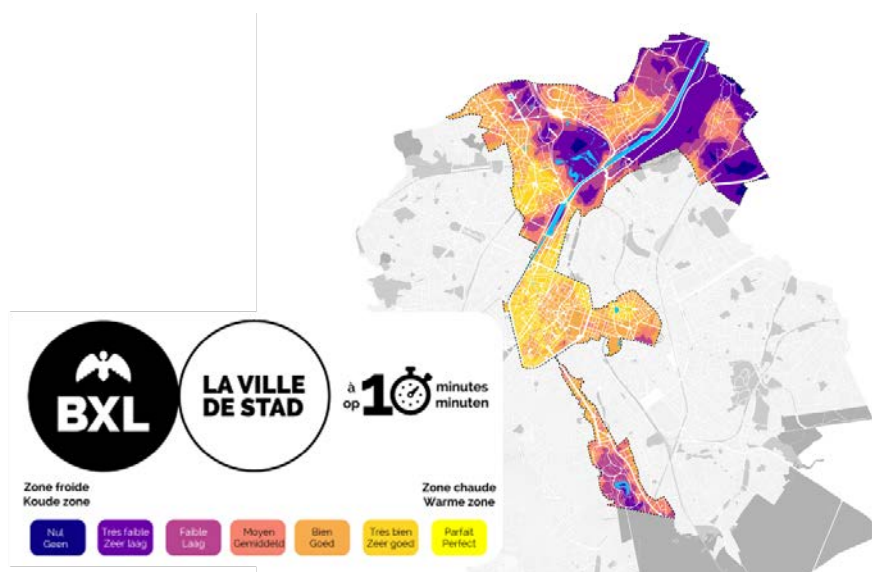
instrument dynamisch te maken, niet alleen voor de administratie, maar ook voor de politieke instanties en het grote publiek.

Philippe Itschert, directeur van de dienst Planning en Ontwikkeling in de stad Brussel, legt uit: 'Terwijl Parijs, Portland, Melbourne en zelfs New York nog geen doeltreffend geautomatiseerd cartografisch instrument hebben, werken we hier in Brussel aan een online systeem via de website van de stad. Iedereen zal op zijn woon- of werkadres kunnen klikken en vervolgens gekleurde kaarten te zien krijgen die aangeven hoe tevreden men is over de doelstellingen van de tienminutenstad. Dat gebeurt op basis van vier thema's: samenleven, mobiliteit, lokale winkelvoorzieningen en alles wat met het milieu te maken heeft (toegang tot een containerpark, enz.). Deze vier thema's zijn gebaseerd op vijftien subthema's en vijftachtig variabelen. [...] Deze kaart verschaft ook informatie over alle beschikbare voorzieningen op tien minuten wandelafstand: het aanbodmodel, de eerste fase die medio 2024 operationeel zal zijn. Vervolgens is het de bedoeling het verder aan te vullen met een vraagmodel, d.w.z. welke dekkingsdoelstelling de stad zich heeft gesteld, bijvoorbeeld op het vlak van scholen of sportvoorzieningen, toegang tot openbare infrastructures, enz. [...] Ten slotte zal de derde fase erin bestaan de gebruikers van de kaart de mogelijkheid te geven deze voorzieningen of ruimtes online te reserveren'.

Een tijdgebonden stadsplanning: de stad inrichten volgens het tijdstip van de dag

Naast een kaart en IT-tools wil de stad Brussel ook haar voorzieningen bundelen om het concept van de tienminutenstad te doen slagen. Heel wat gebouwen worden slechts ten dele gebruikt gedurende een dag of een week, waardoor ruimte in beslag wordt genomen die voor andere activiteiten of functies zou kunnen dienen. Dit idee, bekend als chrono-urbanisme, ligt ook de burgemeester na aan het hart: 'een pand gebruiken voor andere functies, en dat betekent twee dingen: ten eerste moeten we bij het bouwen denken aan de omkeerbaarheid van het gebouw, wat betekent dat een kantoorgebouw moet kunnen worden omgebouwd tot woongebouw, een principe van duurzame ontwikkeling; en ten tweede moeten we de panden kunnen gebruiken voor andere activiteiten. We hebben het natuurlijk over speelplaatsen en sporthallen, maar we willen nog verder gaan. Ons nieuwe administratief centrum Brucity is bijvoorbeeld ontworpen met dit in het achterhoofd, en we hebben nagedacht over wat daar allemaal gemeenschappelijk zou kunnen gemaakt worden:

- Ten eerste weten we dat in Brussel het kwalificatieniveau voor een job hoger ligt dan in de andere twee gewesten, dus moeten we onze jongeren aanmoedigen om zo hard mogelijk te studeren. Maar we merken dat ze niet altijd de ruimte hebben om te studeren: bibliotheken zitten soms overvol en thuis hebben ze niet altijd genoeg plaats. Dus gaan we tijdens de blokperiodes 350 plaatsen vrijmaken na de kantooruren en in het weekend, we gaan al onze zalen

samenbrengen, ze hebben allemaal wifi, en we gaan een grote blokbibliotheek creëren, waardoor het gebouw ook een saamhorigheidsgevoel krijgt.

- *Tweede idee: het bedrijfsrestaurant. We vonden het zonde dat al die ruimte enkel en alleen 's middags wordt gebruikt door het personeel om te eten, terwijl die ruimte een enorm potentieel heeft dankzij het dak en de ligging. We hebben de concessie dus toegekend aan een consortium dat mensen de mogelijkheid biedt om 's middags, 's avonds of in het weekend te komen eten in het restaurant van het administratief centrum, op een van de mooiste terrassen en daken van Brussel.*
- *Tot slot het derde project, de vergaderzalen en de gemeenteraadszaal. Veel mensen en verenigingen zijn op zoek naar vergaderruimtes. En die zijn er genoeg in Brucity, dus vanaf september gaan we ze openstellen voor algemene vergaderingen en conferenties, allemaal goed uitgeruste zalen met alle nodige aansluitingen'.*

Dit concept van tijdsgebonden stadsplanning of chrono-urbanisme strekt zich ook uit tot andere voorzieningen. Wanneer een nieuwe school wordt gebouwd, wordt deze ontworpen met een sporthal die losstaat van het hoofdgebouw. Dit maakt het gemakkelijker om sportclubs of burgers die hun favoriete sport willen beoefenen, buiten de schooluren toegang te verlenen. Hetzelfde principe van mutualisering wordt toegepast op parkeerplaatsen van bedrijven of winkels, die ter beschikking kunnen worden gesteld van buurtbewoners waardoor openbare ruimte vrijgemaakt kan worden voor vrijetijds- en recreatieactiviteiten.

Diensten die te voet, met de fiets en met het openbaar vervoer bereikbaar zijn

De *tienminutenstad* is dus een allesomvattend project voor een beter leven in de eigen stad. Of infrastructuur, gebouwen en openbare ruimten worden gedeeld, met daarbij informatie- en beheersinstrumenten die voor iedereen toegankelijk zijn, hangt natuurlijk af van het gebruiksgemak. Daarom is de schaal van verplaatsingen gebaseerd op het meest universele en eenvoudigste vervoermiddel, namelijk te voet. Te voet moet zijn rechtmatige plaats krijgen in een open, veilige en goed uitgeruste openbare ruimte. Ook fietsen moet worden aangemoedigd, omdat fietsen niet vervuilend en duurzaam is en lichaamsbeweging stimuleert. Openbaar vervoer is ook een

integraal onderdeel van het concept van de tienminutenstad. Voor Philippe Close is 'de echte sleutel tot stedelijke ontwikkeling het openbaar vervoer. In Brussel hebben we het geluk te kunnen beschikken over een goed functionerend openbaar vervoerbedrijf dat duidelijk heeft begrepen dat het, naast zijn taak om bussen en trams te laten rijden, ook een rol heeft in de stadsontwikkeling. Een rol die ze ook speelt in haar grote infrastructuurprojecten'.

Gemeenten moeten absoluut samenwerken

Mobiliteit moet dus een onderdeel zijn van het plan voor een stad met korte verplaatsingen, maar het moet ook een werkinstrument blijven en geen doel op zich. Vooral de

voorzieningen en hun goede ligging zorgen voor de ontsluiting van de buurten, en niet de regels en voorschriften die mogelijk tot frustratie en afwijzing leiden.

Het is ook belangrijk om geen domino-effect te creëren en te vermijden dat naburige buurten er hinder van ondervinden. Philippe Itschert zegt trouwens ook dat 'het belangrijk is met andere gemeenten samen te werken en bij de cartografie rekening te houden met de buurgemeenten. Aangezien er ook gewestgrenzen zijn, werken wij voor wijken als Haren en Mutsaard ook samen met Vlaanderen'.

De burgemeester staat overigens niet afkerig tegenover de ontwikkeling van het gebied rond Brussel: 'Een stad is voortdurend in beweging, ze ontwikkelt zich en dus ook het omringende achterland. Het is waar dat sommige inwoners en bedrijven de stad

verlaten voor het achterland, maar anderen komen dan weer in hun plaats. Er zijn vandaag meer bedrijven in Brussel dan vroeger en de stad telt 55.000 inwoners meer dan 20 jaar geleden. Deze beweging houdt de stad levendig en zorgt voor een goede mix'.

Aandacht voor de digitale kloof, verspreide loketten

Voor het welslagen van dit project was het ten slotte ook belangrijk om de technologische verschuiving met succes door te voeren en de mensen die gebukt gaan onder de digitale kloof niet in de kou te laten staan. Philippe Close is zich hiervan terdege bewust: 'Ja, de digitale kloof bestaat, maar de coronacrisis heeft ons in dit opzicht veel geholpen. Veel mensen, vooral ouderen, hebben een smartphone aangeschaft: het instrument waarmee je gemakkelijk in contact kunt blijven met dierbaren, maar ook en vooral verbinding kunt maken met allerlei zaken. Daarom hebben we zeventien buurthuizen geopend, waar opleidingen werden georganiseerd over het gebruik van deze toestellen. Heel nuttig, niet alleen om gebruik te maken van de dienstverlening van de stad, maar bijvoorbeeld ook om toegang te krijgen tot bankdiensten of de applicatie Itsme'.

De Stad Brussel heeft er ook voor gezorgd dat er overal in de stad her en der loketten zijn. Samen met de buurthuizen leveren ook zij een belangrijke bijdrage aan de tienminutenstad. Elke buurt is natuurlijk anders en heeft dus zijn eigen specifieke kenmerken. Daarom is de dialoog met de buurtbewoners zo belangrijk, om de vinger aan de pols te kunnen houden. Je kunt het epicentrum niet op dezelfde manier behandelen als een buitenwijk in de tweede ring.

BESLUIT

Uit het verhaal van de stad Brussel blijkt dat er in het Brussels Gewest andermaal innovatieve ideeën ontstaan. Het Gewest is meestal de drijvende kracht achter het belangrijke stadsbeleid voor de toekomst van de stad, maar de lokale besturen blijven volledig betrokken bij de uitwerking op lokaal niveau. Zij kennen het terrein en de specifieke kenmerken van elke buurt het best. Dankzij een goede samenwerking tussen deze verschillende instanties kan het Hoofdstedelijk Gewest zijn inwoners een leefomgeving op maat bieden.

> Arnaud Dessoy, Senior analyst Social & Public Finance bij Belfius

STUDIE VAN DE LOKALE FINANCIËN 2023: DE BRUSSELSE STEDEN EN GEMEENTEN SLAGEN ERIN DE KOSTENEXPLOSIË OP TE VANGEN

Na de gezondheids crisis in 2020 en 2021 moesten de lokale besturen in 2022 het hoofd bieden aan een nooit eerder geziene financiële crisis sinds de jaren '80. De hoge inflatie, die verantwoordelijk is voor fors gestegen loonkosten en uit de pan swingende energieprijzen, zet de steden en gemeenten aanzienlijk onder druk. Vandaag stellen we in de begroting voor 2023 van de Brusselse steden vast dat de spectaculaire stijging van de gewone uitgaven (+11%) wordt opgevangen door een even hoge toename van hun gewone ontvangsten (+12,5%).

De gemeenten kunnen immers in de eerste plaats terugvallen op de indexeringsmechanismen zoals de opcentiemen op de onroerende voorheffing, het Gemeentefonds of diverse toelagen (+10,5%) die een rechtstreekse invloed hebben op hun ontvangsten.

Om hun begroting in evenwicht te houden, hebben 8 van de 19 Brusselse gemeenten het aantal opcentiemen op de onroerende voorheffing verhoogd, wat samen met de aanzienlijke indexering van het kadastraal inkomen (9,6%) fors hogere opbrengsten in de grondbelasting (+17%) oplevert. De gemeenten halen eveneens voordeel uit de onverhoopte extra belastingontvangsten als gevolg van het gewijzigde tijdschema door de FOD Financiën van de doorstorting van de aanvullende belasting op de personenbelasting.

Merk eveneens op dat ondanks de sterke stijging van de bouwkosten, de Brusselse gemeenten erin slagen om hun investeringsdynamiek in 2023 in stand te houden.

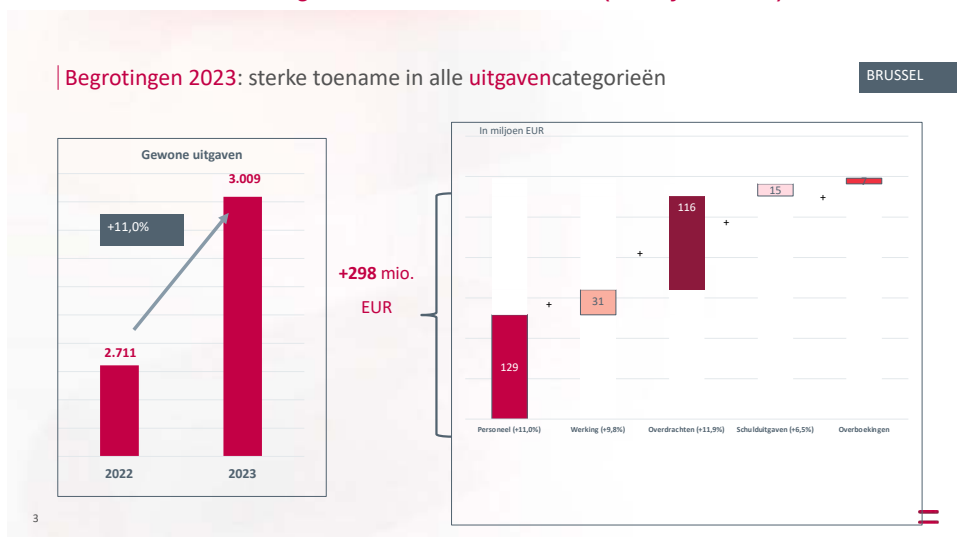
Volgens de begrotingen van 2023 boeken alle Brusselse gemeenten samen een bescheiden overschot van 8 miljoen euro voor het eigen dienstjaar, en van 65 miljoen euro voor het algemeen totaal. De begrotingen zijn dus grotendeels in evenwicht, maar de begrotingsaldi kunnen grote verschillen tussen gemeenten vertonen. Bovendien profiteren de gemeenten van relatief gunstige omstandigheden wat betreft de evolutie van bepaalde ontvangsten.

Uitzonderlijke stijging met 11% van de gewone uitgaven

Volgens de initiële begrotingen voor 2023 bedragen de gewone uitgaven van de Brusselse gemeenten 3 miljard euro, d.w.z. 2.461 euro per inwoner, waarmee ze t.o.v. 2022 een aanhoudende stijging met 11% laten optekenen. Deze toename betreft alle uitgavencategorieën zowel voor personeel, werking als overdrachten (dotaties aan OCMW's, politiezones enz.).

We wijzen erop dat deze laatste eind 2021 zijn goedgekeurd, in een periode waarin de begrotingsvooruitzichten nog geen rekening houden met fors hogere energiekosten en een veel hogere inflatie zoals opgetekend in de loop van 2022. Naast deze inhaalbeweging bij de kosten zullen de begrotingen voor 2023 wellicht

Welke uitgaven nemen toe in 2023? (In miljoen euro)

eveneens rekening houden met een verwachte stijging van de uitgaven voor het lopende jaar. Dit verklaart de uitzonderlijk grote stijging van de voornaamste begrotingsrubrieken tussen de initiële begrotingen van 2022 en 2023.

11% hogere loonkosten

Volgens de begrotingen 2023 stijgen de personeelsuitgaven met +11% ten opzichte van de oorspronkelijke begrotingen van 2022. Deze laatste gaan aanvankelijk uit van 1 enkele overschrijding van de spilindex van het openbaar ambt (+2%), terwijl de gemeenten het voorbije jaar in werkelijkheid de impact van 5 overschrijdingen van de index te verwerken krijgen.

Naast het effect van de indexering moeten de gemeenten eveneens de kosten dragen van salarisverhogingen, sociale akkoorden en de pensioenlasten van het statutaire personeel. Deze zijn in vergelijking met 2022 gestegen met 13,1%, voornamelijk door de stijging in 2023 van de bijdragen in de pensioenlasten (basis- en responsabiliseringsbijdragen), zoals voorzien in de federale wet op de financiering van de pensioenen van lokale en provinciale besturen (Gesolidariseerd Pensioenfonds).

Voor de eerstvolgende jaren (2024-2027) zijn de vooruitzichten van deze bijdragen bijzonder verontrustend en zullen leiden tot een bijna exponentiële evolutie van pensioenlasten voor lokale besturen. Volgens projecties van de Federale Pensioendienst zal de responsabiliseringsbijdrage (bovenop de basisbijdragen, die zelf ook al verhoogd zijn) ten laste van alle Brusselse gemeenten en OCMW's wellicht toenemen van 59 miljoen euro in 2022 tot bijna 169 miljoen euro in 2027.

Fors hogere energiefacturen (maar minder sterke stijging dan in andere regio's)

De werkingsuitgaven voor gebouwen stijgen gemiddeld met 18,2%. Binnen deze uitgavenpost zijn de energiekosten (stookolie, gas en elektriciteit) in 2023 met bijna 15 miljoen euro of 62% gestegen. Hoewel dit percentage hoog ligt, is dit toch lager dan in andere regio's.

Steden en gemeenten die al een eind gevorderd zijn met duurzame investeringen, zoals bijvoorbeeld straatverlichting vervangen door energiezuinige ledverlichting of gebouwen energiezuinig maken, voelen de gestegen energiekosten minder. Bovendien helpt het opwekken van eigen energie om de energiefactuur te verlichten.

De stijging van de energieprijzen leidt eveneens tot een toename van de sociale bijstand aan burgers (via de OCMW's). Terwijl de gevolgen van de gezondheids crisis nog niet zijn weggeëbd, zien we momenteel een groeiend aantal bijstandsaanvragen voor de hogere energierekeningen.

De fors gestegen prijzen hebben eveneens gevolgen voor de gemeentedotaties (OCMW's, politiezones enz.)

De opeenvolgende loonindexeringen en stijgende energiekosten hebben eveneens een weerslag op de diverse lokale entiteiten (OCMW's, politie- en hulpverleningszones enz.) van de gemeentelijke perimeter. Dat geldt in het bijzonder voor de politiezones waar de personeelskost meer dan 90% van de gewone uitgaven uitmaakt.

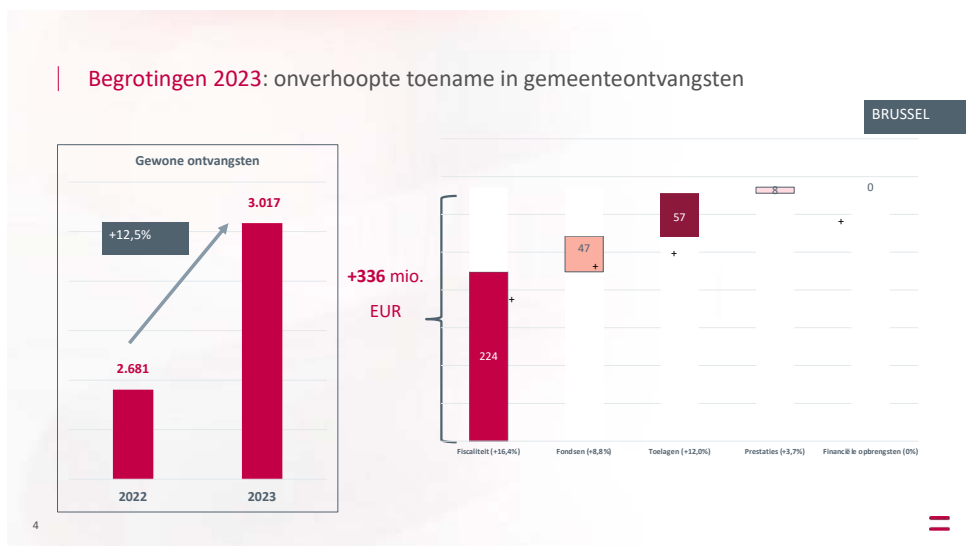
Dit resulteert automatisch in een **verhoging van diverse gemeentedotaties** die nodig zijn om de begrotingen van deze entiteiten in evenwicht te brengen, d.w.z. een gemiddelde toename van 13,4% voor de dotatie aan de OCMW's en van 9,2% aan de politiezones.

Door de opeenvolgende crisissen (covid, overstromingen, energie enz.) worden **OCMW's** geconfronteerd met een fors toenemend aantal aanvragen voor aanvullende sociale bijstand, wat een duidelijke weerslag heeft op de begrotingen. In 2023 stijgt de toekenning van het leefloon met 11,2%, vooral als gevolg van de indexering van het leefloon, aangezien het aantal begunstigden lichtjes is gedaald sinds het einde van de gezondheids crisis. Daartegenover staat dat door de toestroom van vluchtelingen uit Oekraïne de tegemoetkomingen als 'steunverlenend centrum' met meer dan 65% toenemen. Volgens de POD Maatschappelijke Integratie komt dat voor het voorbije jaar neer op 9.730 personen in het Brusselse Gewest, of bijna 20% van het aantal vluchtelingen op nationaal vlak.

De gemeenten ondervinden al de eerste gevolgen van de renteverhogingen

De rentelasten, die al een tiental jaar structureel dalen in een context van historisch lage rente, zijn in 2023 lichtjes opgeveerd (+6,3%) door de aanzienlijke stijging van de rentevoeten in de voorbije maanden. Het effect van de hogere rente zal geleidelijk tot uiting komen bij de overeengekomen herzieningen van de rente op leningen (jaarlijks, om de 3 of 5 jaar) of bij het aangaan van nieuwe leningen tegen de nieuwe marktvoorwaarden. Een onverhoopde stijging van de gemeenteontvangsten

Welke ontvangsten nemen toe in 2023? (In miljoen euro)

De Brusselse gemeenten kunnen in hun begroting voor 2023 gelukkig rekenen op een gestage toename van 12,5% in hun gewone ontvangsten.

Welke ontvangsten nemen toe in 2023? (In miljoen euro)

Deze gunstige evolutie is enerzijds te danken aan indexeringsmechanismen voor tal van gemeenteontvangsten (belastinggrondslag, fondsen, toelagen), en anderzijds aan de verhoging van de gemiddelde aanslagvoet van de grondbelasting.

Fiscaliteit: een heel forse toename mede als gevolg van stijgende aanslagvoet van de onroerende voorheffing

De belastingontvangsten van de Brusselse gemeenten bedragen 1.588 miljoen euro of 1.299 euro per inwoner, een stijging van 16,4% in 2023 (tegenover slechts +6,0% in 2022).

Deze forse toename is voornamelijk toe te schrijven aan de aanvullende belastingen. **De opcentiemen op de onroerende voorheffing profiteren** van het gecombineerde effect van de indexering van het kadastraal inkomen (+9,6%) en de hogere gemiddelde aanslagvoet. In 2023 verhogen immers 8 van de 19 gemeenten de opcentiemen op onroerende voorheffing, waardoor de gemiddelde aanslagvoet op 3.281 opcentiemen (tegenover 3.053 in 2022) uitkomt.

De aanvullende belasting op de PB wordt gunstig beïnvloed door de wijziging van het tijdschema door de FOD Financiën voor het doorstarten van de opcentiemen op de PB. De gemeenten zullen hierdoor wellicht in de loop van 2023 de opbrengst van 14 maanden ontvangen, wat de stijging met 26,2% van de PB-ontvangsten in de begrotingen 2023 verklaart. Merk op dat 4 gemeenten hun aanslagvoet hebben verlaagd, waardoor de gemiddelde aanslagvoet uitkomt op 6,23% tegenover 6,32% in 2022.

De specifieke lokale taksen stijgen met 9,6% in vergelijking met 2022, vooral na verhoging van de belasting op kantooroppervlakte (+11%) en die op de inname van het openbaar domein (+17%).

De indexeringsmechanismen van de toelagen ondersteunen eveneens deze evolutie van de ontvangsten

De gemeente-ontvangsten uit **dotaties en toelagen**, d.w.z. financiële overdrachten van andere bevoegdheidsniveaus (voornamelijk de

gewesten) bedragen 1,1 miljard euro, een stijging met 10,5%.

De toename met bijna 12% in de **specifieke toelagen** is vooral het gevolg van de uitvoering van het sectoraal akkoord over de herwaardering van de salarissen van het personeel (2021-2025), dat bepaalt dat het Gewest 75% van de kosten voor zijn rekening neemt.

De ontvangsten **uit de algemene financiering** (Gemeentefonds) stijgen met 8,8% in de initiële begrotingen voor 2023. Naast de gewestelijke dotaties uit het Gemeentefonds (+1,4%) ontvangen de Brusselse gemeenten (en Brussel-Stad in het bijzonder) bepaalde federale dotaties (cf. bijzondere financieringswet van 1989) die aanzienlijk gestegen zijn (+18%).

Nagenoeg een evenwicht voor het eigen dienstjaar en reserves die structureel dalen

Dankzij de sterke groei van de gewone ontvangsten presenteren de Brusselse gemeenten samen een bescheiden overschot van 7,8 miljoen euro **voor het eigen dienstjaar** in de initiële begrotingen voor 2023. Voor de gemeentebegrotingen vertegenwoordigt dit saldo 0,3% van de gewone ontvangsten of nagenoeg een evenwicht. Een verbetering, aangezien de Brusselse gemeenten de voorbije 2 dienstjaren een tekort van 30 miljoen euro geboekt hebben.

Voor het algemeen totaal (d.w.z. eveneens rekening houdend met het resultaat van voorgaande dienstjaren en met overboekingen) laten de Brusselse gemeenten in 2023 een overschot optekenen van 65 miljoen euro, wat neerkomt op ongeveer 2,1% van hun gewone ontvangsten. Dat overschot bedraagt in 2019 nog bijna 200 miljoen euro, maar is de voorbije 3 begrotingsjaren gestaag afgenomen.

Investeringsprojecten afgeremd door duurdere bouwmaterialen

De investeringsprojecten van de Brusselse gemeenten blijven dynamisch tijdens deze gemeentelijke bestuursperiode (tussen 600 en 800 miljoen euro per jaar). In de begrotingen voor 2023 komen de investeringsuitgaven 'stricto sensu' uit op 685 miljoen euro, een daling met 20% ten opzichte van het recordniveau van 2022 (880 miljoen euro).

Tegen de achtergrond van fors **duurdere bouwmaterialen** in de voorbije maanden (+30%) kunnen er evenwel bepaalde arbitrages of uitstel van bepaalde projecten plaatsvinden. Met eenzelfde nominaal investeringsbudget zoals aanvankelijk voorzien voor het boekjaar, kan men namelijk ongeveer slechts twee derde van de beoogde doelen verwezenlijken.

De voornaamste investeringsdomeinen van Brusselse gemeenten zijn stadsontwikkeling en huisvesting, onderwijs (schoolgebouwen), sport- en culturele infrastructuur en administratieve gebouwen. In de voorbije jaren zijn de modernisering en energierenovatie van de gebouwen (administratieve, school-, sport- en cultuurgebouwen) prioritaire uitdagingen voor tal van gemeenten.

Naast de klassieke financieringen zoals leningen of zelffinanciering hebben lokale overheden toegang tot diverse systemen en programma's voor regionale en Europese toelagen, die van toepassing zijn op tal van activiteitsdomeinen. Daarnaast kunnen ze gebruikmaken van alternatieve financieringsformules die specifiek ontwikkeld zijn voor investeringen in energie-efficiëntie van gebouwen.

Dirk Gyselinck, lid van het directiecomité van Belfius:

"De afgelopen 3 jaren zorgden voor een ongeziene complexiteit, maar Brusselse lokale besturen maakten indruk met een bewonderenswaardige snelheid van handelen. Vandaag staan hen nog tal van uitdagingen te wachten: de energiecrisis beheeren, de lokale economie ondersteunen, zachte mobiliteit bevorderen, de energietransitie versnellen, de sociale cohesie versterken... En ondanks een kostenexplosie slagen steden en gemeenten erin om hun begrotingen op koers te houden en investeringen in een klimaatneutrale samenleving in een stroomversnelling te brengen.

Om al deze opdrachten succesvol te volbrengen staat Belfius als partner van de publieke sector klaar met duurzame financieringsoplossingen, energiezuinige vastgoedprojecten en betrouwbare en nauwkeurige analyse-instrumenten".

> Quentin Vanhay, externe communicatie bij Brulocalis

DE RELATIE TUSSEN BURGER EN BESTUUR: VOORBEELDEN IN ROTTERDAM

Op 18 april trok Brulocalis naar Rotterdam voor een bezoek georganiseerd door easy.brussels. De bedoeling was een kijkje te gaan nemen om te zien wat daar gedaan wordt om de burger dichter bij de stadsdiensten te brengen. Een bezoek dat inhaakt op de omnichannel onthaalstrategie van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest in het Easy Way-plan. De leerrijke dag werd onder meer bijgewoond door Brusselse overheidsinstellingen zoals het OCMW van Sint-Gillis, Actiris, Brussel Fiscaliteit, Brussel Huisvesting en Leefmilieu Brussel.

> De grote Belgische delegatie...

In ons vorige nummer schreven we over de verschillende projecten in Brussel rond administratieve vereenvoudiging, zoals de omnichannel onthaalstrategie van het Gewest. Op 18 april organiseerde easy.brussels een inspiratiedag in Rotterdam, de toegangspoort tot Europa, waarop een aantal (lokale en gewestelijke) Brusselse pilootbesturen uitgenodigd waren.

Rotterdam, een havenstad met meer dan 630.000 inwoners en het kloppend economische hart van Nederland, is de grootste haven van Europa en een van de grootste ter wereld. Als handels- en verkeersknooppunt is Rotterdam een kosmopolitische stad waar alle lagen van de bevolking naast elkaar leven. Daarom heeft het stadsbestuur een aantal concrete plannen uitgewerkt voor de dienstverlening aan haar inwoners.

TEGEN DE STROOM IN TIJDENS CORONA

Zoals alle grote Europese steden werd ook Rotterdam in maart 2020 getroffen door corona. In tegenstelling tot wat toen binnen de EU gangbaar was -namelijk een algemene harde lockdown- wilde Nederland aanvankelijk een intelligente lockdown invoeren en vertrouwen op de zelfdiscipline van de bewoners... Vooraleer langzaam terug te grijpen naar strengere maatregelen.

De lockdown zorgde er logischerwijs voor dat een hele reeks diensten vanop afstand bereikbaar moesten zijn... Dit heeft het stadsbestuur er echter zeker niet van weerhouden om zijn fysieke aan-

spreekpunten te behouden. Integendeel zelfs. Niet alleen heeft de gezondheidscrisis geleid tot meer flexibele en toegankelijke diensten, ze heeft ook duidelijk gemaakt dat men de banden tussen de mensen en de overheid absoluut opnieuw moest gaan aanhalen en men de mensen dichter bij de overheid moest brengen.

HET PERSOONLIJK ONTHAAL STAAT CENTRAAL IN DE AANPAK VAN HET STADSBESTUUR

Rotterdam is daarom vastbesloten om het persoonlijk onthaal op te waarderen. Tijdens ons bezoek aan het stadhuis van Rotterdam konden we zien dat het omgevormd werd tot een enorm eerstelijns- en tweedelijns onthaalcentrum. In het gebouw, dat in 2018 voor zijn nieuwe architectuur een prijs kreeg, is er een groot aantal balies waar de mensen terecht kunnen met hun vragen. De bedoeling is om eventuele bottlenecks te vermijden en de mensen snel en efficiënt te kunnen helpen¹. Inwoners kunnen hier ook terecht voor meer specifieke vragen over belastingen, werk, inkomen en onderwijsplicht.

DE COMMUNITY HUBS: DE BANDEN MET DE BURGERS WEER AANHALEN

Om het persoonlijk contact tussen de mensen en de openbare diensten te herstellen, heeft het stadsbestuur onlangs beslist om op verschillende plaatsen nieuwe contactpunten te openen.

Een van de redenen waarom er meer nabijheid nodig is, is de extreem lage opkomst in de meeste grote steden en gemeenten van het land bij de gemeenteraadsverkiezingen van januari 2022². In Rotterdam kwam meer dan 60% van de inwoners niet opdagen. Dit riep natuurlijk een aantal vragen op. Daarom moest er gekeken worden naar deze kloof tussen burger en overheid. Op basis van een aantal onderzoeken en enquêtes zijn een aantal oorzaken in kaart gebracht: een gebrek aan vertrouwen van

1. De bedoeling is om de mensen na het nemen van hun ticket niet langer dan tien minuten te laten wachten.
2. Voor het eerst kwam er in Nederland bij verkiezingen minder dan 50% van de kiesgerechtigden opdagen.

> ...kwam niet met lege handen!

burgers in de politieke wereld, het gevoel onzichtbaar te zijn en dat er weinig naar hen geluisterd wordt, het gevoel dat de overheid niet meer legitiem is... Een probleem dat aansluit bij het dossier in [nummer 132 van ons tijdschrift Nieuwsbrief](#) over de crisis van de democratie.

De eerste mogelijke gevolgtrekking lijkt voor de hand te liggen: we moeten op zoek naar manieren om opnieuw contact te maken met de mensen, hun behoeften en hun verwachtingen. Dit is waar het concept van de *community hub* om de hoek komt kijken. Het idee is eenvoudig: plaatselijk een aantal ontmoetingsplaatsen organiseren waar de bevolking en de diensten van de verschillende bestuursniveaus (lokaal, regionaal en nationaal) elkaar kunnen ontmoeten en ervoor zorgen dat de ambtenaren burgergericht werken. Hierdoor kon men de verschillende diensten aanzetten tot functieoverschrijdende samenwerking, actief werken aan lokale uitdagingen met en voor de burgers en lokale partners, en nadenken over de impact van de behoeften van de burgers op het werk van het administratief personeel, om er zeker van te zijn dat zij er zo goed mogelijk op kunnen inspelen.

Dit vertaalt zich in het feit dat medewerkers en teams multidisciplinair moeten worden opgeleid, zodat ze kunnen werken aan lokale en meer algemene kwesties; maar ook dat er een gastvrij, veilig en inclusief kader moet komen waarin iedereen het gevoel heeft dat er naar hem of haar wordt geluisterd. Dit gevoel gewaardeerd en erkend te worden betekent ook afstand nemen van de traditionele administratieve structuur en de problemen en behoeften van mensen als uitgangspunt nemen.

In 2023 wordt in dit opzicht veel verwacht, want de stad streeft ernaar om in de loop van dit jaar de opening van haar 39 *community hubs* te voltooien. De voorzieningen worden systematisch aangepast aan hun omgeving.

OPENBARE DIENSTVERLENING AAN HUIS

Het stadsbestuur van Rotterdam blijft zoeken naar nieuwe manieren om het contact met de burgers te herstellen en gaat daarbij nog een stapje verder: een aantal administratieve medewerkers stapt zelf naar de burgers. Een groep medewerkers, de vliegende brigade genaamd, gaat voor een administratieve

dienstverlening (paspoorten, identiteitsdocumenten, enz.) naar bv. mensen die zich niet kunnen verplaatsen. Deze dienstverlening kan uitzonderlijk worden aangevraagd en is vooral nuttig voor mensen die bijvoorbeeld in het ziekenhuis verblijven. De medewerkers beschikken over het nodige materiaal om bepaalde taken ter plaatse uit te voeren (nemen van vingerafdrukken, inschrijven van een kind na een gecompliceerde geboorte, enz.)

Er was ook dringend behoefte aan een digitaal loket (Digital Desk) waar met elektronische tools burgers toegang hebben tot de verschillende diensten - en dus tot hun rechten - van de stad. Tools die afstappen van de gebruikelijke platformen tijdens de pandemie (Microsoft Teams, Skype, enz.). Dit om een maximale toegankelijkheid te garanderen doordat er bv. geen account moet aangemaakt worden.

1. WeSeeDo

WeSeeDo is een tool waarmee gebruikers in contact kunnen blijven met de verschillende openbare en medische diensten. In tegenstelling tot de hierboven genoemde applicaties, hoeven gebruikers bij deze applicatie geen account aan te maken. Het wordt veel gebruikt door de administratie voor geboorte- en huwelijksakten.

2. Mendix

Mendix is eigenlijk het Nederlandse equivalent van Itsmo. Met de applicatie kunnen gebruikers zich onder andere snel en veilig identificeren en zo toegang krijgen tot verschillende diensten, documenten of privégegevens.

3. Digitale Balie

Digitale Balie is een applicatie die ongeveer 3 jaar geleden werd gelanceerd. Aan het begin van de coronacrisis ontvingen de stadsdiensten een enorm aantal oproepen. Het was dus van levensbelang om een manier te vinden om de druk op de callcenters te verlichten. Dit kon door de bevolking alternatieven te bieden om hun vragen te beantwoorden. Via dit platform kunnen administratieve vragen worden afgehandeld door middel van videocontact tussen een administratief medewerker en de burger. Een dienst die, volgens een recente enquête, lijkt te voldoen aan de verwachtingen van de burgers.

4. Gem

Gem is een chatbotachtige dienst die een reeks vooraf bedachte antwoorden wil geven op de meest gestelde vragen van de burgers. Met behulp van een landelijke database kan elke gemeente de antwoorden toch naar eigen inzicht configureren. In Rotterdam wordt de applicatie gebruikt om veel voorkomende vragen te beantwoorden, zoals vragen over

paspoorten, identiteitskaarten, rijbewijzen, belastingen, domicilieringen, enz.

Gem krijgt een positieve respons van 55%, voor een totaal van ongeveer 500 gesprekken per dag. Bovendien is het een open source, multikanaalsysteem, wat betekent dat het gratis en eenvoudig samen met 45 andere tools kan functioneren.

5. OBI4wan

Een andere chatbot die door de stad Rotterdam wordt gebruikt is OBI4wan. Hij vershilt van Gem in zijn aanpak en probeert een meer persoonlijke en empathische relatie met de gebruiker op te bouwen. Het is daarom ideaal voor het behandelen van meer gevoelige kwesties en zorgen, zoals klachten, overlast, welzijn, enz.

6. Het telefoonnummer 14010

De laatste tool die door de stad Rotterdam wordt gebruikt is het telefoonnummer 14010: zes dagen per week beschikbaar, op werkdagen van 8.00 tot 20.00 uur en op zaterdag van 9.00 tot 17.00 uur. Deze telefoonlijn verwerkt 1,3 miljoen telefoontjes per jaar. De lijn wordt beheerd door een gespecialiseerd particulier bedrijf om zo goed mogelijk in te spelen op de vele uitdagingen waarmee callcenters worden geconfronteerd. Steeds complexere verzoeken, een hoog personeelsverloop en grote pieken in de activiteit in de afgelopen jaren (na de oorlog in Oekraïne, de energiecrisis en de gemeenteraadsverkiezingen in 2022) hebben het belang onderstreept om zorg te dragen voor de medewerkers die een deel van de vragen en zorgen van de Rotterdammers behandelen.

Nieuwe aanbevelingen voor de omnichannel onthaalstrategie

De maatregelen in Rotterdam kunnen natuurlijk niet zomaar overgezet worden naar het Brussels Gewest... Toch moet gezegd worden dat de grote uitdagingen van de stad Rotterdam (de post-coronatijd, wantrouwen jegens de overheid, energiecrisis, enz.) erg veel gelijkenis vertonen met de situatie waarmee de Brusselse lokale mandatarissen en de Brusselse administratie te maken krijgen.

Er was zoveel interesse in het Nederlandse onderzoek en de presentaties dat de gesprekken op een later tijdstip per videoconferentie worden voortgezet. De conclusies van de onthaalstrategie van het Plan Easy Way moeten eind 2023 klaar zijn. De aanbevelingen en het plan dat er uit zal voortvloeien worden u bezorgd eenmaal ze verschijnen. We houden u zeker op de hoogte van de lessen die we uit deze rijke en inspirerende gesprekken hebben getrokken.

> Lejla Celikovic, juridisch adviseur bij Brulocalis

BESTUURLIJKE POLITIE: EEN COMPLEET DOSSIER (4/5): DE VERSCHILLENDE SOORTEN HANDELINGEN VAN DE BURGEMEESTER EN VAN HET COLLEGE VAN BURGEMEESTER EN SCHEPENEN

In de vorige drie nummers publiceerde Brulocalis eerst een artikel over het verschil tussen de algemene bestuurlijke politie en de bijzondere bestuurlijke politie, daarna over de samenloop, cumul en onafhankelijkheid van polities en tot slot over de verschillende soorten handelingen en de bevoegde partijen. In deze artikels bespraken we de handelingen die de gemeenteraad kan goedkeuren en bepaalde handelingen van de burgemeester inzake algemene bestuurlijke politie. In dit nummer gaan we dieper in op de handelingen van bijzondere bestuurlijke politie die de burgemeester kan stellen en de handelingen die het college van burgemeester en schepenen kan goedkeuren.

HANDELINGEN VAN DE BURGEMEESTER (VERVOLG)

Zoals we in ons vorige nummer zeiden, kan de burgemeester politiebepalingen goedkeuren, ofwel in uitvoering van een gemeentereglement, ofwel rechtstreeks op basis van artikel 133 in combinatie met artikel 135, §2 van de *Nieuwe Gemeentewet (NGW)*, dat de burgemeester belast met *“het voorzien, ten behoeve van de inwoners, in een goede politie, met name over de zindelijkheid, de gezondheid, de veiligheid en de rust op openbare wegen en plaatsen en in openbare gebouwen”*.

Daarnaast is de burgemeester belast met de uitvoering van de wetten, decreten, ordonnanties, verordeningen en besluiten volgens artikel 133 van de NGW.

De burgemeester neemt maatregelen van bijzondere bestuurlijke politie

Artikel 133 van de NGW belast de burgemeester met de uitvoering van de wetten in de ruime zin van het woord. De burgemeester treedt dus op in alle gevallen waarin een hogere bepaling de burgemeester met een specifieke opdracht belast. In de meeste gevallen betrekken de specifieke wetten tot regeling van de bijzondere polities de burgemeester bij de procedure.

Artikel 133 van de NGW belast de burgemeester met de uitvoering van de wetten in de ruime zin van het woord. De burgemeester treedt dus op in alle gevallen waarin een hogere bepaling de burgemeester met een specifieke opdracht belast. In de meeste gevallen betrekken de specifieke wetten tot regeling van de bijzondere polities de burgemeester bij de procedure.

NGW, art.134bis

Opeising van verlaten gebouwen

Wat? Gebouwen die al meer dan zes jaar leegstaan.

Wanneer? Vanaf de datum van ingebrekestelling van de eigenaar.

Hoe? De burgemeester beschikt over het recht om het gebouw op te eisen, om het ter beschikking te stellen van daklozen.

Voorwaarden? Op gemotiveerd verzoek van de voorzitter van de raad voor maatschappelijk welzijn en uitsluitend binnen een termijn van zes maanden vanaf de dag waarop de burgemeester de eigenaar op de hoogte heeft gesteld, en mits een billijke vergoeding.

NGW, art.134ter

Sluiting van een instelling of schorsing van een vergunning

Wat? De voorwaarden van de uitbating van de instelling of van de vergunning worden nageleefd.

Wanneer? Wanneer elke verdere vertraging een ernstig nadeel zou kunnen berokkenen.

Hoe? De burgemeester kan de voorlopige sluiting van de instelling of de tijdelijke schorsing van de vergunning uitspreken.

Voorwaarden? De overtreder moet de mogelijkheid hebben gehad om zijn verweermiddelen naar voren te brengen, voordat de beslissing¹ wordt genomen. De beslissing moet tijdens de eerstvolgende vergadering bevestigd worden door het college van burgemeester en schepenen. Zowel de sluiting als de schorsing mogen een termijn van drie maanden niet overschrijden.

1. Volgens een omzendbrief van de minister van Binnenlandse Zaken van 3 januari 2005 (BS, 20 januari 2005) wordt aanbevolen dat: 1° de uitbater van de instelling op de hoogte wordt gebracht, hetzij door overhandiging in zijn eigen handen, hetzij per aangetekende brief, van de vaststelling door een gemeentelijk ambtenaar dat de voorwaarden inzake uitbating of vergunning niet werden gerespecteerd; 2° de belanghebbende op zijn minst de mogelijkheid krijgt om het dossier te raadplegen bij het gemeentebestuur; en 3° de belanghebbende de mogelijkheid krijgt om zijn verweermiddelen mondeling of schriftelijk naar voren te brengen. Zoals we verderop nog zullen zien, zijn deze vereisten ook van toepassing op de andere politiebepalingen die de burgemeester goedkeurt op grond van het *audi alteram partem*-beginsel. Zie het artikel 'De hoorplicht en handelingen van algemene bestuurlijke politie' op <https://brulocalis.brussels>.

> De burgemeester kan een tijdelijk plaatsverbod opleggen.

NGW, art.134quater

Sluiting van een inrichting²

Wat? De openbare orde rond een voor het publiek toegankelijke inrichting wordt verstoord door gedragingen in die inrichting.

Wanneer? Wanneer de openbare orde rond de inrichting (buiten de inrichting) wordt verstoord door gedragingen in die inrichting (binnen de inrichting). De bron van de verstoring moet zich in de inrichting bevinden, ook al zijn de gevolgen buiten de inrichting voelbaar. Als de bron zich echter buiten de inrichting bevindt, is dit artikel niet van toepassing.

Hoe? De burgemeester kan besluiten om de inrichting te sluiten voor de duur die hij bepaalt.

Voorwaarden? De maatregelen zijn niet meer van kracht als ze niet worden bevestigd tijdens de eerstvolgende vergadering van het college van burgemeester en schepenen. De sluiting mag een termijn van zes maanden niet overschrijden.

wordt genomen, moet de betrokkene de kans hebben gehad om zijn verweermiddelen naar voren te brengen.

NGW, art.134quinquies

Sluiting van een inrichting

Wat? Ernstige aanwijzingen dat in een inrichting feiten plaatsvinden van mensenhandel³.

Wanneer? Na voorafgaand overleg met de gerechtelijke instanties en na de verweermiddelen van de verantwoordelijke te hebben gehoord.

Hoe? De burgemeester kan beslissen om de inrichting te sluiten voor de duur die hij bepaalt. Als het sluitingsbesluit niet wordt nageleefd, kan de burgemeester de inrichting verzegelen.

Voorwaarden? De beslissing wordt op de eerstvolgende zitting ter kennis gebracht van de gemeenteraad. De sluiting mag een termijn van zes maanden niet overschrijden.

NGW, art.134septies

Sluiting van een inrichting

Wat? Ernstige aanwijzingen dat in een inrichting feiten plaatsvinden die een terroristisch misdrijf inhouden⁵.

Wanneer? Na voorafgaand overleg met de gerechtelijke instanties en na de verweermiddelen van de verantwoordelijke te hebben gehoord.

Hoe? De burgemeester kan beslissen om de inrichting te sluiten voor de duur die hij bepaalt.

Voorwaarden? Het sluitingsbesluit moet op de eerstvolgende zitting bevestigd worden door het college van burgemeester en schepenen. De sluiting mag een termijn van zes maanden niet overschrijden.

Uitzonderlijk keurt de burgemeester politieverordeningen goed

In sommige gevallen, die uitzonderlijk moeten blijven, beschikt de burgemeester over een verordenende politiebevoegdheid van algemene aard. In deze situaties kan de burgemeester op grond van artikel 134 van de NGW politieverordeningen uitvaardigen in plaats van de gemeenteraad.

NGW, art.134sexies⁴

Tijdelijk plaatsverbod

Wat? Verstoringen van de openbare orde veroorzaakt door individuele of collectieve gedragingen op eenzelfde plaats of ter gelegenheid van gelijkaardige gebeurtenissen en die een verstoring van de openbare orde of een overlast met zich meebrengen.

Hoe? De burgemeester kan beslissen om over te gaan tot een tijdelijk plaatsverbod van een maand, tweemaal hernieuwbaar, ten aanzien van de dader of daders van deze gedragingen.

Voorwaarden? De beslissing moet met redenen omkleed zijn op basis van de hinder die verband houdt met de openbare orde, en moet door het college van burgemeester en schepenen of het gemeentecollege bevestigd worden tijdens de eerstvolgende vergadering. Voordat de beslissing

NGW, art.134

Politieverordeningen van de burgemeester

Wat? Oproer, kwaadwillige samenscholing, ernstige stoornis van de openbare rust of andere onvoorziene gebeurtenissen.

Wanneer? Wanneer het geringste uitstel gevaar of schade zou kunnen opleveren voor de inwoners.

Hoe? De burgemeester kan politieverordeningen maken.

Voorwaarden? Hij moet de gemeenteraad onmiddellijk op de hoogte brengen, met opgave van de redenen waarom hij vond dat hij zich niet tot de gemeenteraad moest wenden. Die verordeningen zijn niet meer van kracht als zij niet tijdens de eerstvolgende vergadering worden bevestigd door de gemeenteraad.

2. Zie a contrario R.v.S., 20 december 2006, nr. 166.146.
 3. Zoals bedoeld in artikel 433quinquies van het Strafwetboek of feiten van mensensmokkel zoals bedoeld in artikel 77bis van de wet van 15 december 1980 betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen.
 4. Brulocalis stelt een model voor een tijdelijk plaatsverbod volgens artikel 134sexies van de NGW ter beschikking van haar leden op <https://brulocalis.brussels>.
 5. Zoals bedoeld in boek II, titel I ter, van het Strafwetboek.

Merk op dat wanneer de burgemeester een politieverordening goedkeurt op basis van artikel 134 van de NGW, hij in de plaats treedt van de gemeenteraad en dus strafrechtelijke sancties kan opleggen voor de betrokken maatregel⁶.

De burgemeester kan bijvoorbeeld een verordening uitvaardigen die alle inwoners verbiedt om stromend water te gebruiken nadat er vervuiling in de watervoorziening vastgesteld is, om te roken op de openbare weg in periodes van ernstige droogte wegens brandgevaar, of om met de motorfiets op de openbare weg te rijden wanneer een bijeenkomst van motorgroepen in de gemeente aangekondigd werd.

Kortom:

- *Praktisch gezien kan de burgemeester enkel verordeningen goedkeuren in zeer ernstige situaties (ramp, oproep, grootschalig gevaar of een andere onvoorziene gebeurtenis) wanneer de minste vertraging bij het nemen van maatregelen tegen deze gebeurtenis de veiligheid van de inwoners in gevaar dreigt te brengen.*
- *Formeel gezien moet de burgemeester de gemeenteraadsleden onmiddellijk op de hoogte brengen van de verordening, met opgave van de redenen hiervoor. De gemeenteraad moet de verordening dan tijdens de eerstvolgende vergadering bevestigen, anders zal de verordening niet meer van kracht zijn⁷.*

Opmerking: het feit dat de gemeenteraad onmiddellijk op de hoogte moet worden gebracht, sluit uit dat men tot de volgende vergadering van de gemeenteraad moet wachten (aangezien artikel 134 van de NGW een onderscheid maakt tussen de onmiddellijke kennisgeving en de bevestiging op de eerstvolgende vergadering van de gemeenteraad).

Voor de politieverordeningen van de burgemeester geldt dezelfde regeling als voor de politieverordeningen van de gemeenteraad. Het gaat met name om algemene en abstracte handelingen, die met redenen omkleed moeten zijn, die in verhouding moeten staan tot het doel en die de formaliteiten voor bekendmaking moeten naleven om aan de burgers tegengeworpen te kunnen worden. Lees het vorige artikel in deze reeks over de verschillende soorten handelingen en de bevoegde partijen ([Nieuwsbrief nr. 133, maart-april 2023](#)) en lees het volgende en meteen ook laatste artikel in deze reeks over de algemene beginselen van goed bestuur inzake bestuurlijke politiek.

HANDELINGEN VAN HET COLLEGE VAN BURGEMEESTERS EN SCHEPENEN

Het college kan politieverordeningen maken

Artikel 130bis van de NGW bepaalt het volgende: *“Het college van burgemeester en schepenen is bevoegd voor de tijdelijke politieverordeningen op het wegverkeer.”*

Aanvullende verordeningen met betrekking tot de openbare weg mogen alleen worden goedgekeurd om permanente of periodieke situaties te regelen⁸. Wanneer de situatie niet permanent of periodiek is,

kan ze niet het voorwerp uitmaken van een aanvullende verordening, maar wel van een politieverordening.

In dit verband heeft de Raad van State verduidelijkt dat de bevoegdheden van algemene politie die tot de bevoegdheid van de gemeente blijven behoren en die onder het gemeentecollege vallen, betrekking hebben op tijdelijke, occasionele maatregelen bedoeld voor alle specifieke situaties die voor bepaalde of bepaalde tijd een gevaar vormen voor het verkeer⁹.

De autoloze dag is een perfect voorbeeld van zo'n situatie. Dit evenement is niet permanent of periodiek en het wegverkeer wordt die dag dus geregeld door een tijdelijke politieverordening.

Een andere soort situatie kan echter leiden tot de goedkeuring van een tijdelijke politieverordening: de politieverordeningen *“op proef”*, die worden gebruikt wanneer de gemeente een permanente verkeersreglementering wil invoeren maar dit project eerst wil testen via een tijdelijke maatregel. De resultaten van de waarnemingen zullen bepalen of de reglementering wordt bevestigd of gewijzigd met het oog op de goedkeuring van een aanvullende verordening (of de stopzetting van het project uiteraard). Aangezien het om een tijdelijke situatie gaat, die noch permanent noch periodiek is, hoeft de gemeente geen aanvullende verordening goed te keuren, maar wel een politieverordening¹⁰. Na afloop van de proefperiode moet er uiteraard een aanvullende verordening worden goedgekeurd, omdat de situatie dan permanent of periodiek wordt¹¹.

We willen ook verduidelijken dat artikel 130bis van de NGW het college niet toestaat om gemeentelijke administratieve sancties (GAS) op te leggen in geval van overtreding van de politieverordening die het college heeft ingevoerd.

Indien een tijdelijke politieverordening op het wegverkeer niet voorziet in de plaatsing van verkeerstekens, zijn overigens de sancties zoals bedoeld in artikelen 29 en volgende van de gecoördineerde wetten van 16 maart 1968 betreffende de politie over het wegverkeer niet van toepassing.

Het college keurt bepaalde politiebepalingen goed

Artikel 130, 1e lid van de NGW bepaalt het volgende: *“De politie over de vertoningen behoort aan het college van burgemeester en schepenen; het kan in buitengewone omstandigheden elke vertoning verbieden ten einde de openbare rust te handhaven.”*

De wetgever heeft ervoor gekozen om deze uitvoeringsbevoegdheid toe te kennen aan een collegiaal orgaan in plaats van aan de burgemeester alleen, omdat een collectieve beslissing, waarover overleg werd gepleegd, de voorkeur genoot boven een individuele beslissing op het gebied van vrijheid van meningsuiting, een materie die erg gevoelig ligt.

Het college ziet erop toe dat de vertoningen de openbare orde niet in gevaar brengen. De uitoefening van deze buitengewone bevoegdheid is aan de volgende voorwaarden gebonden:

6. P. GOFFAUX, 'Dictionnaire de droit administratif', op.cit., p. 465.

7. Als de gemeenteraad de verordening niet bevestigt, zal zij niet meer van kracht zijn in de toekomst. De verordening wordt daarom nog niet nietig (nietigverklaring heeft als gevolg dat men van oordeel is dat de handeling nooit heeft bestaan), omdat door de verordening te bevestigen, de gemeenteraad zich enkel uitspreekt over de geschiktheid van de verordening. Wanneer de gemeenteraad de verordening weigert te bevestigen, is dat geen grond voor nietigverklaring. Een verordening van de burgemeester kan een heel kort maar perfect legaal leven beschoren zijn, maar de verordening kan evengoed bevestigd worden en toch een ongeldig karakter behouden (en dus nietig worden verklaard).

8. Art. 10 van de gecoördineerde wetten betreffende de politie over het wegverkeer en art. 135, §2, 2e lid, 1° van de NGW; *a contrario*.

9. D. DEOM en C. MOLLITOR, "Les pouvoirs de police générale des communes appliqués aux immeubles bâtis", *Rev.dr.comm.*, 2013/3, p. 18.

10. P. GOFFAUX, "La réglementation à l'essai de la circulation routière : réflexions à propos d'une question parlementaire", *Mouv.Comm.*, 4/1993, pp. 209-212.

11. Zie in dat verband R.v.S., 5 juni 2015, nr.231.459.

RECHTSPRAAK

VERBOD VERTONING – ZAAK DIEUDONNÉ – RvS, 25 FEBRUARI 2004, ARREST NR. 128.544

Artikel 130 van de NGW machtigt het college van burgemeester en schepenen enkel om een vertoning te verbieden wanneer buitengewone omstandigheden dit vereisen, waarbij een verbod de enige manier is om de openbare rust te handhaven. Een dergelijk verbod, dat afwijkt van de algemene regel van vrijheid van mening en meningsuiting, moet restrictief toegepast worden.

- *Het verbod moet tijdelijk zijn.*
- *Het verbod moet gerechtvaardigd worden door redenen die verband houden met de handhaving van de openbare orde en met geen enkele andere overweging.*
- *Het verbod moet voldoen aan de voorwaarden van het evenredigheidsbeginsel¹².*

Het college bevestigt bepaalde politiebepalingen van de burgemeester

Het college moet in vijf situaties optreden inzake bestuurlijke politie, niet autonoom maar om besluiten van de burgemeester te bevestigen: de besluiten die werden goedgekeurd op basis van de artikelen 134ter, 134quater, 134sexies en 134septies van de NGW of op basis van artikel 9bis van de wet van 24 februari 1921 betreffende het verhandelen van

giftstoffen, slaapmiddelen en verdovende middelen, psychotrope stoffen, ontsmettingsstoffen en antiseptica en van de stoffen die kunnen gebruikt worden voor de illegale vervaardiging van verdovende middelen en psychotrope stoffen.

Deze tussenkomst van het college is een bevestiging en geen goedkeuring en heeft dus als doel om de levensduur van het besluit te 'verlengen', niet om de rechtsgeldigheid ervan te bevestigen.

In het volgende en laatste nummer van deze reeks 'Bestuurlijke politie: een compleet dossier' gaan we dieper in op de algemene beginselen van goed bestuur die bij het stellen van deze verschillende handelingen in acht moeten worden genomen.

¹²D. RENDERS, "Droit administratif général", 3e ed., Brussel, Larcier, 2018, p.119.

**WAAR WACHT U NOG OP?
A VOUS DE JOUER!**

- Met de nieuwe verbeterde versie van onze **TopoMapViewer** kunt u niet alleen onze topografische kaarten bekijken op uw schermen, maar ook in een paar klikken uw favoriete routes tekenen en delen. Volledig gratis via topomapviewer.ngi.be en op Google Play in Android-versie.
- En plus de visualiser nos cartes topographiques sur vos écrans, la nouvelle version augmentée de notre **TopoMapViewer** permet de dessiner et de partager vos itinéraires favoris en quelques clics. Entièrement gratuite via topomapviewer.ngi.be et sur Google Play en version Android.

ngi.be

OCMW

Werkgroep OCMW – Vooruit voor het klimaat!

De Brusselse OCMW's, de Federatie van OCMW's, Brulocalis en Leefmilieu Brussel zijn op maandag 3 april samengekomen in een thematische werkgroep rond het klimaat en duurzame ontwikkeling. De deelnemers kregen gedurende een voormiddag drie presentaties voorgeschoteld van OCMW's wiens projecten eerder in het kader van de projectoproep voor klimaatactie van het Gewest weerhouden werden. Het ging om: de tweedehands- en weggeefwinkel met sportkleden van het OCMW van de stad Brussel (laureaat 2022) in het kader van het thema Hulpbronnen-Afval, het project voor de recuperatie van regenwater van het OCMW van Sint-Agatha-Berchem (laureaat 2020) in het kader van het thema Stad-Natuur en het project 'T'as de beaux restes' van het OCMW van Elsene (recuperatie van niet-verkochte voedingsmiddelen, laureaat 2019) in het kader van het thema Good Food.

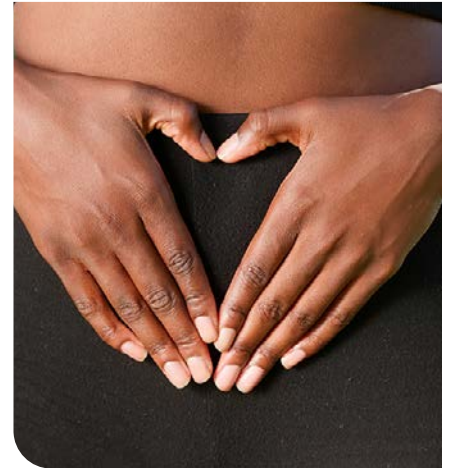
Maatschappelijk werkers van de Brusselse OCMW's leggen het werk neer: "Alleen een billijke en duurzame financiering van de OCMW's kan een antwoord bieden op de stakingen bij de Brusselse maatschappelijk werkers"

Op dinsdag 25 april hebben de maatschappelijk werkers van de Brusselse OCMW's het werk neergelegd. De voorzitter van de Federatie van de Brusselse OCMW's Khalid Zian heeft een delegatie van het gemeenschappelijk vakbondsfront ontvangen. Die kreeg de kans om hun eisen naar voren te brengen. Hij deelt de bezorgdheid van de vakbonden en dringt aan op een structurele nieuwe financiering van de OCMW's.

Brulocalis en de UVCW geven advies over menstruatiearmoede

Brulocalis en haar zusterorganisatie UVCW hebben samen een advies opgesteld voor de commissie Sociale zaken, Werk en Pensioenen over ontwerp-resolutie 3138/1 over de bestrijding van menstruatiearmoede. Het advies is [hier](#) te lezen (in het Frans).

STUDIEDIENST

Voorontwerp van ordonnantie 'digitaal Brussel': Brulocalis vraagt minister Clerfayt om menselijk contact te vrijwaren

In een eigen advies aan minister Clerfayt over het voorontwerp van ordonnantie "Digitaal Brussel", formuleert Brulocalis een aantal opmerkingen en kanttekeningen. Hoewel Brulocalis positief staat tegenover een wettelijk en regelgevend kader voor de digitalisering van overheidsdiensten om ze toegankelijker te maken, benadrukt Brulocalis dat het belangrijk blijft om het menselijk contact niet te vergeten.

Voorontwerp van ordonnantie tot vaststelling van het juridisch stelsel van de weg: Brulocalis geeft advies.

Op vraag van Brussels minister van Mobiliteit Elke Van den Brandt heeft Brulocalis op 23 mei een advies uitgebracht over het voorontwerp van ordonnantie tot vaststelling van het juridisch stelsel van de weg. Op 15 december 2022 heeft de regering in eerste lezing het voorontwerp van ordonnantie tot vaststelling van het juridisch stelsel van de weg goedgekeurd. Het voorontwerp van ordonnantie heeft hoofdzakelijk betrekking op het statuut van de gewestwegen en regelt alleen de gemeentewegen voor zover het niet anders kan wanneer over een aspect van de gewestwegen wordt beslist.

DIENST DUURZAME STAD

Afronding van het Europese project IncluCities: aanbevelingen voor het beleid voor de integratie van migranten in Brussel

Naar aanleiding van het colloquium 'Training Academies of IncluCities' dat Brulocalis op 7 en 8 december heeft georganiseerd, hebben de deelnemers aan het colloquium aanbevelingen geformuleerd in vier domeinen betreffende de integratie van migranten in Brussel. U vindt ze [hier](#).

Brulocalis maakt kennis met Tanger

Op 16 mei heeft Brulocalis kennis kunnen maken met vertegenwoordigers van de stad Tanger, die in het kader van het programma voor gemeentelijke internationale samenwerking een bezoek brachten aan hun partner Sint-Joost-ten-Node. De delegatie van Tanger bestond uit 6 vertegenwoordigers onder leiding van Mounir Lymouri, burgemeester van Tanger, en Laila Tiguite, ondervoorzitter en gedelegeerd mandataris van het programma. De twee lokale besturen willen graag nauwer samenwerken, in het bijzonder rond het opvoeren van de capaciteit van het Prinses Lalla Meryem Instituut voor autistische kinderen en het toegankelijker maken van openbare plaatsen voor mensen met een handicap.

Het Marokkaanse GIS-programma in de kijker op de Brussels Urban Summit

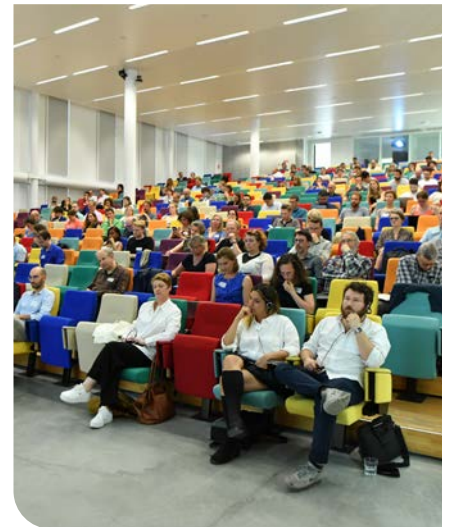
Op 13 juni is Brulocalis gevraagd om de ervaringen van het GIS-programma in Marokko, meer bepaald het partnerschap tussen de gemeenten Jette en Belfaa, toe te lichten. Dat gebeurde op een sessie die Enabel organiseerde over participatief bestuur tijdens de Brussels Urban Summit. De Brussels Urban Summit (BUS) is een initiatief van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en bracht meer dan 300 steden uit de hele wereld en meer dan 1.000 politici, experts en vertegenwoordigers van maatschappelijke organisaties 3 dagen lang op de been om ideeën uit te wisselen en prioriteiten te bepalen voor de ontwikkeling naar meer duurzame, betaalbare en leefbare steden.

MOBILITEIT

Inspirerende middag rond het Good Move forum

De cel mobiliteit van Brulocalis heeft een inspiratiemiddag georganiseerd naar aanleiding van het Good Move forum op 9 juni. De steden Londen, Parijs en Milaan kwamen er hun ervaringen delen over mobiliteitsprojecten zoals de implementatie van circulatieplannen, het creëren van zones met beperkt verkeer en stedelijke logistieke oplossingen. Allemaal zaken die het goederenverkeer in steden moet optimaliseren en inspelen op de vraag van de lokale economie en bewoners. De Stad Brussel presenteerde ook de resultaten van een eerste evaluatie van het circulatieplan in de Vijfhoek. In het volgende nummer van de Gids van de Mobiliteit en de Verkeersveiligheid leest u er alles over.

Toegankelijkheid: de mobiliteitspartijen zitten samen

Op 27 april bracht Brulocalis de Brusselse mobiliteitspartijen samen om te praten over de toegankelijkheid, naar aanleiding van de herlancering van het project "voetgangerslus" door Brussel Mobiliteit en AMT Concept. Het project wil de aaneengesloten en toegankelijke voetgangerstrajecten op gemeentelijk niveau aanmoedigen voor dagelijkse verplaatsingen. De bedoeling was om tekst en uitleg te geven bij het project, suggesties en verwachtingen van de deelnemers te verzamelen en ook te luisteren naar gastsprekers met ervaring op dit gebied. U leest er alles over in het volgende zomernummer van de Gids van de Mobiliteit en de Verkeersveiligheid).

We bereiden de Autoloze zondag voor

Zoals elk jaar heeft de cel Mobiliteit ook weer samengewerkt met de lokale besturen ter voorbereiding van de Autoloze zondag. Op 17 en 18 april werden de werkgroepen Afwijkingen en Politie voor de autoloze dag gelanceerd. Op 23 mei vond een bijeenkomst plaats met het CIBG voor een informatie- en vraag- en antwoordsessie over het beheer van de doorgangsbewijzen voor de autoloze zondag via Irisbox.

DUURZAME ONTWIKKELING

Een voorbeeld van groepsrenovatie

In het kader van de intergemeentelijke werkgroep groepsrenovaties werd op 28 april een presentatie gegeven aan de gemeenten waarbij ze kennis konden maken met een praktijkvoorbeeld van renovatie per wijk, dat met succes werd uitgevoerd in Aalst in het kader van een proefproject en dat nu verder uitgewerkt wordt in La Louvière. Het project werd uitgevoerd door Renocity, in samenwerking met de desbetreffende gemeenten, en heeft als doel de struikelblokken voor energierenovatie in de residentiële sector weg te werken. Deze presentatie gaf een meer praktische benadering van de implementatie van groepsrenovaties en belichtte de voortgang en resultaten van deze aanpak.

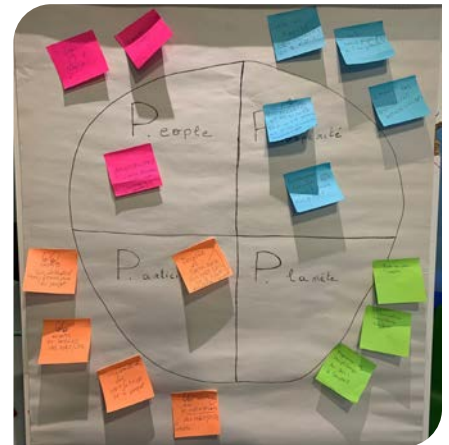
Participatieve workshop voor de projectoproep ELDW

Op dinsdag 23 mei heeft Brulocalis in het kader van de oproep voor ELDW-projecten in Elsene een interactieve workshop georganiseerd voor de Brusselse gemeenten en OCMW's. Met deze workshop heeft men de verschillende ideeën voor gemeentelijke/OCMW-projecten naar aanleiding van de projectoproep ELDW willen samenbrengen. Bedoeling was om de nodige synergieën te vinden tussen thema's, methoden en/of doelgroepen.

Opleidingen Klimaatactie 360°

In het kader van hun steun aan de projectoproep Klimaatactie 2023 voor gemeenten en OCMW's hebben Leefmilieu Brussel en Brulocalis een opleiding 360° Samenwerking georganiseerd. De deelnemers konden verschillende aspecten van sectoroverschrijdende samenwerking bespreken - een belangrijk selectiecriteria voor de winnende projecten van dit jaar - rond milieukwesties zoals biodiversiteit, afvalbeheer en Good Food.

KAP-vergadering – eerste plannen voorgesteld

De coördinatoren van de gemeentelijke Klimaatactieplannen (KAP) kwamen op donderdag 1 juni samen in de kantoren van Leefmilieu Brussel om de eerste goedgekeurde KAP's van de Stad Brussel en de gemeenten Elsene en Anderlecht voor te stellen. Meteen de kans voor de coördinatoren om de resultaten van hun werk van de voorbije maanden voor te stellen en de specificiteiten, gelijkenissen en beste praktijken voor het opstellen van een omvattend, coherent langetermijnplan te bespreken.

Intergemeentelijke werkgroep Renolution 1 juni

Op 1 juni heeft Brulocalis de lokale besturen samengebracht in het kader van de werkgroep collectieve renovaties/groepsrenovaties om samen te werken rond een methodologie, vooral dan voor de verschillende fasen van een groepsrenovatie die door een lokale besturen wordt uitgevoerd. De lokale besturen konden zo samenwerken om de meest coherente manier van werken uit te tekenen, rekening houdend met hun actiemogelijkheden en de verwachte doelstellingen, om zo ook te kunnen beantwoorden aan de doelstellingen van de renovatiestrategie.

clean.brussels: eerste bureaus en adviesraad

In 2023 werd de nieuwe gewestelijke strategie voor stedelijke netheid clean.brussels gelanceerd. In dit verband heeft Brulocalis deelgenomen aan de eerste twee bureaus op 26 april en 10 mei, in aanwezigheid van de gemeenten Molenbeek, Schaarbeek, Koekelberg en Ganshoren, die het voorzitterschap van de raad delen voor een periode van 6 maanden. Op 23 juni vond ook de eerste adviesraad plaats, waarop alle gemeenten waren uitgenodigd.

Workshop duurzame financiering

Financieringsbronnen kunnen een belemmering vormen voor de ontwikkeling van activiteiten en projecten op gemeentelijk niveau. Daarom hebben Leefmilieu Brussel en Brulocalis een workshop georganiseerd over het vinden van duurzame financiering. De medewerkers van de gemeenten kregen ideeën voor acties om de financieringsbronnen voor hun projecten

op een duurzamere manier te diversifiëren en ze kregen ook een presentatie over gemeentelijke begrotingen.

Plaatsbezoek in Vorst

Zoals elk jaar organiseren Brulocalis en Leefmilieu Brussel een uitstap naar een Brusselse gemeente om er kennis te maken met inspirerende projecten en lokale milieu-initiatieven. Op dinsdag 20 juni was de gemeente Vorst aan de beurt om ons te ontvangen. Op het programma: een bezoek aan de plaatselijke boomkwekerij, het project voor de heraanleg van de openbare ruimte, de verkennende boomgaard, een wandeling door de water- en natuurvoorzieningen, en nog veel meer!

In een notendop bij Brulocalis

Vrouwen in het middelpunt op algemene vergadering

Aan de vooravond van de verkiezingen stond de algemene vergadering van Brulocalis op 21 juni in het teken van het thema "Vrouwen in de politiek: de stand van zaken aan de vooravond van de volgende verkiezingen in 2024". Men wilden daarbij ingaan op de aanhoudende moeilijkheden waarmee vrouwen in de politiek te kampen hebben.

Brulocalis bracht een panel samen van specialisten: Clémence Deswert, doctoraatsstudente politieke wetenschappen / onderzoeker NFWO aan het Centre d'étude de la vie politique (Cevipol) van de ULB.

- Meron Knikman, Voorzitter - Vrouwenraad.
- Jaimie Just, Adviser - Equality and Diversity bij de CEMR (Council of European Municipalities and Regions).
- Laetitia Martinez, gemeenteraadslid van de stad Le Creusot (Frankrijk), ondervoorzitter van de regio Bourgogne-Franche-Comté, lid van het netwerk Élués Locales.

Het gesprek werd geleid door Joyce Azar, journaliste en columniste voor de RTBF, hoofdredacteur van DaarDaar.

Frieten en crises

Het jaarverslag 2022 is uit, in het Frans en in het Nederlands. Het staat hier online. Dit jaar hebben we als beeld gekozen voor onze frietkoten. Ze liggen de Brusselaar na aan het hart illustreren nu de pagina's van dit activiteitenverslag. In 2022 hebben de lokale besturen de indruk gekregen dat ze zich in een permanente crisis bevonden, na corona en de verschillende crisissen die het jaar hebben getekend

en die hun weerslag hebben gehad op de overheidsfinanciën. Naast het verdedigen van de moeilijke begrotingssituatie van lokale besturen heeft Brulocalis een aantal andere zaken aangepakt, waaronder de openbare orde (ondermijnende criminaliteit) en de pensioenen van het lokale overheidspersoneel. In de infographic zie je in één oogopslag een aantal cijfers met betrekking tot onze activiteiten. Vorig jaar publiceerden we bijvoorbeeld niet minder dan 876 subsidiefiches op onze website (die in september ook werd vernieuwd) en beantwoordden we 612 juridische en technische vragen van de 19 gemeenten en hun partners. Veel leesplezier!

> Antoine Castadot en François Schapira, advocaten-vennoten, Yelow

KLOKKENLUIDERS BIJ DE BRUSSELSE OVERHEID

Het gezamenlijk decreet en ordonnantie van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie en de Franse Gemeenschapscommissie van 27 april 2023 (BS 6 juni 2023) houdende wijziging van de gezamenlijke decreten en ordonnanties van 26 april en 16 mei 2019 met betrekking tot de Brusselse ombudsman, heeft als doel de gedeeltelijke omzetting van richtlijn 2019/1937 van 23 oktober 2019 inzake de bescherming van personen die inbreuken op het Unierecht melden (ook de klokkenluidersrichtlijn genoemd) met betrekking tot de Brusselse overheidsinstanties en de diensten van parlementaire vergaderingen. Het gezamenlijk decreet en ordonnantie (hierna het "nieuwe GDO") regelt de kwestie van de meldingen door een personeelslid van een Brusselse instantie, wanneer dat personeelslid kennis heeft genomen van een integriteitsschending die het openbaar belang schaadt, alsook de bescherming van dat personeelslid tegen eventuele represailles. In dit artikel vergelijken we het klokkenluiderssysteem waarin het nieuwe GDO voorziet, met het systeem dat van kracht was met het vorige GDO en HHR (dat, zoals hieronder aangegeven wordt, nog niet gewijzigd werd om rekening te houden met het nieuwe GDO).

> François Schapira, advocaat en vennoot bij Yelow

Het nieuwe GDO is bedoeld om de gezamenlijke decreten en ordonnanties van 16 mei 2019 betreffende de Brusselse ombudsman, die op 1 juli 2019 in werking getreden zijn (hierna: het vorige GDO), te wijzigen om te voldoen aan de hogergenoemde Europese richtlijn.

Het vorige GDO werd al aangevuld met het Huishoudelijk Reglement van de Brusselse Ombudsvrouw van 9 november 2022 (in werking getreden op 20 december 2022; hierna het HHR). Dat HHR werd evenwel (nog) niet gewijzigd ondanks de inwerkingtreding van het nieuwe GDO. In dit HHR staan de voorwaarden voor de ontvankelijkheid van een melding, de onderzoeksprocedure en de beschermingsregeling tegen represailles beschreven.

Het nieuwe GDO is in werking getreden op 6 juni 2023, de dag van zijn publicatie in het Belgisch Staatsblad. Een uitvoeringsbesluit van het nieuwe GDO zou binnenkort ter goedkeuring worden voorgelegd aan de regering. In dat ontwerp zouden het interne meldingskanaal en de specifieke beschermingsmaatregelen tegen represailles gepreciseerd worden.

Na een overzicht van de Brusselse overheden die onder de oude en de nieuwe regelgeving vallen (punt 1), verdiepen we ons in het begrip personeelslid dat een melding kan doen (punt 2) en het begrip veronderstelde integriteitsschending (punt 3). Daarna analyseren we de wijzen van interne melding (intern meldingskanaal) en externe melding (extern meldingskanaal) in het kader van beide regelgevingen (punt 4) en beschrijven we het beschermingssysteem tegen represailles in beide regelgevingen (punt 5). Afsluiten doen we met de regeling van de sancties in geval van onrechtmatige melding (punt 6) en de andere verplichtingen in het nieuwe GDO (punt 7).

1. WELKE OVERHEDEN VALLEN HIER ONDER?

1.1. Wat stond er in het vorige GDO?

De overheden die onder het vorige GDO vallen zijn de volgende¹:

- bestuurlijke overheden die ressorteren onder het Brussels Hoofdstedelijk Gewest;*
- bestuurlijke overheden die de aan de Brusselse Agglomeratie toegewezen bevoegdheden uitoefenen;*

- bestuurlijke overheden die ressorteren onder de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie;*
- bestuurlijke overheden die ressorteren onder de Franse Gemeenschapscommissie;*
- intercommunales waarop het Brussels Hoofdstedelijk Gewest het toezicht uitoefent;*
- gemeenten die tot het ambtsgebied van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest behoren;*
- instellingen die belast zijn met een opdracht van openbaar nut door het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie, de Franse Gemeenschapscommissie of de gemeenten: natuurlijke personen of publiekrechtelijke of privaatrechtelijke rechtspersonen, zonder dat zij bestuurlijke overheden zijn, die op grond van een ordonnantie, een decreet of een opdracht die hun uitdrukkelijk werd toevertrouwd door de Regering taken van openbaar nut verzekeren en daartoe op zijn minst voor 50 % gefinancierd worden door het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie, de Franse Gemeenschapscommissie of de gemeenten.*

1.2. Wat bepaalt het nieuwe GDO?

Het nieuwe GDO breidt het toepassingsgebied van de klokkenluidersregeling uit:

- door ook de OCMW's te beogen die tot het ambtsgebied van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest behoren²;
- door ook de personeelsleden van het Brussels Hoofdstedelijk Parlement, de Verenigde Vergadering van de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie en de Raad van de Franse Gemeenschapscommissie³ te beogen;
- door punt g) hierboven te vervangen door elke instelling met rechtspersoonlijkheid, ongeacht haar aard en rechtsvorm:
 - die specifiek opgericht is om te voorzien in behoeften van algemeen belang die niet van commerciële aard zijn;

> Antoine Castadot, advocaat en vennoot bij Yelow.

1. Artikel 2, eerste lid, 1° van het vorige GDO.
2. Artikel 2, eerste lid, 1°, f) van het nieuwe GDO.
3. Artikel 2, eerste lid, 4°, b) van het nieuwe GDO.

Dit artikel volgt op een conferentie die Brulocalis op 20 april 2023 organiseerde over de nieuwe Brusselse en Europese wetgeving inzake de bescherming van klokkenluiders in het openbare ambt. Antoine Castadot en François Schapira, advocaten-vennoten bij Yelow en auteurs van dit artikel, woonden de conferentie bij om het juridische kader van de nieuwe wetteksten toe te lichten.

- En:
 - waarvan de activiteiten voor minstens 50% gefinancierd worden door het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie, de Franse Gemeenschapscommissie, de gemeenten of de OCMW's die tot het ambtsgebied van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest behoren;
 - of die onderworpen is aan het toezicht van de overheden die in het vorige punt vermeld worden;
 - of waarvan het bestuurs-, leidend of toezichthoudend orgaan voor de meerderheid samengesteld is uit leden die door de in het vorige punt vermelde overheden aangewezen zijn⁷.
- door ook de verenigingen te beogen die opgericht zijn door een of meerdere van de volgende instanties⁵:
 - bestuurlijke overheden die ressorteren onder het Brussels Hoofdstedelijk Gewest;
 - bestuurlijke overheden die de aan de Brusselse Agglomeratie toegewezen bevoegdheden uitoefenen;
 - bestuurlijke overheden die ressorteren onder de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie;
 - bestuurlijke overheden die ressorteren onder de Franse Gemeenschapscommissie;
 - intercommunales waarop het Brussels Hoofdstedelijk Gewest het toezicht uitoefent;
 - de gemeenten en OCMW's die tot het ambtsgebied van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest behoren.

2. WIE KAN EEN MELDING DOEN?

2.1. Wat stond er in het vorige GDO

Elk personeelslid van een Brusselse instantie dat veronderstelde integriteitsschendingen vermoedt of vaststelt in de uitoefening van zijn functie, kan een melding doen⁶.

2.2. Wat bepaalt het nieuwe GDO?

Het nieuwe GDO breidt de personen uit die een melding kunnen doen, met⁷:

- elk personeelslid van een Brusselse instantie, namelijk:
 - werknemers (contractuele ambtenaren) en personen die, anders dan krachtens een arbeidsovereenkomst, arbeid verrichten onder het gezag van een andere persoon (statutaire ambtenaren), met inbegrip van vakbondsafgevaardigden;
 - iedere persoon die werkt onder toezicht en leiding van aannemers, onderaannemers en leveranciers voor een Brusselse instantie, met inbegrip van vakbondsafgevaardigden;
 - melders, wanneer zij een integriteitsschending vermoeden via informatie die verkregen hebben in het kader van een inmiddels beëindigde werkrelatie of tijdens de aanwervingsprocedure of andere precontractuele onderhandelingen;
 - zelfstandigen;
 - aandeelhouders en personen die behoren tot het bestuurlijk, leidend of toezichthoudend orgaan van een Brusselse instantie, met inbegrip van niet bij het dagelijks bestuur betrokken leden, alsook vrijwilligers en bezoldigde of onbezoldigde stagiairs.

In tegenstelling tot het vorige GDO zal het nieuwe GDO dus ook van toepassing zijn op personen van wie de werkrelatie beëindigd is of die midden in een aanwervingsprocedure zaten op het ogenblik van de feiten⁸. Het

beoogt ook zelfstandigen, stagiairs, aandeelhouders, leden van de verschillende overheidsorganen en personen die werken voor aannemers, onderaannemers en leveranciers van de Brusselse instellingen.

3. WAT IS EEN VERONDERSTELDE INTEGRITEITSSCHENDING?

3.1. Wat stond er in het vorige GDO?

Een veronderstelde integriteitsschending is een ernstige nalatigheid, een misbruik of een inbreuk die een dreiging vormt of het openbaar belang schaadt en die in een Brusselse instantie werd begaan⁹.

Voorbeelden zijn verduistering van goederen, onregelmatigheden in een openbare aanbestedingsprocedure, vriendjespolitiek in het kader van een aanwervings- of promotieprocedure, een belangenconflict, machtsmisbruik, een andere ernstige deontologische inbreuk, enz.

3.2. Wat bepaalt het nieuwe GDO?

Het nieuwe GDO legt de inbreuken die kunnen worden gemeld veel ruimer vast dan de richtlijn, die de mogelijkheid om inbreuken te melden tot een limitatieve lijst van aangelegenheden beperkt.

Onder *veronderstelde integriteitsschending* volgens de betekenis in het nieuwe GDO verstaan we¹⁰:

- een handeling of nalatigheid;
- die onrechtmatig is of die indruist tegen het doel of de finaliteit van om het even welke rechtsnorm, namelijk alle rechtstreeks toepasselijke Europese bepalingen evenals de wetten, ordonnances, decreten, besluiten, omzendbrieven, verordeningen, interne regels en interne procedures die gelden binnen de Brusselse instanties;
- en die een bedreiging voor of een schending van het algemeen belang vormt.

Een veronderstelde integriteitsschending kan gemeld worden als een persoon over informatie beschikt, met inbegrip van redelijke vermoedens:

- over feitelijke of mogelijke schendingen, die hebben plaatsgevonden of zeer waarschijnlijk zullen plaatsvinden::
- binnen een Brusselse instantie waarin de melder werkt, zal werken in de toekomst of heeft gewerkt;
- of binnen een andere instantie waarmee de melder uit hoofde van zijn werk in contact is geweest;
- alsmede over pogingen tot verhulling van dergelijke schendingen¹¹.

Er kan dus een brede waaier aan inbreuken worden gemeld (belangenconflict, corruptie, verduistering, oneerlijke concurrentie, vriendjespolitiek, schending van de privacy, enz.).

Het nieuwe GDO sluit de volgende integriteitsschendingen uit van zijn toepassingsgebied¹²:

- pesterijen, geweld op het werk en ongewenst seksueel gedrag op het werk;
- discriminatie, rechtstreekse of onrechtstreekse, op grond van leeftijd, seksuele geaardheid, burgerlijke staat, geboorte, vermogen, geloof, levensbeschouwing, politieke overtuiging, syndicale overtuiging, taal, de huidige of toekomstige gezondheidstoestand, een handicap, een fysieke of genetische eigenschap, geslacht, zwangerschap, bevalling, moederschap, geslachtsverandering, nationaliteit, een zogenaamd ras, huidskleur, afkomst, nationale of etnische afstamming of sociale afkomst.

4. Artikel 2, eerste lid, 1°, g) van het nieuwe GDO.

5. Artikel 2, eerste lid, 1°, h) van het nieuwe GDO.

6. Artikel 2, 4° van het vorige GDO.

7. Artikel 15, §1, tweede en derde lid van het nieuwe GDO.

8. Ontwerp van gezamenlijk decreet en ordonnantie van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie en de Franse Gemeenschapscommissie houdende wijziging van het gezamenlijk decreet en ordonnantie van 26 april en 16 mei 2019 met betrekking tot de Brusselse ombudsman, Algemene bespreking, Doc., Brussels Hoofdstedelijk Parlement, 2022-2023, nr. A-563/3 en B-117/3, p. 7.

9. Artikel 15, § 1 van het vorige GDO en artikel 1, 7° van het HHR.

10. Artikel 15, § 1, vierde lid van het nieuwe GDO.

11. Artikel 15, § 1, zesde lid van het nieuwe GDO.

12. Artikel 15, § 1, vierde lid van het nieuwe GDO.

> **Catherine De Bruecker**,
huidig ombudsvrouw van het
Brussels gewest.

Voor gevallen van pesterij en discriminatie is er al een specifieke beschermingsregeling van kracht ((in)formele psychosociale interventie, klacht wegens discriminatie, enz.).

4. MELDINGSKANALEN

4.1. Wat stond er in het vorige GDO?

4.1.1 Intern en extern meldingskanaal

Elk personeelslid dat een integriteitsschending vermoedt en dat wil melden, kan gebruikmaken van een onderzoekssysteem bestaande uit:

- *een interne component*

Volgens het vorige GDO kunnen werknemers een veronderstelde integriteitsschending enkel melden aan hun hiërarchische meerdere¹³.

Bovendien moeten de regering, het Verenigd College en het College van de Franse Gemeenschapscommissie, elk voor zichzelf, de nadere regels bepalen voor de werking van de interne component van het systeem voor de melding van veronderstelde integriteitsschendingen, in het bijzonder de nadere regels voor de mededeling, de behandeling en het onderzoek na een interne melding¹⁴.

- *een externe component*

De Brusselse ombudsman (momenteel is ombudsvrouw Catherine De Bruecker voor een eenmaal hernieuwbare termijn van vijf jaar benoemd) vormt de externe component van het meldingskanaal¹⁵. De ombudsman is belast met de opdracht om de meldingen te onderzoeken van personeelsleden van de Brusselse instanties, die bij de uitoefening van hun functie veronderstelde integriteitsschendingen vaststellen¹⁶.

Binnen de Brusselse ombudsdienst wordt een meldpunt voor veronderstelde integriteitsschendingen (dienst Onderzoek en Integriteit) opgericht dat de externe component van het meldingskanaal vormt¹⁷.

Elk personeelslid kan een veronderstelde integriteitsschending melden aan het meldpunt als dat personeelslid van oordeel is:

- dat er, na kennisgeving aan de hiërarchische meerdere van het personeelslid, binnen een termijn van dertig dagen geen of onvoldoende gevolg werd gegeven aan de melding;
- of dat het personeelslid, louter wegens de bekendmaking of melding van de onregelmatigheden, onderworpen wordt of zal worden aan een tuchtstraf of aan een andere vorm van openbare of verdoken sanctie¹⁸.

4.1.2 Procedure in het kader van het externe meldingskanaal

De *interne* meldingsprocedure wordt niet gespecificeerd in het vorige GDO.

De *externe* meldingsprocedure is daarentegen wel goed geregeld in het HHR. Op de website van de ombudsman¹⁹ is een protocol voor het onderzoek naar een veronderstelde integriteitsschending te vinden. In dit protocol worden ook de modaliteiten toegelicht voor de uitvoering van een onderzoek naar een veronderstelde integriteitsschending door de dienst Onderzoek en Integriteit bij Ombuds Brussel (de instelling van de Brusselse ombudsman). Het protocol specificeert de gedragscode

voor onderzoekers, de rechten en plichten van het personeelslid dat betrokken is bij het onderzoek, het verloop van het onderzoek en de voorschriften voor rapportage over het onderzoek.

a. Indiening van de melding

Een externe melding kan schriftelijk of mondeling gebeuren en kan op de volgende manieren aan de ombudsman worden gericht:

- *via het klachtenformulier of het meldingsportaal op de website van de ombudsman*²⁰;
- *per e-mail*;
- *per post*;
- *mondeling per telefoon of in persoon: in het kantoor van de ombudsman op afspraak of tijdens zijn zittingen. Als de klacht mondeling wordt ingediend, wordt ze in schriftelijke vorm bevestigd, in voorkomend geval met de hulp van de ombudsman.*

Een melding kan anoniem worden ingediend. In ieder geval zorgen de ombudsman en de deskundigen die de ombudsman bijstaan ervoor dat de identiteit van de melder geheim blijft²¹.

De melding bevat minstens de volgende gegevens:

- *de naam en de contactgegevens van de melder, tenzij de melder kiest voor een anonieme melding*;
- *de naam van de betrokken Brusselse overheidsdienst*;
- *de aard van de arbeidsverhouding tussen de melder en de betrokken Brusselse overheidsdienst*;
- *de beschrijving van de veronderstelde integriteitsschending*;
- *de datum waarop of de periode waarin de integriteitsschending heeft plaatsgevonden, plaatsvindt of zou kunnen plaatsvinden.*

Als de ombudsman vaststelt dat een melding niet volledig is, verzoekt hij de melder om hem de ontbrekende gegevens te verstrekken²².

b. Follow-up van de melding

De ombudsman zorgt voor de opvolging van de melding door:

- *de ontvangst van de melding te bevestigen binnen een termijn van vijf werkdagen na de ontvangst ervan*²³;
- *de ontvankelijkheid van de melding te onderzoeken en de melder binnen een redelijke termijn na ontvangst van de melding in kennis te stellen van het resultaat van zijn onderzoek. Een melding wordt als niet-ontvankelijk beschouwd indien*²⁴:
 - de melding onvolledig is;
 - de melding kennelijk ongegrond is, m.a.w. uit de lucht gegrepen, tergend of lasterlijk is;
 - de melding geen betrekking heeft op een Brusselse overheidsdienst;
 - de melder geen personeelslid van een Brusselse overheidsdienst is;
 - de melding betrekking heeft op feiten die niet voldoen aan de definitie van een veronderstelde integriteitsschending (in dat geval verstrekt de ombudsman de klager de contactgegevens van elke andere instantie die de klager zou kunnen helpen²⁵);
 - de melding niet gebaseerd is op redelijke gegevens of vermoedens, m.a.w. voldoende onderbouwd is, dat een integriteitsschending heeft plaatsgevonden, plaatsvindt of waarschijnlijk zal plaatsvinden;
 - de melding betrekking heeft op soortgelijke of identieke feiten als in een eerder door de ombudsman behandelde melding en geen significante nieuwe informatie bevat

Wanneer de ombudsman een melding ontvangt over feiten die kennelijk een misdaad of een wanbedrijf zijn,

13. Artikel 15, § 3, tweede lid, eerste streepje van het vorige GDO en artikel 1, 14° van het HHR.

14. Artikel 15, § 2 van het vorige GDO.

15. Artikel 1, 15° van het HHR.

16. Artikel 2, 4° van het vorige GDO en artikel 2, 4° van het HHR.

17. Artikel 15, § 3, eerste lid van het vorige GDO.

18. Artikel 15, § 3, tweede lid van het vorige GDO.

19. www.ombuds.brussels

20. <https://www.ombuds.brussels/wp/klachten/?lang=nl>

21. Artikel 18, § 2 van het HHR.

22. Artikel 19 van het HHR.

23. Artikel 20 van het HHR.

24. Artikel 21 van het HHR.

25. Artikel 22, § 2 van het HHR.

stuurt hij de melding onmiddellijk door naar de procureur des Konings en brengt hij de melder daarvan op de hoogte²⁶.

De ombudsman brengt de melder uiterlijk binnen een termijn van zes maanden op de hoogte van het gevolg dat aan de melding wordt gegeven, met name het uitvoeren van een onderzoek of het afsluiten van de procedure²⁷.

c. Onderzoek en bevoegdheden van de ombudsman

De ombudsman en de gedelegeerde personeelsleden van de ombudsman voor het voeren van het onderzoek beschikken over de volgende bevoegdheden²⁸:

- Hij kan zich laten bijstaan door deskundigen.
- Hij kan dwingende antwoordtermijnen opleggen aan personeelsleden of diensten waaraan hij vragen richt in het kader van de uitvoering van zijn opdrachten. Als de ombudsman binnen de vastgelegde termijn geen afdoend antwoord krijgt, mag hij zijn aanbevelingen openbaar maken.
- Hij kan ook ter plaatse vaststellingen doen, zich alle documenten en inlichtingen laten meedelen die hij noodzakelijk acht, en alle betrokken personen horen.
- Personen die uit hoofde van hun hoedanigheid of beroep kennis hebben van geheimen die hun zijn toevertrouwd, worden ontheven van hun geheimhoudingsplicht.

Wanneer de ombudsman besluit om een onderzoek in te stellen, brengt hij de hoogste leidinggevende van de Brusselse overheidsdienst waarop de melding betrekking heeft, op de hoogte van de instelling van het onderzoek, tenzij er een redelijk vermoeden bestaat dat de hoogste leidinggevende betrokken is bij de veronderstelde integriteitsschending. In dat geval brengt de ombudsman de bevoegde minister of staatssecretaris of het bevoegde beheersorgaan op de hoogte²⁹.

De ombudsman voert het onderzoek à charge en à décharge en met inachtneming van de rechten van de verdediging, om na te gaan of de beweringen in de melding gegrond zijn en zo ja, om de bij de vastgestelde integriteitsschending betrokken personeelsleden te identificeren³⁰.

De ombudsman tracht het onderzoek binnen een termijn van drie maanden af te ronden. Behalve in geval van omstandigheden waarop de ombudsman geen invloed heeft, mag deze termijn niet langer zijn dan twaalf maanden³¹.

Wanneer de ombudsman het onderzoek afsluit, stelt hij een onderzoeksverslag op met zijn bevindingen en zijn beoordeling van de feiten, en formuleert hij de aanbevelingen die hij nuttig acht om een einde te maken aan de integriteitsschending of om de door hem vastgestelde disfuncties te verhelpen³².

Het onderzoeksverslag wordt bezorgd aan de hoogste leidinggevende van de betrokken Brusselse overheidsdienst, tenzij er een redelijk vermoeden bestaat dat de hoogste leidinggevende betrokken is bij de veronderstelde integriteitsschending. In dat geval brengt de ombudsman de bevoegde minister of staatssecretaris of het bevoegde beheersorgaan op de hoogte³³.

Wanneer de Ombudsman het onderzoek afsluit, brengt hij de melder en alle bij het onderzoek betrokken personen beknopt schriftelijk op de hoogte van het resultaat van het onderzoek en van de voortzetting of, indien van toepassing, de opheffing van hun bescherming³⁴.

4.2. Wat bepaalt het nieuwe GDO?

De Europese Richtlijn staat de lidstaten toe om gemeenten met minder dan 10.000 inwoners of minder dan 50 werknemers, of andere rechtspersonen in de

publieke sector met minder dan 50 werknemers, vrij te stellen van de verplichting om een intern meldingskanaal op te richten.

De wetgever heeft geen gebruik gemaakt van deze mogelijkheid in het kader van het nieuwe GDO, dat van toepassing is op de Brusselse instanties, ongeacht hun aantal werknemers of inwoners.

4.2.1 Intern en extern meldingskanaal en openbaarmaking

a. Intern en extern meldingskanaal

Elk personeelslid dat een integriteitsschending vermoedt en dat wil melden, kan gebruikmaken van een onderzoekssysteem bestaande uit³⁵:

- een interne component
Elke Brusselse instantie moet per taalrol beschikken over een vertrouwenspersoon "integriteit" (tenzij de instantie eentalig is) die:
 - een interne melding kan ontvangen;
 - en/of een onderzoek kan voeren naar aanleiding van een interne melding van een veronderstelde integriteitsschending³⁶.

De interne meldingsprocedure wordt niet gespecificeerd in het nieuwe GDO. Toch zou dit in principe geregeld moeten worden in het uitvoeringsbesluit van het nieuwe GDO.

De regering, het Verenigd College en het College van de Franse Gemeenschapscommissie bepalen, elk voor hun eigen diensten en die van de Brusselse instanties die respectievelijk afhangen van de regering, het Verenigd College en het College van de Franse Gemeenschapscommissie:

- de modaliteiten betreffende de oprichting, de organisatie en de werking van de interne component van het systeem voor het melden van veronderstelde integriteitsschendingen;
- de modaliteiten voor de mededeling, de behandeling en het onderzoek na een interne melding;
- de modaliteiten betreffende de verantwoordelijkheden, de bevoegdheden, de rollen, de functies en de selectie van de interne component van het systeem voor het melden van veronderstelde integriteitsschendingen.

In principe behouden de Brusselse lokale besturen hun autonomie om hun eigen intern meldingskanaal te organiseren, waarbij elke gemeente en elk lokaal bestuur over een eigen interne kanaal moet beschikken³⁷.

- een externe component
De Brusselse ombudsman vormt het externe kanaal.

Net als in het vorige GDO is de ombudsman belast met de opdracht om de meldingen te onderzoeken van personeelsleden van de Brusselse instanties, die bij de uitoefening van hun functie veronderstelde integriteitsschendingen vaststellen.

Het nieuwe GDO preciseert dat de Brusselse ombudsman ook bevoegd is:

- ten aanzien van de gemeenten en OCMW's die over een eigen ombudsman beschikken³⁸;
- ten aanzien van het Brussels Hoofdstedelijk Parlement, de Verenigde Vergadering van de Gemeenschappelijke Raad van de Franse Gemeenschapscommissie³⁹.

Binnen de Brusselse ombudsdienst wordt een meldpunt voor veronderstelde integriteitsschendingen

> Wanneer de ombudsman een melding krijgt van een misdrijf of delict, dan stuurt hij die onmiddellijk naar de procureur des Konings en informeert hiervan de auteur van het misdrijf of delict.

26. Artikel 12 van het vorige GDO en artikelen 22, § 3 en 24, § 7 van het HHR.
 27. Artikel 23 van het HHR.
 28. Artikel 11 van het vorige GDO en artikel 18, § 1 en 24, § 4 van het HHR.
 29. Artikel 24, § 1 van het HHR.
 30. Artikel 24, § 2 van het HHR.
 31. Artikel 24, § 5 van het HHR.
 32. Artikel 24, § 6 van het HHR.
 33. Artikel 24, § 8 van het HHR.
 34. Artikel 24, § 9 van het HHR.
 35. Artikel 15, § 1 van het nieuwe GDO.
 36. Artikel 15, § 2, derde en vierde lid van het nieuwe GDO.
 37. Ontwerp van gezamenlijk decreet en ordonnantie van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie en de Franse Gemeenschapscommissie houdende wijziging van het gezamenlijk decreet en ordonnantie van 26 april en 16 mei 2019 met betrekking tot de Brusselse ombudsman, Artikelsgewijze bespreking en stemmingen, Doc., Brussels Hoofdstedelijk Parlement, 2022-2023, nr. A-563/3 en B-117/3, p. 14 tot 16.
 38. Artikel 2, eerste lid, 4°, a) van het nieuwe GDO.
 39. Artikel 2, eerste lid, 4°, b) van het nieuwe GDO.

gen (momenteel dienst *Onderzoek en Integriteit* genoemd) opgericht, dat de externe component van het systeem voor het melden van veronderstelde integriteitsschendingen vormt⁴⁰.

Het personeelslid kan kiezen welk kanaal hij gebruikt (intern of extern meldingskanaal). De Regering, het Verenigd College en het College van de Franse Gemeenschapscommissie worden echter belast met het aanmoedigen van het melden via interne meldingskanalen vóór het melden via externe meldingskanalen:

- *wanneer het mogelijk is om de schending doeltreffend intern te verhelpen;*
- *en de melder meent dat er geen risico op represailles is⁴¹.*

b. Openbaarmaking

Het personeelslid mag de inbreuk ook openbaar maken, m.a.w. informatie over schendingen beschikbaar stellen in de publieke sfeer⁴²:

- *als de persoon die de melding heeft gedaan eerst gebruik heeft gemaakt van de interne component en van de externe component van het systeem voor het melden van veronderstelde integriteitsschendingen, of rechtstreeks de externe component heeft gebruikt, maar er naar aanleiding van die melding geen passende maatregelen genomen zijn binnen een welbepaalde termijn (die nog moet worden vastgelegd in een uitvoeringsbesluit van het GDO);*
- *of als de persoon die de melding heeft gedaan redelijke gronden heeft om aan te nemen:*
 - dat de veronderstelde integriteitsschending een dreigend of duidelijk gevaar kan zijn voor het algemeen belang, bijvoorbeeld wanneer er sprake is van een noodsituatie of een risico van onherstelbare schade;
 - of dat er bij een melding via de externe component een risico van represailles bestaat, of dat er weinig kans is dat de veronderstelde integriteitsschending werkelijk wordt verholpen, wegens de bijzondere omstandigheden van de zaak, bijvoorbeeld wanneer bewijsmateriaal kan worden achtergehouden of vernietigd, of wanneer een instelling kan samenspannen met de pleger van de inbreuk of zelf bij de inbreuk betrokken is⁴³.

bescherming van de identiteit van de melder in gevaar zou brengen⁴⁷;

- *de zorgvuldige follow-up van meldingen en het onderhouden van contact met de melder⁴⁸;*
- *eedback aan de melder binnen een redelijke termijn van hoogstens drie maanden, of zes maanden in naar behoren gerechtvaardigde gevallen, wat inhoudt dat het meldpunt:*
 - de melder indien nodig om aanvullende informatie verzoekt;
 - de melder met name informeert over de overwogen of reeds genomen maatregelen om de juistheid van de in de melding geformuleerde beweringen na te gaan en de gemelde veronderstelde integriteitsschending desgevallend aan te pakken;
 - de melder in kennis stelt van de eventuele beëindiging van de procedure of van eventuele maatregelen die zijn genomen, zoals een intern vooronderzoek, een onderzoek, vervolging, een terugvordering van middelen, alsook van de motieven hiertoe⁴⁹.
- *het te gelegener tijd overdragen van de in de melding vervatte informatie aan de Belgische instellingen, organen of instanties voor verder onderzoek⁵⁰;*
- *het meedelen, aan de melder, van het eindresultaat van het onderzoek dat naar aanleiding van de melding ingesteld is⁵¹.*

Het meldpunt kan besluiten:

- *dat een gemelde schending duidelijk van geringe betekenis is en geen verdere follow-up behoeft, afgezien van het afsluiten van de procedure. Dit doet echter geen afbreuk aan de bescherming van de melder. In een dergelijk geval stelt het meldpunt de melder in kennis van zijn beslissing en van de redenen daarvoor⁵²;*
- *om de procedures af te sluiten met betrekking tot herhaalde meldingen die geen significante nieuwe informatie over schendingen bevatten in vergelijking met een eerdere melding waarvoor de betrokken procedures reeds afgesloten zijn, tenzij nieuwe juridische of feitelijke elementen een andere follow-up rechtvaardigen. In een dergelijk geval stelt het meldpunt de melder in kennis van zijn beslissing en van de redenen daarvoor⁵³.*

4.2.2 Procedure in het kader van het externe meldingskanaal

a. Indiening van de melding

Een externe melding kan schriftelijk of mondeling gebeuren⁴⁴.

Een melding kan bovendien ook anoniem ingediend worden⁴⁵.

Het meldpunt moet de vertrouwelijkheid van de identiteit van de melder vrijwaren, tenzij het gaat om een noodzakelijke en evenredige verplichting in het kader van een onderzoek, vervolging of gerechtelijke procedure, meer bepaald om de rechten van verdediging van de gesignaleerde persoon te vrijwaren⁴⁶.

b. Follow-up van de melding

Het meldpunt is belast met:

- *het bevestigen van de ontvangst van meldingen binnen zeven dagen na ontvangst van de melding, tenzij de melder uitdrukkelijk anders verzoekt of tenzij er redelijke gronden zijn om aan te nemen dat het bevestigen van de ontvangst van de melding de*

40. Artikel 15, § 4 van het nieuwe GDO.
 41. Artikel 15, § 2, eerste lid van het nieuwe GDO.
 42. Artikel 15/1, § 6 van het nieuwe GDO.
 43. Artikel 15/1, § 4, eerste lid, a) en b) van het nieuwe GDO.
 44. Artikel 15, § 4, derde lid, 2° van het nieuwe GDO.
 45. Artikel 15/1, § 5 van het nieuwe GDO.
 46. Artikel 15, § 5 van het nieuwe GDO.
 47. Artikel 15, § 4, vierde lid, 1° van het nieuwe GDO.
 48. Artikel 15, § 4, derde lid, 3° en vierde lid, 2° van het nieuwe GDO.
 49. Artikel 15, § 4, derde lid, 3° en vierde lid, 3° van het nieuwe GDO.
 50. Artikel 15, § 4, vierde lid, 5° van het nieuwe GDO.
 51. Artikel 15, § 4, vierde lid, 4° van het nieuwe GDO.
 52. Artikel 15, § 4, vijfde lid van het nieuwe GDO.
 53. Artikel 15, § 4, zesde lid van het nieuwe GDO.
 54. Overweging nr. 36 van de richtlijn.

5. BESCHERMING TEGEN REPRESAILLES

Een van de belangrijkste doelstellingen van de Europese richtlijn van 23 oktober 2019 is de volgende: “*Personen hebben specifieke rechtsbescherming nodig als zij de informatie die zij melden, via hun werkgerelateerde activiteiten hebben verkregen en als gevolg daarvan in hun werkomgeving het risico lopen op represailles, bijvoorbeeld wegens schending van de geheimhoudingsplicht of loyaliteitsplicht*”⁵⁴.

Een dergelijke bescherming bestond al in het kader van het vorige GDO en het HHR.

In het kader van het nieuwe GDO wordt deze bescherming nog versterkt.

5.1. Het systeem van het vorige GDO en het HHR

5.1.1 Wat stond er in het vorige GDO?

Het vorige GDO is zeer beknopt omtrent de bescherming tegen represailles en stelt alleen het volgende:

> **Telefoon, brief, persoonlijk onderhoud. Melden kan op meerdere manieren.**

- *Het personeelslid dat een veronderstelde integriteitsschending meldt, wordt op zijn verzoek onder bescherming van de ombudsman geplaatst⁶⁵.*
- *De Brusselse regering moet samen met de ombudsdienst een protocol opstellen voor de beschermingsduur en de beschermingsmaatregelen die minstens voorzien in de schorsing van de tuchtprocedures en de vaststelling van regels voor de toewijzing van de bewijslast, die noodzakelijkerwijze bij de bestuurlijke overheid ligt⁶⁶.*

5.1.2 Wat bepaalt het HHR (al in werking bij het vorige GDO)?

De huidige versie van het HHR voorziet in een uitgebreider beschermingssysteem tegen represailles.

a. *Wie is beschermd?*⁶⁷

De ombudsman beschermt zowel de melder als elke persoon die betrokken is bij het onderzoek.

b. *Wanneer vangt de beschermingsperiode aan?*⁶⁸

De beschermingsperiode vangt aan:

- *voor de melder: op de datum van de melding als deze ontvankelijk is;*
- *voor de personen die bij het onderzoek betrokken zijn: op de datum waarop de betrokkenen in kennis gesteld zijn van hun verhoor in het kader van een onderzoek.*

c. *Wanneer wordt de bescherming opgeheven?*⁶⁹

De bescherming wordt opgeheven als:

- *de persoon zelf betrokken was bij de vastgestelde integriteitsschending;*
- *de melder opzettelijk een melding heeft gedaan op basis van valse of onjuiste informatie;*
- *de persoon de onderzoekers bewust valse, onjuiste of kennelijk onvolledige informatie heeft verstrekt;*
- *de persoon opzettelijk heeft gehandeld om het onderzoek te belemmeren of iemand daartoe heeft aangezet.*

d. *Hoe moet het verzoek om bescherming ingediend worden?*

Een beschermd persoon die het slachtoffer meent te zijn van represailles of bedreiging met represailles, dient bij de ombudsman een gemotiveerd verzoek om bescherming in⁶⁰.

Een verzoek om bescherming kan schriftelijk of mondeling bij de ombudsman ingediend worden op de volgende manieren⁶¹:

- *via het elektronisch formulier voor verzoeken om bescherming op de website van de ombudsman⁶²;*
- *per e-mail;*
- *per brief;*
- *mondeling per telefoon of in persoon: in het kantoor van de ombudsman op afspraak.*

Als het verzoek om bescherming mondeling geformuleerd wordt, wordt het in schriftelijke vorm bevestigd, in voorkomend geval met de hulp van de ombudsman⁶³.

Het verzoek om bescherming moet bepaalde precieze gegevens⁶⁴ bevatten en de klager voegt bij de klacht een kopie van de documenten en gegevens die nodig zijn om de klacht te begrijpen⁶⁵.

e. *Hoe wordt het verzoek ontvangen door de ombudsman?*

De ombudsman bevestigt de ontvangst van het verzoek om bescherming binnen vijf werkdagen na ontvangst⁶⁶.

Als de ombudsman vaststelt dat het verzoek niet volledig is, verzoekt hij de verzoeker om hem de ontbrekende gegevens te verstrekken⁶⁷.

De ombudsman verklaart het verzoek niet-ontvankelijk in bepaalde gevallen (bv. het verzoek is onvolledig of kennelijk ongegrond omdat het uit de lucht gegrepen, tergend of lasterlijk is)⁶⁸.

f. *Hoe wordt het verzoek behandeld door de ombudsman?*

De ombudsman onderzoekt eerst of er een redelijk vermoeden van vergeldingsmaatregelen bestaat.

Als hij zo'n vermoeden vaststelt, vraagt hij de betrokken overheidsdienst om aan te tonen, binnen de termijn die hij bepaalt, dat de betwiste maatregel, die werd of nog wordt genomen, gebaseerd is op objectieve elementen die geen verband houden met de melding of het onderzoek waarbij de beschermde persoon betrokken was⁶⁹.

Als de maatregel een tuchtprocedure betreft, kan de ombudsman de betrokken overheidsdienst verzoeken om de procedure op te schorten⁷⁰.

g. *Wat gebeurt er als de overheidsdienst niet kan bewijzen dat de maatregel geen verband houdt met de melding?*

Als de overheidsdienst het gevraagde bewijs niet levert, stelt de ombudsman vast dat er sprake is van represailles.

In dat geval kan de ombudsman de betrokken Brusselse overheidsdienst voorstellen om de represailles in te trekken of te compenseren⁷¹.

De ombudsman heeft geen enkele bevoegdheid om de betrokken overheidsdienst dwangmaatregelen op te leggen. Als de betrokken overheidsdienst het voorstel weigert uit te voeren, stuurt deze een gemotiveerd antwoord naar de ombudsman⁷² (het HHR preciseert niet binnen welke termijn dit antwoord naar de ombudsman gestuurd moet worden). In dat geval kan de ombudsman beslissen om een aanbeveling te richten aan de betrokken overheidsdienst en stelt hij de bevoegde minister hiervan op de hoogte. De ombudsman brengt ook jaarlijks verslag uit aan het Parlement over deze aanbevelingen en over het gevolg dat eraan gegeven wordt⁷³.

h. *Wat gebeurt er als de feiten ook het voorwerp uitmaken van een juridictioneel beroep of een georganiseerd administratief beroep?*

Naast de bescherming die de ombudsman biedt, kunnen ambtenaren die van mening zijn dat ze het voorwerp uitgemaakt hebben van een nadelige vergeldingsmaatregel, omdat ze een melding hebben gedaan, altijd beroep tegen deze maatregel instellen bij de gewone rechtscolleges (de arbeidsrechtbank als de betrokkene een contractueel ambtenaar is) of bij de Raad van State (als de betrokkene een statutair ambtenaar is).

In dat geval bepaalt het HHR⁷⁴ dat:

- *de betrokken overheidsdienst de ombudsman op de hoogte moet brengen van de instelling van dit juridictionele beroep of georganiseerd administratief beroep;*

55. Artikel 15, § 3, vierde lid van het vorige GDO.

56. Artikel 15, § 3, vijfde lid van het vorige GDO. Voor zover wij weten, werd zo'n protocol nooit formeel opgesteld. In het HHR zijn echter wel soortgelijke regels opgenomen.

57. Artikel 26 van het HHR.

58. Artikel 27, § 1 van het HHR.

59. Artikel 27, § 2 van het HHR.

60. Artikel 28 van het HHR.

61. Artikel 29, § 1 van het HHR.

62. <https://www.ombuds.brussels/wp/bescherming-van-klokkenluiders/?lang=nl>

63. Artikel 29, § 2 van het HHR.

64. Artikel 29, § 3 van het HHR.

65. Artikel 29, § 4 van het HHR.

66. Artikel 30, § 1 van het HHR.

67. Artikel 30, § 2 van het HHR.

68. Artikel 31 van het HHR.

69. Artikel 32, § 1 van het HHR.

70. Artikel 32, § 2 van het HHR.

71. Artikel 33, § 1 van het HHR.

72. Artikel 33, § 2 van het HHR.

73. Artikel 33, § 3 van het HHR.

74. Artikel 34 van het HHR.

- de ombudsman kan beslissen (maar hij is daar niet toe verplicht) om zijn tussenkomst te beëindigen;
- Als de ombudsman zijn tussenkomst beëindigt, moet hij de beschermde persoon hiervan onmiddellijk op de hoogte brengen.

5.2. Wat bepaalt het nieuwe GDO?

Het nieuwe GDO legt regels vast met betrekking tot:

- de personen die beschermd worden tegen represailles;
- de definitie van het begrip represailles;
- de bewijslast in geval van represailles;
- de bescherming in geval van openbare melding.

Het HHR werd (nog) niet aangepast overeenkomstig het nieuwe GDO.

5.2.1 Welke personen worden beschermd tegen represailles?

Volgens de Europese richtlijn moet bescherming worden geboden aan zo veel mogelijk categorieën personen die in het kader van hun werkgerelateerde activiteiten, ongeacht de aard van die activiteiten en of zij al dan niet bezoldigd zijn, bevoorrechte toegang hebben tot informatie over inbreuken waarvan de melding in het algemeen belang is, en die aan represailles blootstaan als zij die inbreuken melden⁷⁵.

Overeenkomstig de richtlijn bepaalt het nieuwe GDO dan ook dat de bescherming, in ruime zin, van toepassing is op de volgende personen⁷⁶:

- de melder;
- de personen die de melder bijstaan in het meldingsproces in een professionele context en van wie de bijstand vertrouwelijk zou moeten zijn;
- derden die een band hebben met de melder en die het slachtoffer kunnen worden van represailles in een professionele context, zoals collega's of verwanten van de melder;
- de juridische entiteiten die eigendom zijn van de melder of waarvoor de melder werkt of waarmee de melder anderszins een band heeft in een professionele context.

5.2.2 Hoe wordt het begrip *represailles* gedefinieerd?

Volgens het nieuwe GDO zijn zowel represailles als het dreigen met represailles en pogingen om represailles te nemen verboden⁷⁷.

Het begrip *represailles* wordt in overeenstemming met de richtlijn als volgt gedefinieerd: "elke directe of indirecte handeling of nalatigheid in een beroepscontext naar aanleiding van een interne of externe melding of openbaarmaking, waardoor de persoon die de melding doet ongerechtvaardigde schade lijdt of kan lijden, meer bepaald met inbegrip van met name:

- schorsing, tijdelijke buitendienststelling, ontslag of soortgelijke maatregelen;
- degradatie of weigering van bevordering;
- overdracht van functies, verandering van werkplek, loonsverlaging, verandering van de werktijden;
- opschorting van opleiding;

- een negatieve prestatiebeoordeling of arbeidsreferentie;
- opgelegde of toegepaste tuchtmaatregelen, berisping of andere sanctie, zoals een financiële sanctie;
- dwang, intimidatie, pesterij of uitsluiting;
- discriminatie, nadelige of onrechtvaardige behandeling;
- niet-omzetting van een tijdelijke arbeidsovereenkomst in een arbeidsovereenkomst voor onbepaalde duur, in het geval de werknemer de gerechtvaardigde verwachting had dat hem een dienstverband voor onbepaalde duur zou worden aangeboden;
- niet-verlenging of vroegtijdige beëindiging van een tijdelijke arbeidsovereenkomst;
- schade, met inbegrip van reputatieschade, met name op sociale media, of financieel verlies, met inbegrip van omzetzendering en inkomstendering;
- opname op een zwarte lijst op basis van een informele of formele overeenkomst voor een hele sector of bedrijfstak, waardoor de auteur van de melding geen werk meer kan vinden in die sector of bedrijfstak;
- vroegtijdige beëindiging of opzegging van een contract voor de levering van goederen of diensten;
- intrekking van een licentie of vergunning;
- verwijzing naar een psychiatrische of medische behandeling.⁷⁸

5.2.3 Wie draagt de bewijslast in geval van represailles?

Overeenkomstig de richtlijn bepaalt het nieuwe GDO dat wanneer de beschermde persoon aantoonbaar een melding of openbaarmaking te hebben gedaan, het aan de opsteller van de vergeldingsmaatregel is om te bewijzen dat deze maatregel:

- gebaseerd is op naar behoren gerechtvaardigde gronden;
- en voortvloeit uit elementen die geen verband houden met het feit dat de beschermde persoon een veronderstelde integriteitsschending heeft gemeld⁷⁹.

5.2.4 Welke bescherming in geval van openbare melding?

Het nieuwe GDO bepaalt dat om bescherming te genieten tegen represailles in geval van openbare melding (of openbaarmaking), het noodzakelijk is⁸⁰:

- hetzij om eerst gebruik te hebben gemaakt van de interne component en van de externe component van het meldingssysteem, of rechtstreeks de externe component te hebben gebruikt, zonder dat er echter geen passende maatregel genomen is binnen een bepaalde termijn (die nog moet worden vastgelegd in een uitvoeringsbesluit van het GDO);
- hetzij om redelijke gronden te hebben om aan te nemen:
 - dat de veronderstelde integriteitsschending een dreigend of duidelijk gevaar kan zijn voor het algemeen belang, bijvoorbeeld wanneer er sprake is van een noodsituatie of een risico van onherstelbare schade;
 - of dat er bij een melding via de externe component een risico van represailles bestaat, of dat er weinig kans is dat de veronderstelde integriteitsschending werkelijk verholpen wordt, wegens de bijzondere omstandigheden van de zaak, bijvoorbeeld wanneer bewijsmateriaal kan worden achtergehouden of vernietigd, of wanneer een instelling kan samenspannen met de pleger van de inbreuk of zelf bij de inbreuk betrokken is.

75. Overweging nr. 37 van de richtlijn.

76. Artikel 15/1, § 1 van het nieuwe GDO.

77. Artikel 15/1, § 2, eerste lid van het nieuwe GDO.

78. Artikel 15/1, § 2, tweede lid van het nieuwe GDO.

79. Artikel 15/1, § 3 van het nieuwe GDO.

80. Artikel 15/1, § 4 van het nieuwe GDO.

Merk ook op dat de bescherming tegen represailles niet van toepassing is op gevallen waarin een persoon rechtstreeks informatie aan de pers verstrekt krachtens specifieke bepalingen tot instelling van een stelsel voor de bescherming van de vrijheid van meningsuiting en informatie⁸¹.

Personen die in het openbaar en anoniem melding van schendingen gedaan hebben, maar vervolgens geïdentificeerd en aan represailles onderworpen worden, genieten ook bescherming⁸².

5.2.5 Wat zijn de sancties in geval van represailles?

Eerst en vooral bepaalt het nieuwe GDO dat elk personeelslid dat een poging tot, bedreiging met of vorm van represailles heeft ondernomen tegen de melder of een beschermde persoon, het voorwerp kan uitmaken van een tuchtprocedure⁸³.

Het nieuwe GDO voert ook een systeem van strafrechtelijke sancties in voor represailles, namelijk een gevangenisstraf van zes maanden tot drie jaar en een geldboete van 600 tot 6000 euro (te verminderen met de opdecimen)⁸⁴. Deze sanctie kan worden toegepast op zowel "de Brusselse overheidsinstantie" en "de leden van haar personeel" als "elke natuurlijke persoon of rechtspersoon die (...) represailles neemt".

Er is echter geen specifieke regeling voor civielrechtelijke sancties voorzien (in tegenstelling tot bijvoorbeeld de geldende regelgeving voor de privésector, die bepaalt dat elk slachtoffer van represailles recht heeft op een schadevergoeding van 18 tot 26 weken loon).

Het gemene recht is uiteraard wel nog altijd van toepassing:

- Een slachtoffer van represailles kan altijd een vergoeding voor geleden schade eisen voor de rechtbanken van de rechterlijke orde (arbeidsrechtbank in geval van een contractuele ambtenaar of rechtbank van eerste aanleg in geval van een statutaire ambtenaar), op voorwaarde dat de betrokkene de omvang van de geleden schade kan bewijzen.
- Als de vergeldingsmaatregel een handeling is die aangevochten kan worden voor de Raad van State, is het ook altijd mogelijk om de nietigverklaring (en in voorkomend geval de opschorting) ervan te vragen.

Merk ten slotte op dat de hogervermelde bepalingen van het HHR van toepassing blijven (zolang ze niet gewijzigd zijn overeenkomstig het nieuwe GDO). In geval van represailles bepaalt het huidige HHR dat de ombudsman de betrokken Brusselse overheidsdienst voorstellen om de represailles in te trekken of te compenseren⁸⁵.

6. SANCTIES IN GEVAL VAN ONRECHTMATIGE MELDING

Artikel 23 van de Europese richtlijn van 23 oktober 2019 bepaalt dat de lidstaten moeten voorzien in doeltreffende, evenredige en afschrikkende sancties die van toepassing zijn op natuurlijke personen of rechtspersonen die onnodige of tergende procedures aanspannen.

Het nieuwe GDO bepaalt in dat opzicht uitdrukkelijk dat er een tuchtprocedure ingesteld kan worden tegen personeelsleden die opzettelijk een melding van een vervalste en niet met de werkelijkheid strokende melding hebben gedaan⁸⁶.

Hoewel dit maar een herinnering is aan bestaande bepalingen in ons juridisch arsenaal, bepaalt het nieuwe GDO uitdrukkelijk dat:

- *melders die bewust valse informatie hebben gemeld of openbaar hebben gemaakt overeenkomstig de artikelen 443 tot 450 van het Strafwetboek (bepalingen met betrekking tot de aanranding van de eer of de goede naam van personen) strafrechtelijk vervolgd kunnen worden;*
- *personen die schade lijden als gevolg van dergelijke meldingen of openbaarmakingen overeenkomstig de contractuele of buitencontractuele aansprakelijkheid recht hebben op schadevergoedingsmaatregelen.*

7. ANDERE VERPLICHTINGEN VOLGENS HET NIEUWE GDO

De Brusselse instanties en het meldpunt voor veronderstelde integriteitsschendingen moeten een register bijhouden van alle ontvangen meldingen. Dit register is enkel toegankelijk voor personeelsleden die bevoegd zijn voor de ontvangst of de follow-up van meldingen. De termijn voor het archiveren van de meldingen bedraagt tien jaar na het einde van de meldingsprocedure⁸⁷.

De Brusselse instanties en de Brusselse ombudsdienst moeten ook op een afzonderlijke, gemakkelijk herkenbare en toegankelijke pagina van hun website minstens de volgende informatie publiceren⁸⁸:

- *de voorwaarden om de bescherming van de Brusselse ombudsman te genieten;*
- *de contactgegevens van het meldpunt voor veronderstelde integriteitsschendingen, in het bijzonder de elektronische adressen en postadressen en de telefoonnummers waarop hij bereikbaar is, met de vermelding of de telefoongesprekken worden opgenomen;*
- *de procedures die van toepassing zijn op de melding van veronderstelde integriteitsschendingen, met inbegrip van de eventuele verzoeken aan de melder om de gemelde informatie te verduidelijken of om nadere informatie te verstrekken, de termijn voor het geven van feedback alsook het soort feedback en de inhoud ervan;*
- *de geheimhoudingsregels die van toepassing zijn op de meldingen, in het bijzonder de informatie over de verwerking van persoonsgegevens;*
- *de aard van de follow-up waarvoor met betrekking tot de meldingen wordt gezorgd;*
- *de beroepsmogelijkheden en procedures betreffende de bescherming tegen represailles en de mogelijkheid om vertrouwelijke adviezen te krijgen voor wie overweegt tot een melding over te gaan;*
- *een bericht met een duidelijke toelichting van de voorwaarden waaronder melders worden beschermd tegen het invoeren van hun aansprakelijkheid in geval van een inbreuk op de vertrouwelijkheidsregels.*

BESLUIT

Het nieuwe GDO heeft hoofdzakelijk de omzetting van de Europese richtlijn van 23 oktober 2019 als doel. Het systeem moet nog aangevuld worden met een uitvoeringsbesluit, vooral omtrent het interne meldingskanaal, waarover er nog veel vragen zijn op het niveau van de Brusselse lokale besturen. Ook het HHR zal herzien moeten worden overeenkomstig het nieuwe GDO, met name op het vlak van bescherming tegen represailles.

Brulocalis zal u via haar vaste communicatiekanalen op de hoogte brengen wanneer het uitvoeringsbesluit gepubliceerd wordt.

81. Artikel 15/1, § 4, laatste lid van het nieuwe GDO.

82. Artikel 15/1, § 5 van het nieuwe GDO.

83. Artikel 15/2, § 1, 5° en 6° van het nieuwe GDO.

84. Artikel 15/2, § 2 van het nieuwe GDO.

85. Zie vraag g): "Wat gebeurt er als de overheidsdienst niet kan bewijzen dat de maatregel geen verband houdt met de melding?"

86. Artikel 15/2, § 1, 1° van het nieuwe GDO.

87. Artikel 15/3, § 1 van het nieuwe GDO.

88. Artikel 15/4, § 1 van het nieuwe GDO.

> Davide Lanzillotti, adviseur, en Céline Mercier, diensthoofd INFOCOM, Brulocalis

DE LOKALE MANDATARIS, DE GRONDLEGGER VAN HET EUROPA VAN MORGEN

Op 27 april bracht een delegatie van 14 Brusselse gemeenten in gezelschap van Brulocalis een bezoek aan de Europese Commissie. Op de agenda: de rol van de Vertegenwoordiging van de Commissie in België, het initiatief 'Building Europe with Local Councillors' ('Geef vorm aan Europa in de lokale politiek!'), het klimaatbeleid en het territoriale cohesiebeleid van de EU, het herstelplan en nog vele andere projecten.

> Ontmoeting tussen de Commissie en de Brusselse gemeenten op 27 april

DE EUROPESE COMMISSIE IN BRUSSEL

Stefaan de Rynck, hoofd van de Vertegenwoordiging van de Europese Commissie in België, leidde de bijeenkomst in met te vertellen wat de voordelen zijn van de aanwezigheid van de Europese instelling in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en somde de verschillende samenwerkingsverbanden met de Brusselse autoriteiten op. De Commissie alleen al betreft 70 gebouwen en kantoren in de Belgische en Europese hoofdstad. Er werken en wonen ongeveer 30.000 Europese ambtenaren in Brussel. De Commissie heeft aangegeven te willen bijdragen aan de veranderingen in de stad waar zij gehuisvest is, bijvoorbeeld op het vlak van economie en duurzame ontwikkeling.

Concreet werkt de Commissie bv. momenteel samen met de gewestelijke en gemeentelijke instanties aan de renovatie van de omgeving van het Jubelpark, maar er zijn nog vele andere projecten lopende: investeringen in zachte mobiliteit, financiering van de energietransitie via de programma's Renolution en RenoClick, renovatie van sociale woningen en scholen, elektrificatie van MIVB-voertuigen, enz. Dit zijn maar een aantal van de projecten die door Europa gefinancierd worden in het kader van het EU-programma Next Generation EU¹.

DE VERTEGENWOORDIGING: BRUGGEN SLAAN TUSSEN EUROPA EN DE BEVOLKING

Samuël Maenhout, van het mediateam van de Vertegenwoordiging, gaf vervolgens wat meer toelichting bij de missie van de Vertegenwoordiging in België.

Hoewel de uitvoerende macht van de EU in Brussel is gevestigd, moet zij een vertegenwoordiging hebben om de contacten met de verschillende Belgische instellingen te onderhouden en haar politieke plannen en communicatieacties onder de aandacht te brengen. Op politiek vlak treedt de Vertegenwoordiging op als ambassade, gaat zij in gesprek met de verschillende Belgische politieke autoriteiten en organiseert zij bezoeken van leden van de Commissie aan ons land. Op het vlak van communicatie heeft zij tot taak de werkzaamheden en de rol van de EU uit te leggen aan de pers en het grote publiek, bijvoorbeeld door in scholen over Europa te gaan spreken. Voor de Vertegenwoordiging is het ook belangrijk de vinger aan de pols te houden, het debat over Europa en zijn toekomst te stimuleren en **de Unie een menselijk gelaat te geven**. De resultaten van de werkzaamheden van de vertegenwoordiging van de Commissie in België zijn opmerkelijk: 41% van de Belgen voelt zich goed geïnformeerd over Europese aangelegenheden (+14 procentpunten in één jaar), 78% zegt EU-burger te zijn en 63% kent zijn rechten als burger van de Unie.

DE LOKALE MANDATARIS BETREKKEN IN DE EUROPESE VISIE

De Europese Commissie probeert daarnaast ook banden te creëren tussen de verschillende gemeenten binnen de EU. Dat is precies het doel van het initiatief *Building Europe with local councillors* - BELC, dat via het Futurium-platform een actief netwerk wil creëren, de uitwisseling van beste praktijken tussen Europese gemeenten wil stimuleren en informatie wil verspreiden over interessante evenementen. Het BELC-netwerk telt momenteel 500 leden, waaronder negen Belgische gemeenten. Er staat nog een oproep tot kandidaatstelling open² en de Commissie hoopt dat andere mandatarissen zich bij het netwerk kunnen voegen. Concreet vraagt zij elke aangesloten gemeente een verkozenen aan te stellen als haar vertegenwoordiger binnen het netwerk. Dankzij het BELC-initiatief krijgen de lokale besturen bevoorrechte toegang tot de communicatiebronnen van de EU in haar 24 officiële talen, kunnen de steden deelnemen aan een reeks bezoeken die door de Commissie worden georganiseerd en krijgen acties op lokaal niveau zichtbaarheid.

1. Meer info op de site www.nextgenbelgium.be

2. Zie de site www.building-europe-with-local-councillors.europa.eu

PLAATSELIJKE INFORMATIECENTRA

De link tussen het lokale niveau en het Europese beleid wordt ook gelegd via het netwerk van contactpunten van *Europe Direct*. Deze plaatselijke informatiecentra bestaan een beetje overal in Europa (er zijn er negen in België en meer dan 420 in de EU) en moeten de EU dichterbij bij de mensen brengen, vooral bij de jongeren, door middel van dialoog en sensibilisering. In Brussel is visit.brussels de instelling die de rol van Europe direct punt vervult. Zij organiseert een aantal initiatieven zoals *Pop-up Europe*, een aantal evenementen en activiteiten in een bepaalde gemeente (in de gemeente Sint-Gillis is een proefproject gestart), ludieke activiteiten over de Europese Unie, voorlichtingssessies voor leraren en jongeren, ze verstrekt brochures en lesmateriaal, organiseert rondleidingen en nog veel meer³.

BIJ DE VOLGENDE EUROPESE VERKIEZINGEN MOGEN OOK JONGEREN VANAF 16 JAAR GAAN STEMMEN!

Als we het over de Europese Unie hebben, hebben we het ook over democratie en de contacten met de verschillende regionale en lokale entiteiten. Het Europees parlement is ongetwijfeld de instelling die deze waarden het best belichaamt. Sanne de Ryck, hoofd van het liaisonbureau van het Europees parlement in België, lichtte het initiatief *Place aux jeunes* toe, waarbij zestienjarige bij de komende Europese verkiezingen voor het eerst kunnen gaan stemmen. De jongeren zullen zich vanaf 1 mei 2023 op de kiezerslijst moeten inschrijven voor de verkiezingen van 9 juni 2024. Het gaat om niet minder dan 270.000 Europese jongeren! Om deze jongeren warm te maken en hun opkomst bij de komende verkiezingen te faciliteren, werkt het Europees parlement samen met de vzw Propaganza en de Brusselse gemeenten bv. aan een activiteit die op 9 mei, Europadag, wordt georganiseerd. Op de esplanade van het parlamentsgebouw werd een *Urban Youth Village* ingericht, waar 19 stembokjes op creatieve en artistieke wijze konden worden gepersonaliseerd. Deze bokjes konden vervolgens door de Brusselse lokale besturen worden gebruikt om gesprekken tussen jongeren en volwassenen over het thema democratie op gang te brengen of konden omgevormd worden tot kunstwerken.⁴

HET VOLUNTARISTISCHE KLIMAATBELEID VAN DE EU

De jongeren zijn vooral begaan met de klimaatverandering. De Europese Commissie richt zich hier al jaren op. Laura Maanavilja, van het directoraat-generaal *Climate action*, wees de aanwezige lokale mandatarissen op de gevolgen van de klimaatverandering in de komende jaren, zoals die in de meest recente wetenschappelijke rapporten naar voren komen, en op de mogelijke risico's bij een scenario waarin de politiek niets doet: droogte, voedsel- of watertekorten, een volksverhuizing van miljoenen mensen, vroegtijdige sterfte als gevolg van toenemende vervuiling of

hittegolven... De Europese Unie staat uiteraard niet stil en heeft, om deze risico's het hoofd te bieden, een pakket maatregelen genomen dat Europa tegen 2050 koolstofneutraal moet maken (de befaamde Europese Green deal; en de Fit for 55-strategie, die de koolstofuitstoot van de EU tegen 2030 ondertussen met 55% moet verminderen). Wat de meer op het lokale niveau gerichte initiatieven betreft, somde de Commissie een aantal projecten op, zoals bv. het Burgemeestersconvenant voor klimaat en energie (waarin in totaal 10.000 steden samenwerken), de climate-neutral and smart cities (een honderdtal steden neemt deel aan deze experimentele hub), de *European Green Capital* en het *Europees klimaatpact*. Hiermee wil men verbindingen tot stand brengen tussen burgers en organisaties die betrokken zijn bij klimaatactie om wederzijds leren en synergieën te bevorderen. Het initiatief kan momenteel rekenen op ongeveer 700 vrijwillige ambassadeurs, die binnen hun gemeenschap de verandering in goede banen moeten leiden.⁵

Bij de gesprekken met de Europese Commissie hebben de lokale besturen aangegeven dat zij op het vlak van klimaat problemen hebben met de methodes voor **burgerparticipatie** (vooral op het vlak van mobiliteit). Voor Maanavilja is het belangrijk om bij dit soort processen duidelijke verwachtingen te hebben, realistische doelstellingen te formuleren om geen frustratie te creëren, en *'goed uit te leggen wat de gemeente wel en niet kan doen'*. Het is ook belangrijk om in gedachten te houden dat de deelnemers vaak een beroeps- en gezinsleven hebben, en dat we van hen dus ook niet te veel mogen verwachten.

HET EFRO, EEN HEFBOOM VOOR REGIONALE ONTWIKKELING

Ter afronding is een reeks financieringsprogramma's van de EU toegelicht. Ten eerste het EFRO (Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling), dat sinds 1995 grote projecten in het Brussels Gewest ondersteunt, zoals FOODMET (op het terrein van de slachthuizen van Anderlecht), Usquare (de herinrichting van het terrein van de voormalige rijkswachtkazernes in Elsene), de Beer Palace (aan de Beurs, tegen de zomer van 2023) en andere. Terwijl er aanvankelijk vooral aandacht was voor de Kanaalzone, is er in de programmering 2014-2020 een meer globale aanpak ingevoerd. Het nieuwe operationele programma (voor de periode 2021-2027) focust op vier prioriteiten: een smartere Europa, een groener Europa, een sociaal Europa en een Europa dat dichterbij de burger staat. De EFRO-directie heeft in 2023 meerdere project-oproepen gelanceerd.⁶

Ten tweede het Europees herstel- en veerkrachtplan, waarover met elke lidstaat is onderhandeld. Het Belgische plan omvat 105 investeringen, maar zeer weinig in het Brussels Gewest.⁷ België zou in het kader van dit plan nog leningen en financiering kunnen aanvragen. Maar daarmee zou het land voorbijgaan aan zijn complexe schuldsituatie en aan de strenge begrotingscriteria die de EU hier hanteert.

3. Meer info op de site www.europedirect.brussels en/of stel uw vraag via het mailadres europedirectbrussels@visit.brussels.

4. Meer informatie over dit initiatief kan worden verkregen bij het liaisonbureau van het Europees parlement in België Rue Wiertz 60 – Wiertzstraat 60 B- 1047 Bruxelles / Brussel - eplobelgium@europarl.europa.eu.

5. Meer info op https://climate-pact.europa.eu/index_en

6. Meer info op <https://efro.brussels>

7. De projecten kunnen opgevolgd worden op de site: https://next-generation-eu.europa.eu/recovery-and-resilience-facility_en#paragraph_116.

> Quentin Vanhay, externe communicatie bij Brulocalis; Justyna Podrazka, secretaris van de Belgische delegatie bij het Congres van Lokale en Regionale Overheden van de Raad van Europa

HERNIEUWD EUROPEES GEWETEN MET TOP VAN REYKJAVIK

De 4e top van staatshoofden en regeringsleiders van de Raad van Europa vond plaats in Reykjavik op 16 en 17 mei en werd georganiseerd op initiatief van het Comité van Ministers van de Raad van Europa, waarvan IJsland momenteel voorzitter is¹

> Mathieu Mori, secretaris-generaal van het Congres

De staatshoofden en regeringsleiders van de 46 lidstaten van de organisatie gaven groen licht voor een register van de geleden oorlogsschade als gevolg van de agressie van de Russische Federatie. Dat is een eerste stap in de richting van een internationaal compensatiemechanisme. De staatshoofden en regeringsleiders kwamen overeen de Raad van Europa en zijn activiteiten op het vlak van mensenrechten, democratie en de rechtsstaat kracht bij te zetten. Ze namen een verklaring aan over de democratische principes, bekrachtigden nog eens het Europees Verdrag voor de rechten van de mens en werkten instrumenten uit om nieuwe uitdagingen op het vlak van technologie en milieu aan te gaan. Het Congres van Lokale en Regionale Overheden van de Raad van Europa heeft op deze top ook zijn aanbevelingen voorgesteld (44e zitting van het CLRAE, maart 2023²), die krachtig werden ondersteund door de nieuwe secretaris-generaal van het Congres, Mathieu Mori. Brulocalis heeft ze doorgenomen en ontcijferd.

TWEE KRACHTIGE POLITIEKE VERGADERINGEN VOOR DE RAAD VAN EUROPA

De Raad van Europa heeft twee politieke vergaderingen: het CLRAE en de parlementaire assemblee. Het Congres ziet zichzelf als de natuurlijke partner van het Comité van Ministers en als de natuurlijke bondgenoot van de parlementaire assemblee bij het vrijwaren van de democratie en het experimenteren met zowel sociale als politieke innovaties op lokaal en regionaal niveau. Aangezien de recente crises hebben aangetoond hoe belangrijk het is om de politieke assemblee van lokale en regionale overheden nauwer te betrekken bij de Raad van Europa, zou het Congres zijn betrokkenheid bij het besluitvormingsproces van de organisatie moeten uitbreiden en moeten deelnemen aan de gemengde commissie die belast is met de werkzaamheden van het Comité van Ministers en de parlementaire assemblee.

CONGRES WORDT STATUTAIR SLAGKRACHTIGER VOOR DE DEMOCRATIE

Door in de statuten van het Congres ook de monitoring in te schrijven van de toepassing van het Europees Handvest inzake lokale autonomie en door het statutair ook de rol van waarnemer te geven bij lokale en

regionale verkiezingen, heeft het Comité van Ministers het Congres de opdracht gegeven om de lokale en regionale democratie te vrijwaren. Helaas moet het Congres nog steeds vaak bepaalde waarnemingsopdrachten bij verkiezingen weigeren, en kan het daardoor de toepassing van het Handvest niet op gezette tijden (d.w.z. om de vijf jaar) controleren. Het Congres zou deze taak moeten vervullen door systematisch waarnemers te sturen naar de lokale en regionale verkiezingen in de verschillende lidstaten. Op die manier zou het Congres de Raad van Europa beter kunnen informeren over de toestand van de democratie op lokaal en regionaal niveau, die het voorportaal vormen van de democratie op nationaal niveau.

HET CONGRES INSCHAKELEN VOOR HET VERBETEREN VAN DE MENSENRECHTEN

Lidstaten worden veroordeeld voor het schenden van mensenrechten door beslissingen die genomen worden op lokaal en regionaal niveau. Het Congres en het Europees Hof voor de Rechten van de Mens stellen als reactie voor om samen te werken:

- *Preventief: door lokale en regionale ambtenaren op te leiden in mensenrechten;*
- *Na de uitspraak: om de uitvoering van uitspraken te vergemakkelijken en zo steden en regio's in staat te stellen de nodige veranderingen door te voeren;*

Hierdoor zouden de synergieën en samenwerking binnen de Raad van Europa worden versterkt en de uitvoering van uitspraken worden verbeterd.

DE STEUN AAN OEKRAÏNE, EEN HISTORISCHE OPDRACHT

Aan de voordeur van de Europese Unie woedt er een oorlog. Om de Oekraïense bevolking te helpen, werkt het Congres aan de capaciteitsopbouw van de lokale besturen die door de oorlog getroffen worden en geeft hen de nodige veerkracht. Er zijn al verschillende initiatieven waarbij praktische hulp wordt geboden aan Oekraïense lokale besturen, zoals *Cities4Cities* en *United for Ukraine*, en waarbij binnen het land verschillende samenwerkingsprogramma's op touw worden gezet. Het Congres pleit voor een grotere betrokkenheid, bijvoorbeeld bij het schaderegister (dat momenteel door de Raad van Europa wordt opgesteld), dat de oorlogsschade die lokale en regionale overheden hebben geleden, in kaart moet brengen.

1. <https://www.coe.int/en/web/cm/summits>

2. <https://www.coe.int/fr/web/congress/-/congress-recommendation-on-reykjavik-summit-local-and-regional-authorities-contribute-to-embedding-democracy-and-human-rights-at-grassroots-level>

EUROPESE RENAISSANCE EN HOOP - DE 4E TOP VAN DE RAAD VAN EUROPA IN EEN NOTENDOP³

De verschillende democratische principes van Reykjavik die tijdens de top werden goedgekeurd, "benadrukken de gezamenlijke verantwoordelijkheid van nationale, lokale en regionale besturen bij het versterken van democratie en goed bestuur en bij het bevorderen van democratische participatie". De leiders erkenden ook "de verantwoordelijkheid van lokale besturen - en van nationale regeringen, rechtbanken en parlementen - voor de uitvoering van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens en de naleving van de uitspraken van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens".

Tot slot sluit de Verklaring van Reykjavik aan bij de verklaringen die verschillende Europese verenigingen van lokale en regionale besturen mee hebben ondertekend in de [Call to Action](#) die twee dagen voor de top bekendgemaakt is.

Groen licht voor een schaderegister voor Oekraïne

De lidstaten van de Raad van Europa hebben samen met Canada, de Verenigde Staten, Japan en de Europese Unie besloten een register op te stellen van de schade als gevolg van de Russische agressie tegen Oekraïne (het toekomstige compensatiemechanisme) en een speciaal tribunaal voor zware agressie op te richten. De Russische Federatie werd opgeroepen om onmiddellijk alle burgers, vooral kinderen, vrij te laten en haar troepen terug te trekken uit Oekraïne, Georgië en Moldavië. De initiatieven voor de wederopbouw van Oekraïne worden ondersteund door het actieplan van de Raad voor Oekraïne, getiteld *Resilience, Recover and Reconstruction*, en door de Ontwikkelingsbank van de Raad van Europa.

Verklaring over de situatie van kinderen in Oekraïne

In deze verklaring over de situatie van kinderen werd opgeroepen tot steun aan de Oekraïense autoriteiten om te zorgen voor de onmiddellijke terugkeer van illegaal verplaatste en gedepoteerde kinderen (de daders van dergelijke misdrijven zouden voor de rechter worden gebracht). Ook werd voorzien in bijstand aan lidstaten die tijdelijk Oekraïense kinderen opvangen.

Principes van Reykjavik voor de democratie

De Reykjavik Principles for Democracy zijn goedgekeurd om te anticiperen op de afkalving van de democratie. Het gaat om een aantal te

volgen principes op terreinen als de vrijheid van meningsuiting, vergadering en vereniging, de onafhankelijkheid van instellingen, de onpartijdigheid en doeltreffendheid van het rechtssysteem, de strijd tegen corruptie en de democratische participatie van het maatschappelijk middenveld en jongeren.

Een hernieuwde inzet voor het systeem van het Verdrag, de hoeksteen van de bescherming van de mensenrechten door de Raad van Europa

De leiders van de 46 lidstaten bevestigden opnieuw hun diepe en blijvende gehechtheid aan het Europees Verdrag voor de rechten van de mens, hun niet aflatende inzet voor het stelsel van het Verdrag als mechanisme ter bevordering van vrede en stabiliteit, en hun onvoorwaardelijke verplichting om zich te houden aan de definitieve uitspraken van het Hof.

De Raad van Europa en het leefmilieu

De leiders bevestigden dat mensenrechten en milieu met elkaar verbonden zijn en dat een zuiver, gezond en duurzaam milieu essentieel is. De Raad van Europa moet op dit gebied voortbouwen op de politieke erkenning van het recht op een zuiver, gezond en duurzaam milieu als mensenrecht en op de uitgebreide jurisprudentie van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (oprichting van het Reykjavik Committee).

Het proces van Reykjavik

De top onderschreef een aantal prioriteiten van de Raad van Europa: de betekenis dat de EU het Europees Verdrag voor de rechten van de mens onderschrijft; nieuwe normen ter bescherming van de mensenrechten in het online en offline digitale tijdperk, vooral op het vlak van artificiële intelligentie; de bevordering van sociale rechten in Europa via het Sociaal Handvest; voortgezette samenwerking met de Wit-Russische democratische oppositiekrachten, alsook met de voorvechters van de mensenrechten en de vrije media en het onafhankelijk maatschappelijk middenveld in Wit-Rusland en Rusland.

De versterking van de nauwe samenwerking tussen de Europese Unie en de Raad van Europa, de politieke dialoog met andere internationale organisaties (VN, OVSE), de versterking van de rol van de Commissie van Venetië (meer zichtbaarheid en status voor haar lijst van de rechtsstaat), sociale rechtvaardigheid als waarborg voor stabiliteit en democratische veiligheid, de noodzaak om de mensenhandel en -smokkel te bestrijden, de strijd tegen discriminatie van kwetsbare bevolkingsgroepen en uitgesloten groepen, de pan-Europese rol van

de Raad van Europa... Deze uitdagingen liggen op de tafel op de conferentie over het Europees Sociaal Handvest, die kort na deze interinstitutionele top wordt georganiseerd. Deze 4e top van de Raad van Europa, waarop de nadruk werd gelegd op democratische veiligheid als essentieel element voor vrede in Europa, erkende vooral de aanbevelingen en de rol van het Congres van Lokale en Regionale Overheden van de Raad van Europa bij het bevorderen van democratische waarden bij de burgers.

Op deze historische top heeft men zich er ook toe verbonden om de instelling van de commissaris voor de mensenrechten van de Raad van Europa meer slagkracht te geven en daarmee de democratische veiligheid te vrijwaren, met de bedoeling om de samenwerking met de lokale en regionale autoriteiten aan te halen en tegelijkertijd de nationale autoriteiten op te roepen om de politieke dialoog aan te gaan.

> De 4e top van de staats- en regeringsleiders van de Raad van Europa vond plaats in Reykjavik.

3. <https://rm.coe.int/4e-sommet-des-chefs-d-etat-et-de-gouvernement-du-conseil-de-l-europe/1680ab40c0>

OPINIESTUK VAN LEENDERT VERBEEK

In de aanloop naar de top in Reykjavik heeft Leendert Verbeek, voorzitter van het Congres van Lokale en Regionale Overheden van de Raad van Europa, een toespraak geschreven waarin hij de belangrijkste thema's van het Congres op de top uiteenzette. Daarbij werd nogmaals gewezen op de sleutelrol van steden en regio's in het herstelproces van de Europese democratie.

Op weg naar Reykjavik: steden en regio's als hoeksteen van de democratische vernieuwing in Europa

"Wanneer de staatshoofden en regeringsleiders van 46 lidstaten van de Raad van Europa, de belangrijkste mensenrechtenorganisatie van het continent, op 16 en 17 mei in Reykjavik bijeenkomen voor een nieuwe top, zal de stem van steden en regio's een sleutelrol spelen bij het bevorderen van de democratie in Europa. In de aanloop naar de top zullen zeven verenigingen en instellingen van Europese lokale en regionale overheden, waaronder het Europees Comité van de Regio's en het Congres van de Raad van Europa, een oproep doen aan nationale regeringen, de eerste in zijn soort, om de rol van lokale democratie te versterken en nog eens de belangrijke boodschap uit te dragen dat een sterkere eenheid tussen en binnen staten start op het niveau van steden, gemeenten en regio's.

De Raad van Europa organiseert deze top omdat er weer oorlog is in Europa, als gevolg van de grootschalige invasie van Rusland in Oekraïne - en de daaropvolgende verbanning van Rusland uit de Raad van Europa. De verschrikkelijke humanitaire, politieke, sociale en economische gevolgen van de oorlog komen bovenop de vele crises die Europa teisteren, waaronder ook de steeds grotere dreiging van de klimaatverandering. Vooral dankzij de Raad van Europa is ons continent waarschijnlijk het meest gedecentraliseerde politieke gebied ter wereld. We hebben dit te danken aan het feit dat we ons al heel vroeg bewust waren van de noodzaak om de macht evenwichtig te verdelen van boven naar beneden - naar de regio's, provincies en gemeenten. Hierdoor wordt een te grote concentratie op één niveau vermeden en ontstaat er een basisdemocratie dicht bij de mensen.

Het Europees Handvest inzake Lokale Autonomie - een invloedrijk en juridisch bindend verdrag dat in 1985 door de Raad van Europa werd aangenomen en door alle 46 lidstaten werd geratificeerd - beschrijft de principes van de lokale democratie en de rechten van de lokale besturen, die nu een aanzienlijke troef vormen voor nationale en Europese beleidsmakers.

De autonome Europese steden en regio's vormen vandaag de dag een integraal

onderdeel van het systeem van checks and balances dat in het kielzog van de top nog verder uitgebouwd moet worden om de neerwaartse spiraal en de 'democratische achteruitgang' een halt toe te roepen en het tij te doen keren. Zo heeft het Europees Hof voor de Rechten van de Mens in veel gevallen geoordeeld dat de lidstaten rechten schenden als gevolg van beslissingen die op lokaal en regionaal niveau zijn genomen.

Lokale en regionale besturen spelen ook een sleutelrol bij het geven van doeltreffende antwoorden op de uitdagingen waarmee onze samenlevingen worden geconfronteerd. Ze zetten zich in voor de integratie van migranten en andere minderheidsgroepen en weten om te gaan met diversiteit; ze bevorderen de vrouwenrechten, gendergelijkheid en de participatie van jongeren; ze ontwikkelen lokale initiatieven voor milieubescherming, energietransitie en klimaatactie; ze spelen een sleutelrol bij de ontwikkeling en uitvoering van beleid op het gebied van digitalisering en artificiële intelligentie.

De algemene uitdrukking 'alle politiek is lokaal' geldt niet alleen voor verkiezingsoverwinningen, maar ook in toenemende mate voor de uitvoering van lokaal en regionaal beleid.

Als iets niet goed werkt op lokaal niveau, zal het ook niet goed werken op nationaal of mondiaal niveau. Volgens de Verenigde Naties kan twee derde van de 169 doelstellingen van de 17 Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's) alleen op lokaal en regionaal niveau bereikt worden. Lokale besturen staan aan de basis van wereldwijde actie op het vlak van milieu, biodiversiteit en de overgang naar hernieuwbare energiebronnen, evenals de ontwikkeling van een groene economie - een ander belangrijk onderwerp dat in Reykjavik op tafel ligt. Neem het voorbeeld van de provincie Girona in Spanje, die vertrekkende van haar 221 gemeenten een "energiegemeenschap" heeft opgericht om de overgang naar groene energiebronnen te bevorderen, door middel van subsidies en andere stimuleringsmaatregelen, met de hulp van acht energietransitiebureaus; in vier jaar tijd heeft haar actieplan voor duurzame energie en klimaat meer dan 16 miljoen euro

> Leendert Verbeek, Voorzitter bij het Congres van Lokale en Regionale Overheden van de Raad van Europa.

aan investeringen aangetrokken. Dit is slechts één voorbeeld van de ongeveer 130.000 lokale en regionale besturen in Europa die bij de Raad van Europa worden vertegenwoordigd door het Congres van Lokale en Regionale Overheden, één van de twee politieke vergaderingen van de Raad van Europa die bestaat uit gekozen vertegenwoordigers in functie. Het Congres geeft niet alleen een stem aan steden en regio's en biedt een forum voor het uitwisselen van ervaringen, maar houdt ook toezicht op de tenuitvoerlegging van het Europees Handvest inzake Lokale Autonomie, met als doel decentralisatie te bevorderen en de lokale en regionale democratie te versterken. Dit toezicht is een belangrijk onderdeel van een 'alarmprocedure' in geval van 'democratische erosie' in de lidstaten. Ook dit wordt verwacht van de top, en een sterkere monitoringtaak voor het Congres draagt bij tot de verwezenlijking van deze doelstelling.

De stem van de Europese steden en regio's wordt gehoord op de top van Reykjavik, en hun rol bij de implementatie van democratie, mensenrechten en de rechtsstaat op lokaal niveau wordt erkend. **De leiders van Europa kunnen rekenen op de lokale en regionale bestuurders.** Zij zullen hun rol spelen en de belangrijke besluiten die tijdens de top in Reykjavik worden genomen, mee uitvoeren. Zij zullen mee de Europese democratie stabiel en veerkrachtiger maken, in het belang van de mensen."

Aan het loket van uw gemeente of zwembad, op school of online... Betalingen ontvangen was nog nooit zo makkelijk!

Maak kennis met onze betaaloplossingen voor uw inwoners en bezoekers.

Noden veranderen, en ook u wil vast iedereen de mogelijkheid geven om veilig en op een hedendaagse manier te betalen. Of het nu aan het loket bij uw gemeentehuis of buurtzwembad is, voor het reserveren van theatertickets, het bestellen van warme maaltijden op school, of voor het factureren van bewoners van uw woonzorgcentrum...

Dankzij de expertise van onze partners, kan u gebruikmaken van:

- Mollie, voor alle internetbetalingen
- Payconiq, voor betalingen via smartphone
- Payworld en Worldline voor betaalterminals
- Twikey om terugkerende betalingen en facturen te digitaliseren

Stuk voor stuk oplossingen op maat, volledig afgestemd op uw specifieke situatie en betaalprotocollen én in alle eenvoud te integreren in uw reportingsysteem. Bovendien kan u rekenen op de expertise van ons team van e-consultants.

Betalingen ontvangen was nog nooit zo simpel. In alle veiligheid, rechtstreeks op uw rekening en zonder de risico's van cashbetalingen.

Meer weten? Neem contact op met uw relatiebeheerder, die helpt u met plezier verder.

Belfius

HONDERDEN SUBSIDIES IN ÉÉN KLIK

GA NAAR DE SUBSIDIERUBRIEK

Op de website van Brulocalis vind je onder de unieke subsidierubriek heel wat info over mogelijke financieringsbronnen voor je projecten.
Als lid van Brulocalis vind je:

- 📍 **Een overzicht van de subsidies** die meerdere instanties en organisaties verlenen:
 - het Brussels Hoofdstedelijk Gewest;
 - de Franse gemeenschapscommissie (COCOF), de Vlaamse gemeenschapscommissie (VGC) en de gemeenschappelijke gemeenschapscommissie (GGC);
 - de Franse gemeenschap (Fédération Wallonie-Bruxelles) en de Vlaamse gemeenschap;
 - de federale overheid;
 - de Europese Unie;
 - verschillende fondsen en stichtingen, mecenasen...
- 📍 **Praktische infofiches** ter voorbereiding van je aanvraagdossier (toekenningsvoorwaarden, bedrag en uitbetaling, procedure, wettelijke en regelgevende bronnen, praktische informatie).
- 📍 **Zoekfilters** voor een overzicht van de financieringsbronnen per onderwerp.
- 📍 **Een agenda** met de infosessies van de verschillende organisaties en een overzicht van de uiterste indieningstermijnen voor de projectoproepen. Handig om een melding in je agenda te zetten.
- 📍 **De gevolgen van de staatshervormingen** voor de subsidies.
- 📍 **Inspelend op de actualiteit** (vb: coronamaatregelen of Oekraïne).

- 📍 **De toolbox "subsidies"**, uitgewerkt door de werkgroep subsidies, reikt heel wat informatieve tools en beheers- en evaluatietools aan voor een betere financiering van je projecten, en ook een vademecum voor een betere structurering en professionalisering van de subsidiologen in je gemeente.

Abonneer je op onze digitale nieuwsbrief, ons tijdschrift Nieuwsbrief en onze gidsen met nog meer praktische info voor de lokale besturen.